

Turinys

Kronika

<i>Kun. Artūras KAZLAUSKAS</i> Pelenų kovas	2
<i>Jonas MALINAUSKAS,</i> <i>Jonas ŽEMAITAITIS</i> Bažnyčios pulsas	4
<i>Dr. Andrius NAVICKAS</i> Ekonominė ar moralinė krizė?	6
<i>Kun. Saulius BUŽAUSKAS</i> Būti vilties šaukliu – Dievo šventovės ir mūsų šventojo dalia	7
Reikia Jūsų pasitikėjimo!	8
<i>Dr. Laima ŠINKŪNAITĖ</i> Šv. Brunonas Pažaislio freskose	9

Credo

<i>Dr. Ingrida GUDAUSKIENĖ</i> Paulius ir kančia	11
<i>Vaidilė ŠUMSKIENĖ</i> Kančia. Kodėl?!	13

Didelės ir mažos kryžkelės

<i>Jūratė KUODYTĖ</i> Skausmo akivaizdoje	16
<i>Zita VASILIAUSKAITĖ</i> Man gerai, kai blogai	18
<i>Julius KVEDARAUSKAS</i> Ašaros kalba geriau negu žodžiai	20
Vaikai ir liūdesys	21
<i>Antanas SAULAITIS SJ</i> Didžiausia dovana	22

Susitikimai

<i>Katarzyna KORZENIEWSKA</i> „Jaučiuosi atsakingas už Bažnyčią“	23
---	----

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

<i>Rūta POCIUTĖ</i> Jono Pauliaus II Kūno teologija	25
--	----

Akiračiai

<i>Vanda IBIANSKA</i> Viktoro Franklio šviesa	27
--	----

Atokvėpio valandai

<i>Giovannino GUARESCHI</i> Šuo	30
------------------------------------	----

Gero kino kampelis

<i>Ramūnas AUŠROTAS</i> Priimti bejėgystę	32
--	----

Mandagumas mūsų kasdieninis

Kas nedera bažnyčioje	33
-----------------------	----

Sveikata

Apie miokardo infarktą	34
------------------------	----

Gyvenimas kaip senas vynas

<i>Vanda IBIANSKA</i> Krizinė ateitis	35
--	----

Malonūs „Artumos“ skaitytojai!

Ir ko tik nenutinka šiame margame *sviete!* Redaktorius išėjo tėvystės atostogų, o man reikia numerį ne tik „uždaryti“, bet ir „atidaryti“. Tik kad per porą metų jau pamiršau, kaip tai daroma...

Taigi, kovo numerio tema yra kančia. Kančia, kuri gali likti kaip bukas, kankinantis skausmas, deja, tuščias. Ir įprasmintą kančia, sudėta prie Viešpaties, kenčiančio ant kryžiaus, kojų. Abi yra sunkios, ir abi skirtingos. Apskritai kančia esti visokia. Atrodytų, nepakeliama gimdymo kančia, kai jau daugiau neištversiu, nebėgaliu, Gailestingoji Motina, padėk!.. O paskui, po jos, ateinantis džiaugsmas ir motinystės palaima.

Sielą ir kūną užgriūva kančia netekus artimo. Tada irgi atrodo, jog nebepakelsiu, gėla mane pribais, ir pasaulis, likimas, net Dievas yra prieš mane. Slogios ketvirtinės, metinės, mirties sukaktys... Tačiau išgyvenu, susitaukau ir meldžiu Visagali malonės išėjusiajam.

Baigi ligos kančia, kai nežinai, kuo ji baigsis, ir dėl to dvigubai baisiau. Piktasis tada gundo siųsdamas neviltį – blogiausia, kas gali ištikti kenčiantį žmogų.

Nesame linkę kalbėti apie sąžinės kančias, nors jos gali būti kur kas žiauresnės už kūniškąsias. Jas nutylime, tačiau šios kančios gula kaip švinas ant mūsų tokioje nesąžiningoje daugeliui žemėje.

Didžiulė kančių įvairovė ir neišmatuojamas jų gylis. Tačiau kiekviena iš jų nublinksta prieš tą, kuri prasidėjo Getsemanės sode ir baigėsi ant Golgotos kalno! „Mors ultima ratio – mirtis yra paskutinė sąskaita“, anot senovės romėnų? Ne. Nes tai nebuvė vien fizinė ir psichinė kančia, pasibaigusi mirtimi, o pasiaukojimas už visą žmoniją atperkant ją.

Tave, mane, mus visus.

Ką begali pasakyti apie mūsų Viešpaties kančią?! Atgailauti, eiti Kryžiaus kelią Didžiąją savaitę ir nuolatos kartoti:

– Jėzau, pasigailėk! Viešpatie, pasigailėk!

Kartoti, kol lūpos pajėgs ištarti žodžius, o mintys bus šviesios.

Vanda Ibińska

Pelenų kovas

Paskutinį vasario trečiadienį mūsų galvos barstomos pelenais. Trys pelenų prasmės – žmogiškosios baigties (mirtis), vaisingumo (trąša žemei) ir tyrumo (skalbinių balinimas) – yra ir mūsų gavėnios programa. Tik nepamirškime, kad jos visos neatskiriamos. Štai kodėl girdėjome liturginius kvietimus: „Atmink, žmogau, kad esi dulkė ir tapsi dulkė!“ ir „Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!“ Ką gi mums daryti? Klausytis. Klausytis Dievo, kuris mus kalbina, ir priimti Jo žinią. Tik šitaip mūsų tyras gyvenimas ir mirtis būna vaisingi, išlieka ir tęsiasi.

Gedo Malinausko nuotrauka

Sekmadieniai

Kovo 1-ąją, pirmąją gavėnios sekmadienį, apmąstome treją Jėzaus gundymą dykumoje. Duona, valdžia ir kitų dievų paieškos yra iššūkiai kiekvienam krikščioniui. Jėzus mums parodė ištikimybės pavyzdį.

„...ne taip yra su dovana kaip su kalte. Jei dėl vieno žmogaus nusidėjimo turėjo mirti daugelis, tai dar labiau Dievo malonė ir vieno žmogaus, Jėzaus Kristaus, malonės dovana su kaupu atiteko daugybei. Ne, ne taip yra su dovana kaip su vieno žmogaus nusikaltimu. Juk teismas virto pasmerkimu dėl vieno kaltės, o malonė iš daugybės nusikaltimų atvedė iki nuteisinimo. Jei dėl vieno žmogaus nusikaltimo mirtis įsiviešpatavo per tą vieną, tai nepalyginti labiau tie, kurie su

pertekliu gauna malonės bei teismo dovaną, viešpataus gyvenime per vieną Jėzų Kristų“ (*Rom 5, 15–17*).

Kovo 8-oji – II gavėnios sekmadienis. Atsimainymas „ant aukšto kalno“ trims mokiniams parodė Jėzaus šlovę. Tačiau šita šlovė pasiekama pereinant kančios ir mirties prakeikimą. Tokia yra Jėzaus pamoka ir mums, XXI a. mokiniams.

„Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaip gi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?! Kas kaltins Dievo išrinktuosius? Juk Dievas išteisina! Tai kas pasmerks? Ar Kristus Jėzus, kuris numirė, bet buvo prikeltas, kuris sėdi Dievo dešinėje ir net užtaria mus?!“ (*Rom 8b, 31–34*).

Kovo 15-oji – III gavėnios sekmadienis. Ko norėjo pamokyti Jėzus tada išvalydamas šventyklą? Tie prekeiviai – ne turgus, o pagalba piligrimams įsigyti aukų šventyklai ir Dievui. Su Jėzumi prasideda naujos aukos Dievui – pats gyvenimas. Tikroji šventykla – kūnas. Jo kūnas ir mūsų kūnai.

„Žydai reikalauja stebuklų, greitai ieško išminties, o mes skelbiame Jėzų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, pagonims – kvailystė. Bet pašauktiesiems – tiek žydams, tiek graikams – mes skelbiame Kristų, kuris yra Dievo galybė ir Dievo išmintis. Dievo kvailybė išmintingesnė už žmones ir Dievo silpnybė galingesnė už žmones“ (*1 Kor 1, 22–25*).

Kasdieniam Šventojo Rašto skaitymui

2009 m. kovas

1 S Pr 9, 8–15; Ps 25; 1 Pt 3, 18–22; Mk 1, 12–15 (I sav.)
2 P Kun 19, 1–2. 11–18; Ps 19; Mt 25, 31–46
3 A Iz 55, 10–11; Ps 34; Mt 6, 7–15
4 T Kun 19, 1–2. 17–19a; Ps 15; Fil 3, 8–14; Jn 15, 9–17
5 K EstC, 12.14–16.23–25; Ps 138; Mt 7, 7–12
6 P Ez 18, 21–28; Ps 130; Mt 5, 20–26
7 Š Įst 26, 16–19; Ps 119; Mt 5, 43–48
8 S Pr 22, 1–2. 9a. 10–13. 15–18; Ps 116; Rom 8, 31b–34; Mk 9, 2–10 (II sav.)
9 P Dan 9, 4b–10; Ps 79; Lk 6, 36–38
10 A Iz 1, 10. 16–20; Ps 50; Mt 23, 1–12
11 T Jer 18, 18–20; Ps 31; Mt 20, 17–28
12 K Jer 17, 5–10; Ps 1; Lk 16, 19–31
13 P Pr 37, 3–4. 12–13a. 17b–28; Ps 105; Mt 21, 33–43. 45–46
14 Š Mch 7, 14–15. 18–20; Ps 103; Lk 15, 1–3. 11–32

15 S Iš 20, 1–17; Ps 19; 1 Kor 1, 22–25; Jn 2, 13–25 (III sav.)
16 P 2 Kar 5, 1–15a; Ps 42; Lk 4, 24–30
17 A Dan 3, 25. 34–43; Ps 25; Mt 18, 21–35
18 T Įst 4, 1. 5–9; Ps 147; Mt 5, 17–19
19 K 2 Sam 7, 4–5. 12–14a. 16; Ps 89; Rom 4, 13. 16–18. 22; Mt 1, 16. 18–21. 24a (arba Lk 2, 41–51a)
20 P Oz 14, 2–10; Ps 81; Mk 12, 28b–34
21 Š Oz 6, 1–6; Ps 51; Lk 18, 9–14
22 S 2Kr 36, 14–16. 19–23; Ps 137; Ef 2, 4–10; Jn 3, 14–21 (IV sav.)
23 P Iz 65, 17–21; Ps 30; Jn 4, 43–54
24 A Ez 47, 1–9. 12; Ps 46; Jn 5, 1–3. 5–16
25 T Iz 7, 10–14; Ps 40; Žyd 10, 4–10; Lk 1, 26–38
26 K Iš 32, 7–14; Ps 106; Jn 5, 31–47
27 P Išm 2, 1a. 12–22; Ps 34; Jn 7, 1–2. 10. 25–30
28 Š Jer 11, 18–20; Ps 7; Jn 7, 40–53

29 S Jer 31, 31–34; Ps 51; Žyd 5, 7–9; Jn 12, 20–33 (I sav.)
30 P Dan 13, 1–9. 15–17. 19–30. 33–62; Ps 23; Jn 8, 1–11
31 A Sk 21, 4–9; Ps 102; Jn 8, 21–30

Kovą popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios – kad visos pasaulio tautos vis labiau gerbtų moters orumą ir vertintų jos vaidmenį visuomenėje;

misijų – kad visi Katalikų Bažnyčios vyskupai ir kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai Kinijos Liaudies Respublikoje vadovaudamiesi popiežiaus Benedikto XVI laišku siektų būti vienybės, bendrystės ir taikos ženklų bei įrankiu.

Kovo 22-oji – IV gavėnios sekmdienis. Kaip kadaise dykumoje žaltys ant vėliavos koto, taip Jėzus ant kryžiaus yra sveikatos ir gyvenimo šaltinis. Jėzaus tikslas juk vienintelis – kad apščiai gyvenimo turėtume (plg. *Jn 10, 10*).

„Jūs gi esate išgelbėti malone per tikėjimą, ir ne iš savęs, bet tai yra Dievo dovana; ir ne darbais, kad kas nors nesigirtų. Mes esame jo kūrinys, sukurti Kristuje Jėzuje geriems darbams, kuriuos Dievas iš anksto paskyrė mums atlikti“ (*Ef 2, 8–10*).

Kovo 29-oji – V gavėnios sekmdienis. Kad būtų vaisingas, kviečio grūdas turi apmirti žemėje. Jėzus pasinaudoja šiuo palyginimu kalbėdamas apie savo ir apie kiekvieno žmogaus gyvenimą. Kančia ir mirtis yra mūsų dalia. Kančia ir mirtis gali būti prakeikimas, bet gali būti ir palaiminimas. Dievui, sau pačiam ir visam pasauliui. Jėzaus kančia ir mirtis buvo palaiminimas. O mūsų?

„Kas gyvena kūniškai, negali patikti Dievui. Jūs nesate kūniški, bet dvasiški, jei tik Dievo Dvasia gyvena jumyse. O kas neturi Kristaus Dvasios, tas nėra jo. Jeigu Kristus yra jumyse, tai kūnas, tiesa, marus dėl nuodėmės, bet dvasia – gyva dėl teismo“ (*Rom 8, 8–10*).

Iškilmės ir minėjimai

Kovo 4-ąją švenčiame vienintelio savo šventojo Kazimiero (XV a.), Lietuvos ir jos jaunimo, Vilniaus arkivyskupijos ir Panevėžio vyskupijos globėjo, iškilmes.

„Aš iš tikrųjų visa laikau nuostoliu palyginti su Kristaus Jėzaus, mano Viešpaties, pažinimo didybe. Dėl jo aš ryžausi visko netekti ir viską laikau sąslavomis, kad tik laimėčiau Kristų ir būčiau jame, nebeturėdamas nuosavo teismo, kurį teikia įstatymas, bet turėdamas teismą iš tikėjimo Kristumi, einantį iš Dievo, paremtą tikėjimu. Trokštu pažinti jį, jo prisikėlimo galybę ir bendravimą jo kentėjimuose, noriu panašiai kaip jis numirti, kad pasiekčiau ir prisikėlimą iš numirusių“ (*Fil 3, 8a–11*).

Kovo 8-oji – Tarptautinė moterų solidarumo diena.

„Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi jūs esate viena Kristuje Jėzuje!“ (*Gal 3, 28*).

Kovo 9-ąją – antrojo Vilniaus arkivyskupijos globėjo, šventojo misijų arkivyskupo Bonifaco (Brunono) Kverfurtiečio minėjimas. Tai jo nužudymą 1009-aisiais Lietuvos–Rusios pasienyje aprašant yra paminėtas Lietuvos vardas. Misionieriaus žūtis ir Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmetis neatsiejami. Evangelijos žinia tada turbūt pirmą kartą pasiekė mus.

„Man atrodo, kad Dievas mums, apaštalams, paskyrė paskučiausią vietą, tarsi nuteistiesiems myriop. Mes pasidarėme reginys pasauliui, angelams ir žmonėms. Mes kvaili dėl Kristaus, o jūs išmintingi Kristuje. Mes silpni, o jūs stiprūs; jūs gerbiami, o mes niekais laikomi. Iki šios valandos badujame ir trokštame, esame nuogi ir mušami, esame be pastogės ir vargstame, darbuodamiesi savo rankomis. Keikiami mes laiminame, persekiojami ištveriam, piktžodžiaujami maloniai atsakome. Iki šiol esame laikomi pasaulio sąslavomis, visų atmatomis“ (*1 Kor 4, 9–13*).

Kovo 11-oji – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena.

„Iš tiesų, broliai, jūs esate pašaukti laisvei! Tikrai dėl šios laisvės nepataikaukite kūnui, bet stenkitės vieni kitiems su meile tarnauti. Juk visas įstatymas telpa viename sakinyje: *Mylėk savo artimą kaip save patį*. Bet jeigu jūs vienas kitą kremtate ir ėdate, žiūrėkite, kad nebūtumėte vienas kito praryti!“ (*Gal 5, 13–15*).

Kovo 19-ąją – šv. Juozapo, Mergeles Marijos Sužadėtinio, Kaišiadorių vyskupijos globėjo, iškilmes. Teisinis

Jėzaus tėvas yra ištikimos kasdienės tarnystės Dievui pavyzdys.

„Ne įstatymu buvo paremtas Abraomui arba jo palikuonims duotas pažadas, kad paveldės pasaulį, bet tikėjimo teisumu. Jei paveldėtojai tebtų tie, kurie remiasi įstatymu, tai tikėjimas taptų tuščias, o pažadas liktų bevertis“ (*Rom 4, 13–14*).

Kovo 25-ąją, lygiai devyniems mėnesiams belikus iki Kalėdų, – Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai iškilmes. Tai didžiausias krikščionių slėpinys: Dievas tapo žmogumi, kad parodytų žmogui žmogaus kelią.

„Jis, turėdamas Dievo prigimtį, godžiai nesilaikė savo lygybės su Dievu, bet apiplėšė pats save, priimdamas tarno išvaizdą ir tapdamas panašus į žmones. Jis ir išore tapo kaip visi žmonės; jis nusižemino, tapdamas klusnus iki mirties, iki kryžiaus mirties“ (*Fil 2, 6–8*).

Romualdo Rakausko nuotrauka

Gavėnia – tai laikas, kai Kristus apvalo savo sužadėtinę Bažnyčią, padarydamas ją tinkamą būti Jo nuotaka.

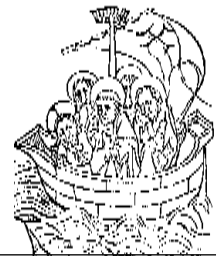
Gavėnia – laikas sugrįžti prie mūsų šaltinio Krikšto, kuriuo esame panardinti Kristaus mirtyje ir Jo prisikėlime.

Gavėnia – didžiojo Bažnyčios surinkimo draugėn laikas, laikas atsiduoti savo Viešpaties ir Gelbėtojo apvalymui ir pašventinimui.

Vaisingos gavėnios kelionės!

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Bažnyčios pulsas

Vatikanas ir Visuotinė Bažnyčia

Gal ne svarbiausias, bet tikrai daugiausia dėmesio sulaukęs sausio–vasario įvykis buvo popiežiaus sprendimas atšaukti keturių Marcelio Lefebvre'o neteisėtai konsekruotų vyskupų ekskomuniką.

Prisiminkime svarbiausius priešistorės faktus. M. Lefebvre'as buvo uolus ikisusirinkiminės Bažnyčios ganytojas, misionierius, vienu metu net dabartinio Senegalo sostinės Dakaro arkivyskupas. Tad kai Jonas XXIII nusprendė sušaukti Vatikano II Susirinkimą, šis arkivyskupas tarsi savaime pateko į jo rengėjų, vėliau – ir į dalyvių gretas. Susirinkime jis laikėsi radikalios konservatyvios pozicijos: nepritarė nei liturgijos reformai, nei ekumenizmui, nei religijų dialogui – niekam, kas, jo manymu, reiškė Bažnyčios nuolaidžiavimą pasaulio dvasiai. Po Susirinkimo arkivysk. Lefebvre'as su būriu panašių į save tradicijos gynėjų tolydžiai atsiskyrė nuo kartais pernelyg didelio permainingo entuziazmo pagautos katalikų bendruomenės daugumos. Susirinkimo nepripažįstančių kunigų ir pasauliečių grupė ilgainiui pasivadino

Arkivyskupas M. Lefebvre'as neteisėtai konsekruoja vyskopus. 1988 m.

Šv. Pijaus X brolija. Daugiau kaip porą dešimtmečių Šventasis Sostas toleravo lefebrininkų „keistumą“ (senos liturgijos laikymąsi, Susirinkimo nepripažinimą). Lemtingas konfliktas įvyko 1988-ųjų

vasarą, kai arkivysk. Lefebvre'as panoro savajai bendruomenei parūpinti naujų vyskupų. Šv. Sostas, nenorėdamas, kad tradicionalistų bendruomenė plėstųsi, nedavė leidimo jų konsekruoti. Nepaisydamas įspėjimų, 1988 m. birželio 30 d. arkivysk. Lefebvre'as be popiežiaus leidimo konsekravo keturis vyskopus. Bažnytinė teisė už tokį neklusnumą griežtai baudžia: 1382 kanonas skelbia, jog ir konsekruojantieji, ir konsekruojamieji užsitraukia ekskomunikos bausmę, tai yra atskiriami nuo Bažnyčios.

Prieš daugiau nei dvidešimt metų prasidėjusį skilimą bandyta išspręsti, tam net įkurta speciali *Ecclesia Dei* komisija. Kai kurie atskalūniškos bendruomenės nariai grįžo į Bažnyčią. Tačiau lefebrininkų branduolys, nesileisdamas į kalbas su „modernizmo klystkeliais“ nuėjusia Bažnyčia, išdidžiai skelbėsi tikrosios tradicijos saugotojais.

Nelauktas, nors iš tiesų (žinant Benedikto XVI, anksčiau – ir kardinolo Ratzingerio troškimą sugrąžinti lefebrininkus į Bažnyčią) nelabai stebinantis, buvo Vyskupų kongregacijos š. m. sausio 21 d. dekretas, kuriuo pranešta, jog popiežius panaikino keturių 1988 m. neteisėtai konsekruotų vyskupų ekskomuniką (arkivysk. Lefebvre'as ir su juo neteisėtose vyskupų konsekravimo apeigose dalyvavęs brazilas arkivyskupas Antonio de Castro Mayer mirė 1991 m.).

Popiežiaus sprendimas atšaukti ekskomuniką sukėlė neregėto masto diskusijų audrą. Lefebrininkai džiūgavo, kad taip patvirtinta jų ištikimybė tradicijai. Prireikė paties Benedikto XVI patikslinimo, kad tai ne atskalūniškumo legalizavimas, bet dėl Bažnyčios vienybės besisielojančio popiežiaus „tėviško gailėstingumo mostas“. Taip pat ir Vatikano valstybės sekretoriatas priminė, kad ekskomunikos keturiems vyskupams panai-

kinimas savaime neįteisina Šv. Pijaus X brolijos. Norėdami grįžti į Katalikų Bažnyčią, lefebrininkai turės įrodyti, kad jie tikrai yra klusnūs popiežiui ir ištikimi Bažnyčios mokymui, įskaitant ir visus Vatikano II Susirinkimo nutarimus.

Ekskomunikos panaikinimą ir visą jo kontekstą labai plačiai ir aistringai, nors ne visada korektiškai, komentavo pasaulietinė žiniasklaida. Aišku, jai labiausiai rūpėjo ne Katalikų Bažnyčios bandymas panaikinti skilimą, bet vieno iš popiežiaus gailėstingumo sulaukusių vyskupų antisemitizmas. Popiežius reabilituoja vyskupą, neigiantį žydų holokaustą – maždaug tokią formulę skelbė dauguma laikraščių, interneto ir televizijos kanalų. Ar Benediktas XVI turėjo visą informaciją apie vyskupo Richardo Williamsono antisemitinius pasisakymus? Greičiausiai ne. Taip galima tvirtinti remiantis kitais popiežiaus pasisakymais apie „pirmosios Sandoros“ tautą. Tad spaudoje sausio pabaigoje ir visą vasarį dažnai kartotos frazės apie kažkokį judofobišką revizionizmą tikrai neturi pagrindo.

Piktintis katalikų antisemitizmu šiuo atveju galėtų nebent tas, kuris neiskiria atskalūnų nuo katalikų, popiežiaus noro sutaisyti lefebrininkus su Bažnyčia nuo kol kas neįrodyto jų noro susitaikyti. Šis skirtumo nematymas ir yra didžiausia pastarojo „incidento“ apnuoginta problema. Žinoma, kalta nesolidi ir dažnai nemąstanti, tik sensacijų besivaikanti žiniasklaida. Tačiau reikia pripažinti, jog sušlubavo ir Bažnyčios „viešieji ryšiai“. Būtų buvę kur kas aiškiau, jei nuo pat pradžių būtų tiksliai paaishkinta, kad, panaikinus ekskomuniką keturiems vyskupams, lefebrininkai savaime dar netampa katalikiška institucija, kad tam reikia aiškaus ir viešo jų pačių apsisprendimo grįžti į katalikų bendriją.

Lietuva

Paskutinis žiemos ir trumpiausias metų mėnuo prasidėjo Kristaus Paaukojimo šventykoje liturgine švente, kuomet Visuotinė Bažnyčia mini ir Pašvęstojo gyvenimo dieną bei dėkoja Viešpačiui už vienuolinį gyvenimą. Šia proga Vilniuje, Kaune, Marijampolėje, Žemaičių Kalvarijoje, Kretingoje vyko iškilmingos pamaldos, vadovaujamos vietos vyskupų. Toks brolių ir sesių vienuolių pagerbimas primena, kad greta mūsų, neretai tyliai ir nepastebimai, triūsia žmonės, visą savo gyvenimą atidavę Kristui ir Jo Bažnyčiai.

Vasario 5 d. iškilmingomis šv. Mišiomis, kurioms vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis ir kiti Lietuvos vyskupai, paminėtas Vilniaus arkikatedros bazilikos atšventinimo 20-metis. „Būdami drauge su Dievu mes būsime stiprūs ir įveiksime visas negandas, perduosime vaikams ir jaunimui ne žinias apie Dievą, bet gyvąją Dievo Dvasią, kuriančią gyvenimą, grožį ir gerį. Tegul Arkikatedros atšventinimo minėjimas padrąsina mus atverti duris Kristui, idant Jo padėdami kurtume meilės, taikos, teisingumo ir ramybės karalystę mūsų šeimose ir bendruomenėse“, – sakė kardinolas. Tai, kad sovietmetis nesunaikino Lietuvos tikinčiųjų širdyse atminimo apie šį mūsų šalies krikščioniškumo simbolį, įrodo, jog jis liko gyvas žmonių širdyse, kuriose ir yra tikroji jo buveinė.

Minint Vilniaus arkikatedros atšventinimo ir šv. Kazimiero relikvijų grąžinimo 20-metį, Lietuvių katalikų mokslo akademija savo auloje vasario 26 d. surengė mokslinę konferenciją „Manipuliacijos sakralumu. Vilniaus katedra prie sovietų ir juos vejant“.

Vasario 9 d. Vilniuje, Vyskupų Konferencijos sekretoriato, vykusiamе Lietuvos *Carito* inicijuotame susitikime su Bažnyčios, švietimo bei socialinių įstaigų atstovais aptarta katalikiškosios visuomenės ir jos struktūrų laikysena sunkmečio laikotarpiu. Svarstyta, kaip bažnytinės organizacijos drauge su socialiniais partneriais, pasiremamos Baž-

nyčios socialiniu mokymu, galėtų padėti labiausiai krizės paliestiems visuomenės nariams. Turbūt geriausiai susitikimo idėją apibendrina jame pasakyti Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos rektoriaus kun. Žydrūno Vabuolo žodžiai: „Bažnyčia turėtų palaikyti žmogų, paskatinti spręsti problemas, bet ne visa tai padaryti už jį.“ Sveikintina, kad Bažnyčia siekia savaip atsiliiepti į šio laikmečio iššūkius, bandydama suprasti žmonių poreikius ir ieškodama būdų pastiprinti juos sunkmečio akivaizdoje.

Visuotinei Bažnyčiai vasario 11-ąją minint Pasaulinę ligonių dieną, įvairiose šalies vietose vyko proginiai renginiai, bažnyčiose ir medicinos įstaigose švęstos Mišios už besigydančius, gydytojus bei slaugytojus, o Lazdijų ligoninėje ir pašventintos naujai įkurtos koplyčios patalpos. Svarbu, kad ligonių sielovada vyktų nuolat, nes savo žmogiškąjį trapumą pajutęs asmuo dažnai susimąsto apie amžinąsias vertybes.

Ne visi pagal žiniasklaidos ir prekybininkų peršamą modelį šventė vasario 14-ąją, šv. Valentino dieną. Krikščionybės žiniasklaidos tarnyba ir internetiniai vartai www.tikiu.lt vėl kvietė tapti neatlygintinais kraujo donorais, Kauno arkivyskupijos Jaunimo ir Šeimos centrai bei miesto akademinės sielovados komanda pakvietė į renginį „Kitaip“ tema „Neperskaitytas laiškas“: apie gražiausių jausmų laukimą įtaigia scenine vaidyba bylojo aktorius Arūnas Žemaitaitis, dainuojamąją poeziją – aktorius Gediminas Storpirstis. Džiugu, kad atsiranda ne tik murmančių prieš šią šventę, bet ir siūlančių jos šventimo alternatyvas.

Vasario 14–16 d. Kretingoje vyko kasmetis Lietuvos pranciškoniškojo jaunimo susitikimas „Garbinkite ir šlovinkite mano Viešpatį“. Jaunuoliai klausė konferencijų, meldėsi, dalyvavo

Vasario 16-osios minėjime, Kretingos gatvėmis nešdami milžinišką, maždaug 10 metrų pločio ir 20 metrų ilgio, Lietuvos trispalvę. Šitaip buvo ugdomas jaunuomenės pilietiškumas.

Vasario 16-osios šventės proga iškilmingos pamaldos vyko visose šalies šventovėse, vietose, susijusiose su Lietuvos laisvės kovos sąjūdžiu – minėtos jo įkūrimo 60-osios metinės.

Trispalvė Kretingoje. Tomo Žymanto OFM nuotrauka

Vasario 14–18 d. Kaune vyko didelio susidomėjimo susilaukęs tarpusavio santykių konsultantės Marie Maquaire iš Prancūzijos seminarų ciklas „Kiek kartų turiu atleisti? 77 kartus?“, kurį surengė Katalikų tėvų asociacija. Specialistė kalbėjo apie santykių gydymą atleidimu, aiškino, kaip atpažinti bendravimo problemų šaknį, per konkrečius pavyzdžius pateikė būdų ir priemonių, kaip atleisti artimiesiems ir sau, taip pat Dievui ir Bažnyčiai.

M. Maquaire birželį ketina atvykti į šeimų stovyklą Pakutuvėnuose, o po metų Kaune vėl bus surengtas seminarų ciklas.

Valstybės ateitis yra glaudžiai susijusi su šeimos institucija. Socialinių reikalų ir darbo ministerija inicijavo Nacionalinę susitarimą šeimos politikos klausimais. Tokiame susitarime būtų įtvirtinta ne tik šeimos politikos strategija, bet ir konkrečios šeimos gerovę stiprinančios priemonės, įgyvendintinos artimiausioje ateityje. Blieka tikėtis, kad šeimos politikai iš tiesų bus teikiama pirmenybė mūsų šalies gyvenime.

Jonas MALINAUSKAS,
Jonas ŽEMAITAITIS

Ekonominė ar moralinė krizė?

Dr. Andrius NAVICKAS

Ūkio krizė, apie kurią tiek daug kalbama, yra ne pra-keiksmas, bet dovana. Neneigiu to, kad daugelyje pasaulio valstybių trūkinėja įprasti socialiniai, ekonominiai tinklai, plinta bankrotų virusas, didėja nedarbas, nuvertėja valiutos. Tačiau esu tvirtai įsitikinęs, jog visa tai gali tapti moralinio atgimimo pradžia. Šiandien rašome karčius daugiau nei šimtą metų auginto medžio vaisius. Šis medis – tai vartotojiškas kapitalizmas, į save ir kitus raginantis žvelgti tik pro vartojimo ir turėjimo prizmę. Jo sukles-tėjimas, mano įsitikinimu, yra morali-nė, o ne ekonominė problema. Sunku paneigti, kad būtent vartotojiškas ka-pitalizmas sugeba pagaminti daugiau gėrybių nei bet kuri kita ekonominė sąranga. Bėda ta, kad gėrybių gausa toli gražu neišsprendžia visų ekonominių ir socialinių sunkumų. Priešingai, produktyvumo aukštinimas ir vartojimo aukso veršio garbinimas neišvengiamai virsta visuomenės savigriova.

Nūnai apie krizę kalbančios valsty-bės yra materialiai turtingesnės nei kada nors anksčiau. Ūkio suirutė kilo ne dėl to, kad katastrofiškai pritrūktą gėrybių. Anaipol – ekonomika užspringo pertek-liumi. Turtiniai kontrastai ėmė pranokti sveiko proto ribas. Pasakiškai turtingas ir, kaip niekada anksčiau, įtakingas pasau-lines korporacijas krizės drugys pradėjo krėsti dėl to, jog žmonės nebeatlaikė jų surengto vartojimo maratono. Korpora-cijų pelnas pradėjo sparčiai mažėti ir jas persmelkė panika, sparčiai paplitusi pa-saulinės ekonomikos tinklais ir apėmusi didžiąją pasaulio dalį.

Dabartinės sumaišties simboliu ga-lima vadinti automobilius gaminančių JAV koncernų savininkų vizitą pas šios

šalies politikus. Nuosavais prabangiais lėktuvais atskridę verslo magnatai tvir-tino, kad valstybė privalo juos parem-ti, nes esą katastrofiškai mažėja pelnas ir koncernams nebelieka motyvacijos veikti; jei paramos nebus, daugybė kon-cernuose dirbančių žmonių taps be-darbiais... Savininkai iš sukaupytų turtų galėtų šiems darbininkams atlyginimą mokėti dar šimtą metų, tačiau visa eg-zistuojanti sistema, deja, nukreipta pa-tenkinti pelno troškimą, o ne realius žmonių poreikius.

Įsiklausykime į politikų žodyną – tokį patį ir Lietuvoje, ir užsienyje: „įsisavinti lėšas“, „skatinti vartojimą“, „saugotis kapitalo pasitraukimo“. Jam svetimos tokios sąvokos, kaip „socialinis teisingumas“, „artimo meilė“, „įsiparei-gojimas silpniesiems“. Įprotis apie žmo-nės kalbėti tik kaip apie vartojimo me-chanizmus įsišak-nijo labai giliai. Vis dėlto turiu vilties, kad dabartinė eko-nominė sumaištis, į kurią vertėtų žiūrėti ne tiek kaip į ne-laime, bet veikiau kaip į Dievo dova-ną, privers iš naujo pamąstyti apie tai, kaip gyvename.

Krizė? Taip, šiandien atlyginimai mažėja, prekės brangsta. Žurnalistai ir politikai gąsdina, jog gali būti dar sun-kiau. Tačiau ar tikrai turime piktintis ir raudoti? Neseniai bendravau su sese Nijole Sadūnaite. Tikrai ne apie krizę kalbėjome, nes ji džiaugėsi kiekviena Dievo dovana ir džiūgavo, jog gali pa-dėti kitiems. Per porą dienų išvydau, kokius neįtikėtinus artimo meilės žyg-darbius gali nuveikti vienas žmogus,

jei tik sugeba pamatyti kito nelaimės, o ne piktintis kiek sunkesne materia-line padėtimi. Sudėjęs viską, ką sesuo Nijolė išdalija kitiems, apskritai sunku įsivaizduoti, iš ko ji pati gyvena. Ne tik gyvena, bet ir džiaugiasi, ir Dievui dė-koja. Na, o mes?

Tikrai ne pinigų šiandien žmonėms labiausiai trūksta, bet tarpusavio ryšio, kuris, bandant sučiupti materialinę gerovę už uodegos, gerokai sutrūkinė-jo. Ir šeimose, ir visuomenėje. Tačiau Viešpats myli mus, nusidėjėlius. Užuo-t abejingai stebėjęs, kaip tampame vie-nas kitam vis svetimesni, kaip iki au-sų įklimpome aukso veršio garbinimo pelkėje, Jis padovanoja mums sunkme-tį. Idant sumažėjus piniginiams išaugtų mūsų širdys.

Vartotojiškas kapitalizmas nuosek-liai kovojo prieš krikščioniškąją verty-bių sistemą, nes ji neva varžiusi laisvą vartojimo polėkį. Moraliniai pamatai buvo išjudinti, ištikimybė, bendruo-meniškumas, pagarba kitam asmeniui išjuokti, o žmogaus orumo sąvoka suka-rikatūrinta, pakeičiant ją „tolerancijos ekstravagantiškumui“ reikalavimu.

Tomo Vyšniausko nuotrauka

Šiandien mokame už tokį pasirinki-mą. Tačiau ne tik mokame, bet ir gydo-mės nuo godumo, puikybės ir turėjimo kulto – ligų, kurių anksčiau net nesuge-bėjome pastebėti. Šiandien esame labai panašūs į Evangelijose aprašytą sūnų palaidūną. Atėjo metas grįžti į kantriai laukiančio Tėvo glėbį.

Būti vilties šaukliu – Dievo šventovės ir mūsų šventojo dalia

Kun. Saulius BUŽAUSKAS

Dainiaus Tunkūno nuotrauka

Nusimena ir džiaugiasi ne tik žmonės. Bažnyčios taip pat išgyvena skausmą, apleidimą ir vieatvę, kai yra uždarnos, išniekinamos, paverčiamos gamyklomis, sandėliais ar muziejais. Tokią dalį teko ištverti ir Vilniaus arkikatedrai bazilikai. 1949 metais iš tikinčiųjų atimta, uždaryta, ne kartą apvogta, susidūrusi su užmojais padaryti ją krovininių automobilių garažu, variklių remonto dirbtuvėmis, buvusi visai be šeimininko, paversta paveikslų galerija, koncertų sale, Vilniaus arkikatedra džiūgavo per Lietuvos Atgimimą vėl tapusi Dievo namais. 1988-ųjų spalį, per Lietuvos Sąjūdžio suvažiavimą, šventovė gražinta tikintiesiems. 1989 m. vasario 5 d. jinai iškilmingai atšventinta tuometinio Vilniaus arkivyskupijos apaštalinio administratoriaus vyskupo Julijono Steponavičiaus. Bažnyčios atšventinimas po išniekinimų – tai lyg naujas jos gimimas. Į šventovę sugrįžo Dievas. Nuolat budėti, sustiprinti ir apkabinti kiekvieną žmogų, pasiilgusį tikros gyvenimo prasmės.

Į Vilniaus arkikatedrą sugrįžo ne tik Švenčiausiasis Sakramentas. 1989 m. kovo 4-ąją ant klierikų pečių į šventovę iš tremties parneštas visų mūsų globėjas Lietuvos karalaitis šventasis Kazimieras. Savo trumpoje gyvenimo kelionėje jis nuolat buvo lydimas nesėkmių. Kazimieras gyvenimą baigė pakirstas džiovos, sulaukęs vos dvidešimt šešerių (1484 m.), prasilenkęs su pergale kovose dėl sosto, nepasiekęs karališkų regalijų, atmetęs gyvenimą su meilužėmis; nors ir kilęs iš Gediminaičių giminės ir buvęs Jogailos anūkas, visada ėjo prieš srovę. Prieš karališkus

patogumus, malonumus, dvariškių intrigas, žiniuonių nuomonę.

Be šventojo Kazimiero, niekas per visą Lietuvos istoriją negarsėjo ir kitų taip neužkrėtė didžiu pamaldumu Dievo Motinai. Tai nuo jo prasidėjo ypatingas mūsų krašto žmonių ryšys su Švč. Mergele Marija. Kardinolams ir vyskupams Romoje ištyrus daugybę stebuklų, susijusių su karalaičiu Kazimieru, 1602 m. lapkričio 7 d. popiežius Klemensas VIII savo breve patvirtino, jog jis tikrai priklauso šventųjų bendruomenei. 1603 m. į Lietuvą parvežtas popiežiaus raštas ir raudono aksomo vėliava su Kazimiero paveikslu. Tokios vėliavos naudojamos Romoje per kanonizacijos iškilmes ir vežamos į šventojo palaidojimo vietą. Puošnia vėliava kaip pagarbos ir popiežiaus pripažinimo ženklą 1604 m. gegužės 1–2 d. per dideles iškilmes Vilniaus katedroje uždengtos šventojo relikvijos.

Liūdnaisiais pokario laikais, kai tiek daug jaunų mūsų krašto žmonių žuvo miškuose, 1948 metais, popiežius Pijus XII šventąjį Kazimierą paskelbė Lietuvos jaunimo ypatingu dangiškuoju globėju. Šio dokumento originalas saugomas Vilniaus arkikatedros bazilikos Šv. Kazimiero koplyčioje.

Per dvidešimt metų nuo atšventinimo didingoji Vilniaus arkikatedra, visų mūsų globėjo lydimą, dalyvavo iškiliausiuose mūsų šalies gyvenimo įvykiuose. Per Sąjūdžio suvažiavimą prie sugrąžintos šventovės durų šviesaus atminimo kardinolas Vincentas Sladkevičius visai Lietuvai pažėrė įtaigų pamokslą, kvietė turėti kantrybės, nelipti vieni kitiems ant kulnų. Jo žodžiai „mokė-

ti laukti ir drauge augti“ tapo Lietuvos dvasinio atgimimo programa. Prie Lietuvos globėjo šv. Kazimiero relikvijų susikaupė Kovo 11-osios akto signatarų būrelis ruošdamasis skelbti Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimą. Tūkstančiai žmonių į arkikatedrą atlydėjo žuvusius už tėvynę Sausio 13-osios naktį. Šventovėje pagerbti ir malda apgaubti Medininkų tragedijos dalyviai, daugybė tremtinių, dideliuose ir mažuose karsuose į tėvynės žemę parskraidinti iš tolimų kraštų. 1992 m. šv. Kazimiero iškilmių išvakarėse įvyko Vilniaus arkivyskupo metropolito Audriaus Juozo Bačkio ingresas į Vilniaus arkikatedrą. Dar po devynerių metų gavęs kardinolo insignijas Vilniaus arkivyskupas dėkojo šv. Kazimierui už ypatingą globą. 1993 m. rugsėjo 3 d. savo apaštalinę kelionę po Lietuvą šioje šventovėje malda pradėjo Dievo Tarnas Jonas Paulius II. Šv. Kazimiero koplyčioje popiežius susitiko su visos Lietuvos kunigais ir vienuoliais, sulaukusiais garbaus amžiaus, tikėjimo žinių nešusiais per visus pastaruosius sunkmečius, ir drauge meldėsi prie mūsų globėjo relikvijų. Vilniaus arkikatedrą ir puošniąją Lietuvos globėjo koplyčią lankė beveik visi į mūsų šalį atvykę karaliai, prezidentai, iškilūs svečiai.

Per Vilniaus arkikatedros atšventinimo iškilmes ar parnešant šventąjį Kazimierą iš Šv. Petro ir Povilo bažnyčios Antakalnyje žmonės netilpo šventovėse. Kai kurie smalsuoliai iširoptė į medžius, kad matytų, girdėtų atšventinimo ir šventojo sugrįžimo iškilmes. Dabar nesutraukia tokių minių nei viešintelio mūsų šventojo jubiliejai, nei

garbingą istoriją menančios Vilniaus arkikatedros šventės. Atšipo pamokslininkų žodis? Ar pats šventasis delsia patraukti ir uždegti jaunimą įprastomis, tradiciškomis vertybėmis: skais-tumu, pamaldumu, dėmesiu vargšams, silpniesiems, noru lavintis, teisingumo troškuliui?

Vienas dalykas, kuris, regis, yra bendras ne tik šventajam Kazimierui, bet ir visos Lietuvos krikščioniško tikėjimo simboliu tapusiai Vilniaus arkikatedrai, tai buvimas ženklų, priekaištu ir paradoksu. Bėgalinių nesėkmių, sukrėtimų, uždarymų, ligų, netekčių, tremčių ir sugrįžimo, tikėjimo ir netikėjimo aki-vaizdoje visais laikais išlikti akibrokštu. Nuolat bylojančiu priminimu, kad vilties sklidinų Dievo karalystės nuo-rodų neįmanoma ištrinti, paslėpti ar pamiršti. Didinga Arkikatedra, tapusi visos Lietuvos krikščioniško tikėjimo liudijimu, mūsų istorijos simboliu, ir vienintelis mūsų krašto šventasis, sulaukęs altoriaus garbės, nepaliauja visoms tikinčių ir netikinčių žmonių kartoms buvę vilties šaukliais, kviečiančiais eiti prieš pasaulio vėjus, rinktis neįmanomus, bet amžinus dalykus.

Didelės šventės nuvilnija, žmones pagauna kasdienybės rutina. Bet Dievas savais būdais niekada nepaliauja mus, vienus nuo kitų atšalusius ir nutolusius, kalbinę ir brandinę draugystei. Šventadienių ar net šiokiadienių vakarais smagu matyti jaunus žmones, nurimusius Šv. Kazimiero koplyčioje ir žvelgiančius į mūsų Lietuvos globėją, gerbiamą sidabriname sarkofage. Nežinia, ko jie meldžia. Nežinia, ko jie trokšta. Tik galima leisti vilčiai augti. Ir atpažinti mūsų Viešpaties braižą: per ypatingus savo žmones, vadinamus šventaisiais, kaskart kviešti į tikrą maldos ir sakramentinę vienybę. Dievo garbei skirtuose namuose.

Reikia Jūsų pasitikėjimo!

Vilniuje vyks Europos jaunimo susitikimas

Daugybė jaunų žmonių iš viso pasaulio vyksta į Taizė kaimelyje įkurtą vienuolyną. Šventosios Dvasios liepsnas primenančia oranžine medžiaga, daugybe žvakučių šiuolaikiškai papuoštoje šventovėje jaunimas sėdi tiesiog ant grindų, drauge gieda paprastas, lengvai įsimenamas giesmes, nuščiūva tyloje. Taizė bendruomenė – pranašiškas ekumenizmo ženklas, nes kviečia drauge melstis, bendrauti iš skirtingų krikščioniškų konfesijų kilusius jaunuolius, mokytis pasitikėjimo Dievu, kitais ir savimi. Todėl kelionės į šį Prancūzijos kaimelį vadinamos Pasitikėjimo piligrimyste.

Tačiau ne visi gali į ten nuvažiuoti, todėl įvairiose pasaulio šalyse Naujųjų metų bei kitomis progomis rengiami Taizė susitikimai. Vilniaus arkivyskupui metropolitui kardinolui A. J. Bačkuii pakvietus, **gegužės 1–3 d. Europos jaunimo susitikimas vyks Vilniuje**. Bus nuostabi proga patirti Taizė brolių sėjamą vienybę, atnaujinti bendruomeninius ryšius ir visai Europai paliudyti savo krikščionišką tikėjimą, kurti pasitikėjimo atmosferą, sudaryti galimybę nuo Dievo nutolusiems mūsų krašto žmonėms atrasti Bažnyčią. Toks renginys yra ir būdas krikščioniškai paminėti Lietuvos vardo tūkstantmetį.

Taizė bendruomenės broliai, vyskupijų Jaunimo centrai ir Vilniaus arkivyskupas kviečia visas parapijas rengtis Vilniuje vyksiančiam susitikimui. Svarbu parapijose burti grupes, kurios vyks į šią šventę, rinkti informaciją apie Taizė bendruomenę, pamaldas, mokytis paprastų čia giedamų giesmių. Vilniaus parapijoms bus puiki galimybė parodyti nuo seno garsėjantį lietuvišką svetingumą bei vaišingumą apgyvendinant atvykstančius žmones. **Jiems pakankamos 2 kv. m. ploto, nes atsiveža savo miegmaišį ir kilimėlį, kurį įpratę pasi-**

kloti tiesiog ant grindų. Reikės tik Jūsų, priimančiųjų, nuoširdumo bei noro šiek tiek pabendrauti su keliauninkais ir pasidalyti duonos kąsneliu.

Tokie susitikimai – tai asmeninė, bendruomeninė, ekumeninė, pasitikėjimo ir svetingumo piligrimystė. Skirtingų krikščioniškų konfesijų žmonės drauge keliaudami, meldamiesi, bendraudami atranda Dievą, išgyvena atsivertimo malonę. Kartais reikia toli nuvykti kartu su kitais žmonėmis, kad aptiktum kai kurias savo savybes, bendruomenę ir pačiomis netikėčiausiomis aplinkybėmis – kelionėje, paprastose pamaldose, svetingai priimančioje šeimoje – susidraugautum su Kristumi. Neretai vykstama pažiūrėti miesto, o atrandama galimybė pažinti Dievą, įsitraukti į Bažnyčią, prieiti prie kunigo ir neformaliai atlikti išpažintį. Daugelyje kraštų po tokių kelionių gimsta maldos, susitikimų grupelės, parapijose jaunimas imasi veiklos, pradeda rengti stovyklas, ruošti evangelizacines programas. Pačią Bažnyčią tokios progos ragina labiau pasitikėti pasauliečiais, jaunimu. Krikščioniški jaunimo susitikimai sustiprina ir tuos, kurie suteikia

nakvynę, nes taip daugybė žmonių pamato, kad ir jie yra reikalingi, gali kitus nudžiuginti, savo pastangomis konkrečiai prisidėti prie Bažnyčios misijos.

Vilniaus parapijos, nesnauskite, pulkite registruoti šeimas, kurios priglau atvykstančius piligrimus. Gal nuoširdžiai patalkins ir netikintys žmonės,

kaip dažnai nutinka tokių susitikimų istorijoje. Priima parodydami gerą vailią, o paskui patys visai netikėtai atranda Dievą, kuris per piligrimus pasiprašo į svečius. Kvieskite jaunimą atvykti ir susipažinti su tikinčiais bendraamžiais ir taip parodysite, kad krikščioniškas tikėjimas gyvas, veiklus, džiaugsming-

gas ir reikalingas ne tik jums, bet ir daugybei kitų.

Išsamesnės informacijos ieškokite: www.taize.fr/lt; Vilniaus arkivyskupijos Jaunimo centras, Aušros Vartų g. 2, tel. 8~5 262 14 08, mob. 8~610 373 14.

Kun. Saulius BUŽAUSKAS

Šv. Brunonas Bonifacas Pažaislio freskose

Kaip žinome, 2009-uosius mūsų vyskupas paskelbė Jubiliejiniais Evangelijos žinios tūkstantmetei Lietuvai metais. Jie paženklinti pirmojo prie Lietuvos sienų prisiartinusio misionieriaus šv. Brunono, antrojo Vilniaus arkivyskupijos globėjo, kurį liturgijoje minime kovo 9-ąją, auka.

Kauno arkivyskupijos muziejus neseniai išleido gausiai iliustruotą knygėlę „Šv. Brunonas Kverfurtietis Pažaislio freskose“. Apie šias freskas pasakoja minėtojo leidinio autorė Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakulteto profesorė dr. Laima ŠINKŪNAITĖ.

Pažaislio kamaldulių vienuolyno vaizdiniam pasakojimui apie šv. Brunono Bonifaco, vienuolio benediktino, misiją skirtas pietinis koridorius prie zakristijos. Ši vieta parinkta neatsitiktinai: čia anksčiau būta krikštyklos, be to, misionieriaus atnešta Evangelijos žinia neliko bevaisė.

Kiekvieno šventojo hagiografiją sudaro trys svarbiausios dalys: biografija, ikonografija ir kultas. Dėl nepalankiai susiklosčiusių aplinkybių šv. Brunono kultas buvo silpnai išplėtotas; net tose enciklopedijose, žinyuose ar žodynuose, kurie skelbia ilgesnę ar trumpesnę jo biografiją, nepavyko rasti žinių apie šio šventojo kankinio vaizdavimo dailėje ikonografiją. Tad beveik tikra, kad Pažaislio sienų tapybos paveikslų ciklas yra pirmasis, o gal ir vienintelis išsamus pasakojimas apie šv. Brunono krikščioniškąją misiją, atliktą krikšto aktą, žūtį ir šio darbo prasmę.

Pažaislio vienuolyno ikonografinės programos sumanytojui (ar sumanytojams) buvo žinoma šio šventojo gyvenimo istorija. Tai liudija iš biografinio pasakojimo atrinktos svarbiausios įvykių scenos, nustatyta jų seka ir skaičius (8+3). Kuriant interjero puošybą atsižvelgta į aukštą, siaurą ir palyginti ilgą koridoriaus patalpą: skliautuose komponuojami trys (!) apoteoziniai paveiksai, juos įrėmina išradingas ir puošnus skulptūrinis dekoras. Gyvastingi stiuko lipdiniai (autorius Jonas Merlis) pačiai patalpai teikia šventiškumo, o kankinystę simbolizuojančios perlais ir lelijų žiedais puoštos palmės šakos

įvairiapusiškiau atskleidžia vaizduojamų įvykių prasmę. Pailgo stačiakampio formos paskliaučių paveikslai, laikantis nuoseklios įvykių sekos, išdėstyti tokia tvarka: vakarų pusėje nutapytos trys freskos, šiaurės ir pietų – po vieną, rytų – vėl trys. Paveiksai nutapyti (autorius Mykolas Arkangelas Palonis) derinant *al fresco* (drėgnas gruntas) ir *fresco seco* (gausiai sudrėkintas gruntas) techniką. Visiems ciklo paveikslams paeiliui, t. y. pagal jų išdėstymą sienose ir skliaute, duoti pavadinimai, iš esmės sutampantys su įvykių chronologija.

Šv. Brunono Bonifaco pamokslas kunigaikščio Netimero akivaizdoje

Tik pirmame paveiksle „Popiežius laimina šv. Brunoną misijoms“ veiksmas vyksta interjere, kurio erdvė skaidoma į tris susivienijančias dalis. Šioje iškilmingoje audien-

cijų salės aplinkoje svarbiausias yra popiežiaus gestas, laiminantis prieš jį suklupusį ir į misijas pagonių kraštuose išvykstantį šv. Brunoną. Balkšvu apsiaustu apsiautęs misionierius priešais save laiko arkivyskupo kryžių.

Kitame paveiksle „Šv. Brunonas atvyksta į Lietuvą“ pasakojama apie pasiektą misijos vietą. Reikšmingiausia šiame kūrinyje – dviejų storakamienių medžių kompozicija, labai aiškiai primenanti Kristaus abreviatūrą (X). Ji kaip simbolinis ženklas čia tarsi liudija misijos teisėtumą ir būtinumą.

Ugnies stebuklas

Kunigaikščio Netimero krikštas.
M. A. Palonio freskos Pažaislio vienuolyne. XVII a.

Trečiame vakarinės sienos paveiksle „Šv. Brunono Bonifacio pamokslas“ regime emociškai pamokslą sakantį šventąjį ir jo įdėmiai besiklausantį kunigaikštį Netimerą su palyda. Išradingas ir gerai derantis figūrų komponavimas padeda geriau suvokti kūrinio idėją. Atkreiptinas dėmesys į daugelio personažų rankų plastiką ir į ypač svarbiausių asmenybių – kunigaikščio ir misionieriaus arkivyskupo – rankų judesius. Tarsi jie kalbėtųsi ne tik žodžiais.

Šiaurinės sienos paveikslui „Ugnies stebuklas“ būdingas svarbus aspektas – auganti įtampa, nes čia Netimeras išbando pagonių arkivyskupą ugnimi. Prašmatnus architektūrinis fonas atskleidžia, kad veiksmas vyksta kunigaikščio rūmuose. Rastas ypač įtaigus būdas, kaip perteikti temą: pačiame centre, priekyje – didžiulis liepsnojantis laužas. Ir veržlus judesys: šv. Brunono – laužo link, o Netimero – kiek atgal. Ir vėl abiejų vyrų išskirtinai iškalbingi rankų gestai liudija kunigaikštį įtikėjus.

Penktame paveiksle „Kunigaikščio Netimero krikštas“ regime paties kunigaikščio krikštą. Netimeras, labai susijaudinęs, nuolankiai klūpo ant akmens ežero pakrantėje prie pat vandens. Kiek aukščiau stovintis šv. Brunonas susikaupęs krikštija jį vandeniui. Kokia tyla! Pagrindinės grupės personažai nuščiuvę, apšviesti dangiškos šviesos: tiesiai virš jų galvų saulės spinduliai prasiveržia pro tamsų debesį. Krikšto metu dvariško laikoma kunigaikščio karūna ir vienuolio arkivyskupo kryžius kaip valdžios ženklai paliudija atliekamo akto teisėtumą ir tikrumą.

Viduriniame rytinės sienos paveiksle „Šv. Brunono nužudymas“ vaizduojama šventojo žūtis. Žmonių minia apimta nerimo. Kulisinė figūra dešinėje – triumfuojantis Netimero brolis Zebedenas, pačiu savimi tarsi įkūnijantis blogį.

Paveiksle „Šv. Brunono palaiškų pagarbinimas“ atpažįstame prie nužudyto misionieriaus antkapinio paminklo klūpantį vyriškį – tai atsivertęs Zebedenas. Taigi ši freska prabyla apie tikėjimo galią. Tad šv. Brunono auka turėjo ir turi prasmę. Petras Damianis (XI a. gyvenęs italas kardinolas, hagiografas, parašęs „Šv. Romualdo gyvenimą“) teigia Lietuvoje buvus pastatytą bažnyčią šv. Brunono palaiškams. Apie simbolinę aukos prasmę prabylama ir freskoje „Šventovės statymas“, nes Netimeras stato šventovę!

Paskutinių trijų apoteozinių paveikslų forma kiek primena išplatėjusį keturlapį dobilą. Kraštinėse skliauto freskose „Šventieji ir angelai pasitinka šv. Brunoną“ ir „Angelai lydi šv. Brunoną“ regime šio šventojo kilimą į dangų, o viduriniame – jo vainikavimą danguje garbės vainiku. Aptariamose freskose dailininkas pasitelkia laiko dimensiją. Viena vertus, kiekviena apoteozinė freska fiksuoja tam tikrą šio kilimo momentą, kita vertus, varijuojama kiekybiniu mėlynos (šiapusybė) ir auksinės ochros (anapusybė) santykiu. Kuo arčiau anapusybės, tuo mažiau mėlynos spalvos. Ir priešingai, vis arčiau žemiškojo pasaulio šios spalvos daugiau.

Bažnyčios kupolo apoteozinio paveikslo „Švč. Mergelės Marijos vainikavimas danguje“, suvokiamo kaip visos kamaldulių vienuolyno ikonografinės programos kulminacija, apačioje yra šventųjų Marijos garbintojų ratas ar žiedas, kuriame atpažįstame šv. Brunoną, paženklintą palmės šaka, Marijos dešinėje, pietų pusėje.

Pažaislio *Mons Pacis* (Ramybės kalnas) kamaldulių vienuolynas su Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo pas Elzbieta bažnyčia, kurioje esantį freskų ciklą trumpai apžvelgėme, yra autentiškiausias mūsų valstybės vardo tūkstantmečio paminklas.

Paulius ir kančia*

Kančia ir krikščionybė, arba neabejingas Dievas

Dr. Ingrida GUDAUSKIENĖ

Gyvendami neišvengiamai susiduriame su skausmo patirtimi. Nors nėra nė vieno, kuris jos trokštų, skausmas – didesnis ar mažesnis, bet visuomet – prisiartina ir prisistato pačiais įvairiausiais „veidais“. Krikščionybė nepanaikina šios patirties saistomos įtampos žmogaus tikrovėje ir nieko panašaus į nuskausminamųjų receptą neišrašo. Tačiau ji parodo ypatingą Dievo ir žmogaus susitikimo „vietą“, kurioje atsiveria išskirtinė kančios traktuotės perspektyva. Paulių ši „vieta“ iškart pagavo ir, nors ir būdama esmiškai slėpininga, tapo jam visa paaškinančiu raktu. Jau gerokai įsibėgėjęs misijoms, taigi tada, kai jau buvo pasiekęs ryškią teologinę brandą, Paulius rašė pirmosioms Korinto krikščionių kartoms: „...buvau pasiryžęs tarp jūsų nežinoti nieko kito, kaip tik Jėzų Kristų, ir tą nukryžiuotą“ (1 Kor 2, 2).

Kančios sąvoka krikščionybės kontekste pačiu tiesiausiu būdu ir pirmiausia asocijuojasi su kryžiumi. Su Vieno kančia, mums paradoksaliai likimine.

Apie žodį *kryžius*

Kai Paulius rašė Pirmąjį laišką korintiečiams, *kryžius* kaip teologinė sąvoka dar nebuvo išplitusi krikščioniškoje vartosenoje. Savaiame suprantama, skelbimo ir pasakojimo lygmeniu šis žodis buvo nuoroda į Jėzaus mirties pobūdį, tačiau tik paaškinio, kokia mirties bausmė jam buvo pritaikyta. Taigi nukryžiuojimas, kurį graikai ir romėnai perėmė dar iš finikiečių.

Iš pačios pirmosios krikščionių kartos liturginės tradicijos Paulių pasiekė ir į jo laiškus pateko ankstyviausios Bažnyčios tikėjimo išpažinimo formuluotės. Jos fiksuoja bei aiškina Jėzaus mirtį ir jos galią gelbėti žmoniją, bet ne nukryžiuojimą. Pavyzdžiui: „...[Jėzus] numirė už mus, kad mes ir budėdami, ir miegodami gyventume susivieniję su juo“ (1 Tes 5, 10); „Kristus numirė už mūsų nuodėmes, kaip skelbė Raštai“ (1 Kor 15, 3b). Akivaizdu, jog tokios formuluotės suponuoja Jėzaus mirtį jį nukryžiuojant, bet paties kryžiaus nemini. Todėl tyrinėtojai daro prielaidą, jog pirmą kartą teologinį svorį žodžiui *kryžius* suteikė būtent Paulius ir tai padarė rašydamas Pirmąjį laišką korintiečiams. Vadinasi, apie *kryžiaus teologiją* krikščionybės kontekste galime prabilti pasiremdami kaip tik šiuo dokumentu.

Kuo girtis?

Pirmiesiems Korinto krikščionims Paulius rašė prabėgus beveik dvejiems metams po to, kai jiems paskelbė Evangeliją. Per tiek nedaug laiko korintiečiai ir vienas kito, ir Dievo akivaizdoje buvo spėję viskuo prisigir-

ti: savo ekstazėmis, užsidegimu savintis visą išmintį, kalbėjimu kalbomis, neva vieno už kitą kilnesniu pažinimu, atveriančiu visas Dievo paslaptis... Tarsi tikri pagonių misterijų dalyviai! Šis gyrimasis buvo puiki dirva jų tarpusavio nesutarimams ir susiskaldymui (plg. 1 Kor 1, 10–13).

Akistatoje su šia žmogaus būties drama, ne tik anuo- metiniame Korinte, bet ir visuotinai išplitusia, Paulius dar kartą ir itin ryžtingai nukreipia dėmesį į centrinę krikščionybės figūrą: „...mes skelbiame Jėzų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, pagonims – kvailystė. Bet pašauktiesiems – tiek žydams, tiek graikams – mes skelbiame Kristų, kuris yra Dievo galybė ir Dievo išmintis“ (1 Kor 1, 23–24).

Išgelbėjimas per kryžių, taip pat ir kryžius kaip išminties „vieta“, buvo sunkiai suvokiama ir vieniems, ir kitiems. Tačiau gyvenimas, moko Paulius, nesiklosto pagal žmogaus apskaičiavimų ar jo požiūrio į tikrovę matmenis. Ir pati asmens patirtis rodo ką kita – mūsų išvalgas dažniausiai pralenkia *kitokia* logika, slėpinys, užkertantis kelią į visų dalykų supaprastinimą. Kryžius tampa atskaitos tašku Pauliaus „gyrimuisi“, o *kryžiaus teologija* kaip prieiga prie Dievo ir žmogaus tikrovės – išskirtine jo kaip krikščionybės teologo nuostata.

Evangeliją Paulius aiškina kaip *žodį apie kryžių* (plg. 1 Kor 1, 17–18). *Žodžio apie kryžių* turinys nuosekliai tenka visiems per Evangeliją pašauktiesiems.

„Tik pažvelkite, broliai, kas gi jūs, pašauktieji, esate? Žmonių akimis žiūrint, nedaug tarp jūsų tėra išmin-

* Pirmasis šios autorės parengto ciklo, skiriamo Tautų apaštalo gimimo 2000 metams, straipsnis „Paulius ir meilė“ išspausdintas š. m. „Artumos“ 2-ajame numeryje

tingų, nedaug galingų, nedaug kilmingų. Bet Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui silpna, kad sugėdintų galiūnus. Ir tai, kas pasaulio akims – žemos kilmės, kas paniekinta, ko nėra, Dievas pasirinko, kad niekais paverstų tai, kas laikoma kažin kuo, – kad joks žmogus negalėtų didžiulis prieš Dievą. Jo dėka ir jūs esate Kristuje Jėzuje, kuris Dievo valia mums tapo išmintimi, teisumu, pašventimu ir atpirkimu, kad, anot Rašto, *kas giriasi, girtųsi Viešpačiu*“ (1 Kor 1, 26–31).

Tokia Pauliaus minties dinamika naujai apibūdina dieviškojo išrinkimo paveldėtą – jie, kaip ir Nukryžiuotasis, neturi kuo girtis. Galime įsivaizduoti, koks veiksmingas turėjo būti šis pamokymas anuometinio Korinto krikščionims, vieniems prieš kitus besigiriantiems savimi ir savo dvasinių siekių „aukštumomis“. Paulius iš esmės pataiso jų „treniravimosi“ šiuose dalykuose pobūdį.

Ką kryžius sako apie Dievo santykį su žmogumi?

Tačiau taip mąstydamas šis didžiausias krikščionybės teologas nesiekia per žodį *kryžius* kuo tiksliau interpretuoti vieno iš Jėzaus gyvenimo etapų – mirties.

Pauliaus *kryžiaus teologija* iš esmės kelia Dievo santykio su žmogaus tikrove klausimą. Žodžio *apie kryžių* turinys – *Nukryžiuotasis* – atskleidžia, kaip Dievas, priešingai žmogaus lūkesčiams, pasirenka tai, kas silpna, ir sunaikina tai, kas stipru. Visos biblinės dramos plėtotėje atrandame tą pačią giją: Dievas apsireiškia išskirtinai kaip Tas, kuris visada ir be išimčių renkasi tai, kas paženklinta *mažumo* žyme. Galiausiai šis Biblijos Dievas savo širdies išsakymo žmogui „vieta“ pasirinko tai, kas yra *niekas*.

Todėl, sekdami Pauliaus mintį, galime sakyti, jog kryžius išties reiškia visko, kas priklauso žmogaus tikrovei, vertės perkainojimą. Kitaip tariant, Nukryžiuotasis skelbia Dievą, kuris nori būti žmogaus Gelbėtojas iš jo mizėrijos bei silpnumo. Taip Dievas prisitaria prie žmogaus. Ir nors šis jo artumas mums yra sunkiai pakeliamas paradoksas, kaip tik dėl to Evangelija tampa išgelbėjimo žodžiu *kiekvienam*, kas tiki. Ir pirmiausia – *silpnam*.

Reikia manyti, jog Paulius į šią *silpnumo* sąvoką sudeda labai daug. Tai ir nuodėmės kaip vidinio asmens silpnumo, ir daugiabriaunio išorinio silpnumo

ar skausmo patirtys. Nėra žmogaus, išvengusio tokios patirties „žemės“. O kryžiaus principas skelbia ne tik tai, kad kiekviename žmogaus skausme Dievas yra arčiausiai jo, bet ir tai, kad visas žmogaus skausmas yra labai prasmingas. „Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsireikštų mūsų kūne“ (2 Kor 4, 10). Todėl krikščionio žvilgsnis savo prigimtimi visad yra perspektyvus: net ir tada, kai į jo dabartį įsirėžia karti skausmo patirtis, kristologinis tikėjimo turinys neišvengiamai atveria ir egzistencinį skausmo prasmės įmanomumą, ir eschatologinės vilties platumas.

Taigi kryžiaus principas yra Dievo iniciatyva žmonių labui – jo galybė parodo savo jėgą gelbėti žmogų ten, kur jis didžiai menkas ir silpnas. Visuose mūsų varguose Dievas yra arti. Todėl Paulius kviečia patirti Dievą ten, kur pats Dievas per Jėzų labiausiai susivienijo su žmogumi – visame mūsų nerime, vienvietėje, abejonėse, susiskaldymuose, ligoje... Visose mūsų negaliose.

Paulius yra perdėm realistas. Jis niekur neskelbia tobulo žmogaus tikrovės, bet tvirtai teigia, o juo sekama taip mąsto ir visa krikščioniškoji klasika, kad Nukryžiuotasis yra maksimali Dievo savęs išsakymo žmonijai „vieta“, beprotiškos jo meilės žmogui išraiška. Žodis *apie kryžių*

žmogui iš esmės yra *savas* žodis, jam artimas ir gerai suprantamas. Ir visai neatsitiktinai Dievas būtent per šį žodį priartėjo prie mūsų, taip kiekvieną pasiekdamas.

„Tai ką dėl viso šito pasakysime? Jei Dievas už mus, tai kas gi prieš mus?! Jeigu jis nepagailėjo nė savo Sūnaus, bet atidavė jį už mus visus, – kaipgi jis ir visko nedovanotų kartu su juo?! Kas kaltins Dievo išrinktuosius? Juk Dievas išteisina! Tai kas pasmerks? Ar Kristus Jėzus, kuris numirė, bet buvo prikeltas, kuris sėdi Dievo dešinėje ir net užtaria mus?! Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespaula? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas? Parašyta: *Dėl tavęs mes žudomi ištisą dieną, laikomi įjautinomis avimis*. Tačiau visa mes lengvai nugailame dėlei to, kuris mus pamilo. Ir aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei kunigaikštystės, nei dabartis, nei ateitis, nei galybės, nei aukštumos, nei gelmės, nei jokie kiti kūriniai negalės mūsų atskirti nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Kristuje Jėzuje“ (Rom 8, 31–39).

Paulius rašo laišką. Miniatiūra iš Šv. Galo abatijos Šv. Pauliaus laišku knygos. IX a. pr., Vokietija

Kančia. Kodėl?!

Vaidilė ŠUMSKIENĖ

Gyvenimo ir tikėjimo instituto lektorė

Mūsų ką tik gimusi dukrelė gulėjo inkubatoriuje ir miegojo. Kartkartėmis nubusdavo, ir tuomet jos veidelį iškreipdavo aštrus skausmas, ji imdavo muistytis ir verkė. Jos lūžusi rankytė buvo pamėlynavusi ir sutinusi. Dukrelė mėgindavo ją pajudinti ir tuomet, perverta skausmo, pravirkdavo. Ši rimta, kaip sakė medikai, gimdymo trauma, kurią patyrė mūsų vaikas, buvo dar skaudesnė mums, tėvams. Atrodė, jog tikriausiai ne viską padarėme, kad taip neatsitiktų ir jai nereikėtų dabar kentėti. Deja, šis mūsų vaikas pasaulį sutiko ne pajusdamas džiaugsmą ir šiltą mamos prisilietimą, bet variantį skausmą. Mergaitė iš karto buvo nunešta į intensyvios terapijos skyrių, paguldyta inkubatoriuje. Gavusi stiprių nuskausminamųjų vaistų ji užmigo. Buvo skaudu ją matyti.

Kodėl mūsų dukrelė, kuri ką tik gimė ir dar nieko nespėjo atlikti šioje žemėje, jau turi kentėti? Kodėl net ir būdamas teisus Dievo akyse žmogus turi kentėti?

Šis klausimas kankino žmoniją nuo jos atsiradimo pradžios. Jį svarsto ir Šventasis Raštas, Jobo knyga. Jobas buvo turtingas žmogus, gerbiamas visuomenėje, turėjo gausią darnią šeimą. Taip pat jis karštai tikėjo į Dievą, meldavosi Jam ir atlikdavo visas reikalingas apeigas pagal to meto supratimą. Maža to, jis net aukodavo auką už savo vaikus, jei kartais jie „nusidėjo ir piktžodžiavo Dievui savo širdyje“ (*Job 1, 5*). Sakytume, buvo sąmoningas tikintysis, dorai ir teisiai besielgiantis ir savo darbe, ir šeimoje, ir visuomenėje: „Tas žmogus buvo be priekaištų ir doras, dievobaimingas ir besišalinantis pikta“ (*1, 1*).

Tačiau tokiu Jobo atsidavimu Dievui abejoja šėtonas. Jis pasiūlo Dievui išmėginti Jobą. Šėtonas mano, kad Jobas tiki ir pasitiki Dievu dėl to, kad jam sekasi. „Argi veltui Jobas bijo Dievo <...>. Argi neapjuosei iš visų pusių tvora jo paties, jo namų ir visko, ką tik jis turi? Tu palaiminai jo rankų darbą, ir jo galvijų padaugėjo žemėje. Bet ištiesk ranką, paliesk visa, ką jis turi, ir, esu tikras, jis iškeiks tave į akis“ (*1, 9–11*). Kaip žmogiška! Kiekvienas esame linkęs mylėti kitą asmenį tada, kai jis vienaip ar kitaip yra naudingas. Dievą mylėti dar naudingiau, Jis vienintelis Visagalis, nuo kurio priklausome...

Netekęs visų turty ir vaikų Jobas nepalūžta: „Nuogas išėjau iš motinos įsčių, nuogas sugrįšiu ten; Viešpats davė, Viešpats ir atėmė! Tebūna pašlovintas Viešpaties vardas!“ (*1, 21*). Antrasis išmėginimas dar griežtesnis. Šėtonas mano, kad žmogui brangiausia yra jo gyvybė, todėl palietus jo kūną bei kaulus nebeatlaikytų ir imtų

keikti Dievą. Šis leidžia vėl išmėginti Jobą. Jobas sušergeria dvokiančiomis votimis nuo padų iki viršugalvio. Taip atsitikus ir žmona nebepalaiko jo tikėjimo: „Ar dar laikaisi savo dorumo? Keik Dievą ir mirk!“ (*2, 9*). Suvokdamas, kad jis niekuo nenusikalto, o Dievas vis tiek jam siunčia tokią kančią, Jobas nutyla septynias dienas. Tai laikas, kai Jobas išgyvena ir įsisąmonina savo kančią, laikas, kai jis patiria Dievo tylą. Kodėl taip atsitiko, atsakymo nėra.

Trys draugai ateina Jobo aplankyti. Jie liūdi ir tyli kartu su juo septynias dienas. Pagaliau jie mėgina Jobą paguosti, tačiau ieškodami atsakymo į klausimą, kodėl teisusis Jobas turi kentėti, pateikia įprastą to meto izraelitams įsitikinimą: Dievas atlygina palaima už gerus darbus, o už blogus baudžia ligomis, nelaimėmis ir pan. Todėl atrodytų, jei Jobą užgriuvo tiek nelaimių ir tokia sunki liga, jis yra kažką blogo padaręs: „Argi gali žmogus būti teisusis už Dievą? Argi gali mirtingasis būti be priekaištų prieš savo Kūrėją?“ (*4, 17*). O Jobas žino, jog jis yra be nuodėmės ir teisus Dievo akivaizdoje. Ši sankirta skatina jį kardinaliai pasikeisti.

Tačiau Aukščiausiasis tyli, ir Jobas, negaudamas atsakymo, kodėl kenčia, nutaria iškviesti Dievą į teismą. Ir vėlgi – kaip žmogiška! Žmogus negali suprasti, kaip dideli ir maži dalykai žemėje gali atsitikti be priežasties. Kiek iš mūsų, išsimokslinusių, daug patyrusių ir savo darbu nuoširdžiai užsidirbančių pragyvenimui, nemažai taip pat? Akis už akį, dantis už dantį – tai principas, kuris vis dar gajus ir mūsų visuomenėje. Šėtono klausimas Dievui – argi veltui Jobas bijo Dievo – sudrebina

pamatinius jo moralės principus. Tačiau elgtis teisiai vien dėl to, kad Dievas atlygintų turtų gausa ir artimųjų palaima, neužtenka. Jobo pyktis kyla iš suvokimo, kad ši samprata pasmerkta žlugti, nes yra žmogaus sumanyta ir negali saistyti Dievo.

Šios knygos trečiajame skyriuje Jobas keikia dieną, kai gimė, ir naktį, kai buvo pradėtas. Tai primena Pradžios knygos sukūrimo pasakojimą, tačiau čia pateikiama paradoksaliai priešingai. Pradžios knygos pirmajame skyriuje Dievo kalba prasideda žodžiais: „Tebūna šviesa!“ ir baigiasi poilsio motyvu (plg. *Pr* 1, 3 ir 2, 1–3). Jobas savo monologą pradeda taip „Tebūna ji tamsa!“ ir baigia sakydamas: „Neturiu nei ramybės, nei paliovos, nei atvangos, nes užgriuvo kančia“ (3, 26). Septynių

Jonės Zimkutės nuotrauka

dienų tylą jis nutraukia ne malda Dievui ar kreipiniu į draugus, bet monologu, kuris išreiškia jo, kaip kalbėtojo, vienišumą ir atskirtį.

Toks pasaulio sukūrimo perfrazavimas yra ne tiek Jobo pykčio rezultatas, kiek jo siekis pasakyti, jog tai, kas atsitiko, netelpa kasdienybės įprastume. Jobas siekia įspėti draugus Elifazą, Bildadą ir Zofarą, kad jie taip pat pasisaugotų. Nebeieškodamas problemos priežasčių, jis pataria bičiuliams, kad jie rimtai pasirengtų ir nusiteiktų tam, jog ateis diena, kai jie irgi susidurs su tokia pat, dabar jį draskančia, jėga. Turtų stygius, šeimos bei sveikatos nebuvimas skatina Jobą klausti. Tokia padėtis jam kelia mirties troškimą – stiprų tarsi plėšikų džiaugsmas: „Jie laukia mirties, bet ji neateina, jie ieško jos tarsi paslėpto lobyno; jie labai džiūgauja ir jaučiasi smagiai, suradę kapą“ (3, 21–22). Per sukūrimą ir gimimą gautos dovanos Jobui tampa karčios, nes, iš dabartinės būklės žvelgdamas į savo gimimo dieną ir pradėjimo naktį, jis yra priverstas įžengti į sielos skausmą ir patirti Dievo priešiškumą. Ironiškas jo klausimas: „Kam gi duota šviesa vyrui, negalinčiam matyti kelio, Dievo iš visų pusių apsuptam?“ (3, 23) atskleidžia žodžių žaismą. Veiksmažodį „apsupti“ vartoja ir šėtonas (1, 10), nurodydamas visišką Dievo globą – Jis apsupęs

Jobą savo apsauga iš visų pusių. Dabar Jobo nuotaika visiškai pasikeitusi – Dievas laiko jį apsupęs kančia. Jobas pyksta, bet trokšta vėl būti kartu su Dievu. Matydamas, jog to negalės padaryti savo jėgomis, Jobas nori užbaigti mirtimi savo kančią, kuri kyla ne vien iš fizinio skausmo, bet ir dėl Dievo nepatiriamumo.

Jobas atranda Dievą kaip Nedalyvaujantį jo buvime, drauge ir Priešą. Dievo nebuvimo tema persmelkia visą Bibliją: Mozė ir pranašai, kaip Jėzus ir krikščionys, nuolat jaučia Dievo trūkumą. Mistikai ir šventieji, kaip ir Jobas, žino, kaip Dievas tam tikrais momentais išsprūsta iš jų ieškojimų.

Dievas prabyla, tačiau Jo atsakymas pribloškia Jobą. Priešingai nei draugai, bandantys duoti pagrįstą žmogaus kančios paaiškinimą, Dievas nepateikia priežasčių ir nesvarsto jokių argumentų. Kančios taip ir lieka apgaubtos paslapties. Jobo kaltinimą, esą Dievas klastingas ir abejingas teisingumui, Jis netiesiogiai paneigia. Iš esmės Dievas užduoda Jobui tris klausimus: kas tu esi? kur tu esi? ar tu sugebi? Šie neįmanomi atsakyti, pamatiniai klausimai turi ypatingą galią – į juos reaguoti žmogus gali tik neigdamas: aš esu niekas, manęs ten nebuvo, aš nesugebu. Dievo kalba visiškai suglumina Jobą – vietoj atjautos ir paguodos žodžių jis girdi virtinę nesibaigiančių klausimų, savo turiniu sukeliančių jam beviltiškumo jausmą: „Argi priekaištų ieškotojas bylinėsis su Visagaliu? Kas ginčijasi su Dievu, tas turi atsakyti“ (40, 2).

Teisiojo drama, virtusi **tyla** susidūrimu su Dievu, tęsiasi tol, kol Jobas savo nauja tikėjimo pagava atranda, jog Dievo kalboje glūdi meilė. Jobo drama iškelia sunkų ir aštrų žmogaus pašaukimą – gyventi ir būti Dievo atvaizdu, o tai reiškia pripažinti, kad Dievo teisingumas nepriklauso nuo žmogaus supratimo ir žinojimo. Nors Jobas kentėjo būdamas nekaltas, jo kančia nebuvo beprasmė. Savo kančioje jis sutiko Dievą, Jį pažino, pajuto Jo meilę...

Žvelgiau į savo mažąją dukrelę ir mane nepaprastai šildė mintis, jog taip atsitiko ne dėl to, jog šios kančios kažkas norėjo ar siuntė. Visa širdimi žinojau, kad Dievas dabar kenčia ir liūdi kartu su mumis. Tai teikė neaprepiamą Viltį...

Klausimai ganytojams

Kas yra krikščioniškas pasninkas?

Martinaičių šeima

Krikščioniško pasninko praktika susiklostė labai seniai. Daugelis tradicijų perimtos iš pirmųjų amžių uolių tikinčiųjų elgsenos. Visą dėmesį skyrė dvasiniam gyvenimui, jie dažnai valgydavo tik kartą per dieną, paprastai po Šventojo Rašto skaitymo ir maldos, o tai, ką sutaupydavo, išdalydavo ligoniams, vargšams ar pakeleiviams. IV amžiuje atsiradus išskirtiniam laikui prieš Velykas, per kurį katechumenai rengdavosi krikštui, o atgailaujantys nusidėjėliai – atleidimui, pamažu ir visi krikščionys pradėjo šias savaites gyventi kaip atgailos paženklintą pasirengimo Kristaus Prisikėlimo šventei metą. V šimtmetyje gyvenęs šv. popiežius Leonas Didysis ragino per gavėnią susilaikyti ne vien nuo maisto, bet dar labiau nuo nuodėmių. Vėlesniais laikais atsirado įvairiausių smulkmeniškų nuorodų, kaip ir kada krikščionys turėtų pasninkauti, nors pernelyg į jas susitelkus kartais būdavo užmirštama pasninko prasmė.

Ir šiandien pasninkas nepraradęs savo reikšmės. Žinoma, jei tik jo laikomasi ne vien išoriškai, gal net su nepasitenkinimu ar suirzimu. Juk pasninkaudami trokštame dar labiau pasitikėti Dievu, savo gyvenimą nukreipti į jį, pastebėti tai, kas svarbiausia, taip pat padėti kitiems. Biblinėje tradicijoje pasninkas neatsiejamas nuo išmaldos: tai, ką atimu nuo savęs, atiduodu kitam. Šitaip sekame Jėzumi – jis, anot apaštalo Pauliaus, „būdamas turtingas, dėl jūsų tapo vargdieniu, kad jūs taptumėte turtingi per jo neturtą“ (2 Kor 8, 9). Ne tik maistas, gėrimai, kurių atsisakau, bet ir drabužiai, kurių nenusiperku, parfumerija, kurios nenaudoju, gali padėti sutaupti ženklesnę sumą ir skirti ją labiau už mane stokojantiems. Tai tikrai nėra sunku, palaimintoji Motina Teresė kalbėdavo apie pagalbą kitam „iki skausmo“. Tačiau

net tiek nedaug nuveikdami, padarysime kai ką gero kitiems.

Kaip dabar turėtume pasninkauti? Visų pirma reikia skirti du dalykus, kuriuos dažniausiai painiojame: susilaikymą nuo mėsiskų valgių (abstinenciją) ir pasninką.

Kaip nurodoma Bažnyčios teisyne, nuo mėsos susilaikome visais metų penktadieniais (išskyrus tuos atvejus, kai jie sutampa su iškilmų diena), o Lietuvoje dar ir Kūčiose: tiesiog šią dieną nevalgome mėsiskų patiekalų. Šis įstatymas saisto visus nuo 14 metų amžiaus.

Pasninkaujame griežtąja prasme ne tik tada, kai susilaikome nuo mėsos, bet iš viso tik kartą per dieną sočiai pavalgome (nebent labai nedaug užkąstume kitu laiku). Taip pasninkauti nurodyta du kartus metuose: Pelenų dieną ir Didįjį penktadienį; šito privalu laikytis nuo 18 iki 60 metų amžiaus.

Viešpaties Apreiškimas švenčiamas kovo 25-ąją. Šita diena dar vadinama gandrinėmis. Kaip ši šventė švenčiama dabar, ar ji turi simbolį, kokia jos religinė prasmė? *Liucija*

Dvi Jūsų minimos šventės sutampa lietuvių liaudies tradicijoje, nes paprastai kovo pabaigoje į Lietuvą grįžta gandrai, iš to ir kilo paprotys švęsti gandrines kovo 25 d. Pati Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai diena yra svarbi Bažnyčioje, nes švenčiamas Jėzaus Kristaus įsikūnijimas (9 mėnesiai iki jo Gimimo šventės – Kalėdų), kurį Marijai, o per ją – ir Bažnyčiai apreikė ir paskelbė Dievo angelas.

Norime pakrikštyti 8 metų vaiką. Ar būtinai reikia per Velykas? *J. ir V.*

Parapijose stengiamasi, kai tik įmanoma ir galima tinkamai surengti konkrečioje bendruomenėje, bent vieną ar

kelis naujus parapijos narius pakrikštyti Velykų naktį – per didžiausią liturginę šventę, nes krikštas yra labai susijęs su Velykų slėpiniu. Tačiau nėra privaloma, kad visi krikštytųsi būtent per Velykas. Todėl jūs patys konkrečiai suderinkite dieną bei laiką su savo klebonu ar jam atstovaujančiu kunigu, turėdami galvoje, jog tokio amžiaus vaikui reikės skirti tam tikrą laikotarpį pasirengti krikštui, kad jį galėtų priimti su pakankamu asmeniniu supratingumu.

Kada šiemet švęsime Velykas? *D.*

Balandžio 12 d.

Daugiau kaip prieš 30 metų susituočiau tik civiliskai. Po 7 metų išsiskyrėme. Nuo tada gyvenu viena, užauginau sūnų. Visą šį laiką einu išpažinties ir priimu Švč. Sakramentą. Jaunystėje nesuvokiau padariusi sunkią nuodėmę. Jos per išpažintį nesu pasakiusi. Kaip man toliau elgtis? *Z. K.*

Jeigu tik dabar suvokėte minėto dalyko svarbą, visa tai pasakykite savo įprastiniam ar kitam nuodėmklausui tiesiog atlikdama išpažintį, apimančią laikotarpį nuo jūsų paskutinės išpažinties. Tačiau jeigu širdyje pastebite, kad jau suvokdama minėtą nuodėmę jos iki šiol neišpažinote, atnaujinkite viso laikotarpio, per kurį neturėjote ryžto pasisakyti visų kalčių, išpažintį. Jai rengdamasi pasistenkite prisiminti tai, kas svarbiausia. Gali būti, kad ką nors užmiršite, bet dėl to nesijaudinkite: visus vėliau prisimintus dalykus tiesiog pridurkite prie tų nuodėmių, kurias pasisakysite per kitą eilinę išpažintį. Išpažinties esmė – pripažinti ir pasakyti tai, ką suvokiate ir prisimenate.

Parengta pagal Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio bei Telšių vyskupijų interneto svetainių (žr. www.katalikai.lt) ir www.bernardinai.lt medžiagą

Skausmo akivaizdoje

Jūratė KUODYTĖ

Ką daryti, kai skauda? Dar neseniai maniau, kad vienintelis atsakymas – išgerti vaistų, o jei skausmas nesiliauja – eiti pas gydytoją. Tačiau atrodo, kad galimų išeičių yra kur kas daugiau. Vieni kenčia skausmą tol, kol pajėgia, kad tik nereikėtų susitikti su medikais (jie vis tiek paskirtų tų pačių tablečių, kurios, kaip žinome, kenkia skrandžiui ir žaloja kepenis), kiti atvirkščiai – mažinasi skausmus reklamuojamais preparatais arba svaigalais, kol ir tai nebepadeda. Kai kurie krikščionys savo skausmą aukoja už Lietuvą, artimųjų sveikatą ir pan.

Vienoks ar kitoks kenčiančio žmogaus elgesys neretai priklauso ne tik nuo skausmo intensyvumo, trukmės (kai skauda ne dieną ir ne dvi, bet nuolat), vietos, bet ir nuo patirties, įgytos šeimoje stebint tėvus ir senelius, taip pat nuo religinių įsitikinimų ir tautinio susivokimo. Vis dėlto galima teigti, jog didžiuma skausmą patiriančių linkusi su juo kovoti ir jį nugalėti.

Tokiu principu ir vadovaujasi medicina, pradėjusi savo kelią nuo svarbiausio klausimo: kaip sumažinti arba visiškai numalšinti skausmą? Atsakymų tebeieškoma, nes skausmas laikomas mūsų amžiaus epidemija. 2001 m. priimta Tarptautinės skausmo studijų asociacijos deklaracija dėl skausmo kaip savarankiškos ligos verčia gydytojus keisti požiūrį, o tai reiškia – ir bendravimą/bendradarbiavimą su ligoniais. Tik ar jis keičiasi?

Lietuvoje skausmo medicina oficialiai pripažinta 2003 m., nors dar 1994-aisiais kelių entuziastų gydytojų dėka Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikose pradėjo veikti pirmoji Skausmo klinika. Pripažinimas reiškė, kad atsirado tam tikras lovų skaičius dienos stacionare ir nemokamas nuskausminimas žmonėms, nepakeliamai kenčiantiems dėl kai kurių lėtinių ligų. Pripažinimas reiškia ir įsipareigojimą rengti specialistus, praktikoje galinčius įvertinti ir tinkamai gydyti skausmą. Kai tai nevyksta, pasitaiko, kad vėžiu sergantis žmogus miršta, pvz., nuo apendicito. Mat išrašytas iš onkologijos centro jis patenka pas šeimos gydytoją, o šis, pažvelgęs į diagnozę, tiesiog padidina morfino dozę – paciento skausmas jam pranašauja artėjančią baigtį, bet neatrodo signalas ieškoti skausmo priežasties. O ji gali būti visai ne vėžys. Iki šiol Lietuvoje nėra sisteminių skausmo studijų, bet kitų šalių tyrimų duomenys leidžia manyti, kad čia nuolatinį skausmą kenčiančių žmonių yra daugiau nei pažangiose Europos valstybėse. Pas mus ir atitinkamų vaistų suvartojama gerokai mažiau, ir į Skausmo kliniką Vilniuje, kasdien dirbančią iki 14 val., eilė, o numeriukas – po mėnesio... Kaip išverti tas trisdešimt skausmo dienų?

Apie visa tai kalbamės su VUL Santariškių klinikų gydytoja onkologe chemoterapeute Irena POVILONIENE.

Ar visuomet skausmą reikia žūtūt malšinti?

Kiekvienas skausmas turi savo kilmę, ir kiekvienas žmogus turi savo, tik jam vienam būdingą, skausmo istoriją.

Pasaulinės sveikatos organizacijos 1990 metų deklaracija skelbia, jog išsilavinimas iš skausmo turi tapti kiekvieno žmogaus teise, o prieinamas skausmo gydymas – pagarbos šiai teisei išraiška. Tai reiškia, kad asmuo gali rinktis – kentėti skausmą ar jį malšinti. Tik, deja, skausmo apimtas žmogus ne visuomet pajėgia apskritai ką nors nuspręsti. Antai viena pacientė pasakojo, kaip beprotiškas skausmas buvo atėmęs jai sveiką nuovoką. Ji pati net nepajėgė kreiptis pagalbos, tai už ją padarė kiti. Tinkamai gydant skausmą neretai pratęsiamas gyvenimas: ta moteris gyvena ir gydoma iki šiol, ji vėl kupina gyvybinės energijos, gali skirti laiko savo šeimai, geriems darbams.

Skausmas mažina pasitikėjimą medicina, griaua santykius šeimoje, skatina izoliaciją ir net mintis apie savižudybę. Liga gali būti pagydoma, o nepakeliamas skausmas gali žmogų ir numarinti. Štai keli klaidingi mitai apie skausmą: sergi vėžiu – turi skaudėti, reikia kentėti; onkologiniai skausmai nenumalšinami; privalu kentėti, kol ištveri; nevartok opioidų, kol dar neskauda nepakeliamai, tuomet išvengsi pripratimo; nedidink opioidų dozės, lauk dar didesnių skausmų. Taip manyti visiškai neteisinga!

Svarbu pasakyti, kad skausmas palieka pėdsakų smegenyse. Medicina pasisako prieš skausmą, visokiais būdais ieško galimybių jį panaikinti; net tada, kai sukausta galvą ar dantį, geriau nuskausminti negu kentėti, ir netgi užbėgti skausmui už akių, pvz., taisant dantį arba atliekant kitas skausmingas procedūras. Įrodyta, kad skausmas žaloja centrinę nervų sistemą.

Savo praktikoje patyriau, jog žmonės vengia prisipažinti ir slepia savo skausmą. Kodėl? Kartais bijosi, kad

nebebus gydomi. Akivaizdu, kad trūksta dialogo tarp gydytojo ir paciento: užmegzti jį galėtų padėti socialiniai darbuotojai ir psichologai. Kai kas patylomis nusprendžia savo skausmą aukoti už tėvynės laisvę, savo šeimą. Tačiau vis vien svarbu suteikti pacientui informaciją, kad nepakeliamas kančias galima bent šiek tiek sumažinti. Juk malda irgi reikia sąmoningumo ir jėgų. Visais atvejais medicinos personalas turi gerbti žmogaus pasirinkimą.

Kas – gydytojas ar pacientas – skausmo akivaizdoje turėtų imtis iniciatyvos? Pravėręs onkologinės ligoninės duris žmogus gali prarasti kalbos dovaną, nes skausmą lydi ir mirties baimė. Tačiau kai už kabineto durų laukia tiek ligonių, gydytojas turbūt tegali pasirūpinti liga, sukėlusia skausmą, bet ne skausmu?

Onkologinių ligonių apklausos duomenimis, 83 procentai sakė, jog gydytojai jų teiravosi apie skausmus. Džiugu, nors galėtų būti ir visas šimtas procentų. Kita vertus, gydytojas, išgirdęs teigiamą atsakymą, turėtų žengti ir kitą žingsnį – nukreipti žmogų ten, kur jo skausmas būtų sumažintas. Tikiu, kad dauguma medikų žino apie Skausmo klinikas, veikiančias prie ligoninių Kaune, Šiauliuose, Klaipėdoje, Vilniuje ir kitur. Deja, poreikis didesnis už pasiūlą. Ką reiškia laukti eilės Skausmo klinikoje?! Geranoriškesni gydytojai savo pacientams pataria užsirašyti iš anksto, kol skausmai dar nėra labai stiprūs – jei nereiktų, paskambindami atšauktų registraciją. Dažnai tenka apeliuoti į skausmo gydytojo sąžinę, kad jis po savo darbo valandų padėtų kenčiančiam žmogui. Ir padeda, bet ir netvarkos neturėtų būti.

Atrodo, kad reikia aukoti savo skausmą ir už valdžią – gal maldos būtų išklausytos ir kitiems žmonėms išauštų lengvesnės dienos... Gal reiktų skatinti privačias skausmo malšinimo paslaugas, jei valstybė neišgali skirti daugiau etatų? Akivaizdu, kad skausmo medicinos plėtotė ir investavimas į praktinį jos taikymą teiktų visuomenei apčiuopiamą naudą. Kai žmogui skauda, jis ne tik nelaimingas, bet ir nedarbingas, taigi – ir nenaudingas. Be to, į šią negalią įtraukiama ir daugiau žmonių: artimųjų, kolegų, draugų.

Galime kalbėti apie tam tikras skausmo pamokas mūsų visuomenėje, kurios prasideda jau šeimoje. Štai tėvas atsikėlęs ryte padejuoja, jog jam skauda galvą, išgeria tabletę ir išvažiuoja į darbą. Mama apsimuturiuoja galvą šlapiu rankšluosčiu, užsidaro kambaryje ir su niekuo nebendruoja. Kas suskaičiuos, kiek kainuoja ilgai trunkantis nedarbingumas dėl negydomų skausmų? Kartais mes norime jaustis savotiškais skausmo didvyriais. Tačiau skausmas mūsų gyvenime sukelia daug neigiamų reiškinių, sužeidžia santykius šeimoje, darbe. Jei vis dėlto norima kentėti skausmą, jį aukoti, tuomet nedera tuo girtis ir garsiai skelbtis.

Skausmas gali būti kenčiamas dėl tam tikrų moty-

vų ir intencijų. Tai ypač ryšku per gimdymą. Viena moteris renkasi nuskausminimą bijodama, kad neištvers, o kita nori patirti gimimo slėpinį natūraliai priimdama ir skausmo išgyvenimą, kuris lydi laukiant naujos gyvybės. Iš jaudinamų skausmo pamokų paminėtinas ir akivaizdus švietimo trūkumas. Viena tyrime dalyvavo žmonės, susukti vadinamojo radikulito, ir onkologiniai ligoniai.

Silvijos Knezekytės nuotrauka

Pirmieji ieškojo pagalbos, gavo nedarbingumo lapelius, kitaip tariant, pranešę apie savo skausmą laimėjo. Antrieji buvo susitaikę su skausmu kaip neišvengiamu vėžio palydovu ir manė, jog kentėdami turės ir numirti. Kai kurie tokią baigtį laikė bausme už padarytas nuodėmes. Taigi, sergant lėtinėmis ir nepagydomomis ligomis tokia skausmo samprata žlugdo žmogaus dvasią, griauja jo vidų. Juk kartais dėl nepakeliamų skausmų ligoniai atsisako ir paties Dievo, kaltina jį arba nusigręžia nuo jo. O juk gali ir neskaudėti: skausmas neturi užvaldyti žmogaus, užtemdyti paskutinių gyvenimo dienų prasmės. Gydytojai turi paaiškinti ligoniui, kad fizinė kančia nėra būtina. Beje, apie tai kalba ir Vatikano dokumentai.

Lietuvoje niekas neskaičiavo, kiek valstybei kainuoja nedarbingos žmogaus dienos. Ar apsimoka investuoti į skausmo gydymą? Sakau – taip. Skausmo klinikos atsirado išsivysčiusiose šalyse būtent dėl to, kad buvo apskaičiuota ekonominė jų nauda. Ir mes mėgstame pasverti savo sprendimų naudą. Manau, kad žmogus, kuriam nebeskauda, yra naudingas ne tik ekonomiškai: jis gali dirbti, užsidirbti sau ir kitiems, gyventi, jaustis visavertis ir orus.

Skausmo medicina yra ne vien Skausmo klinikų ir skausmo specialistų rūpestis. Tai visuotinė visų medicinos sričių ir pačios visuomenės problema. Negydomas skausmas išvargina fiziškai ir psichiškai, sužlugdo viltį, skatina depresiją ir pyktį, sumažina darbingumą, sustiprina izoliaciją, vienišumą, demoralizuoja šeimą, skatina atsisakyti gydymo. Jei skausmas negydomas laiku, vėliau tai daryti yra vis sunkiau.

Ar valstybei apsimoka investuoti į žmogaus orumą?

Manau, kad tai didžiausia ir svarbiausia investicija.

Man gerai, kai blogai

Zita VASILIAUSKAITĖ, *psichologė*

Pagal atsakymą į klausimą „Kaip reikalai?“ žmonės galima suskirstyti į tris grupes. Pirmosios grupės asmenys atsiliepia: „Gerai!“ (tokių mažuma), antrosios – „Normaliai“ ir kreipia kalbą, o tretieji – „Labai blogai“. Įdomiausia, kad tuoj pat sužinai, jog nieko blogo jiems nenutiko. Tačiau mėgėjai atrodyti labai nelaimingi sugeba įvykius perteikti taip, kad net visai teigiami dalykai jų gyvenime virsta baisiais ir sunkiai pakeliamais. Kokie tai žmonės ir kodėl jie taip keistai elgiasi?

Tariami nelaimėliai

Šių žmonių yra gerokai daugiau, nei galėtų atrodyti, ir kiekvienas skaitytojas neabejotinai bent kartą (geriausiu atveju) yra jų sutikęs. Deja, dažnai jų turime savo aplinkoje – šeimoje, tarp giminių ar bendradarbių. Iš vienos pusės, atrodytų, anokia čia problema: visokių yra, visokių reikia. Tačiau bendraudami su tokiu asmeniu visada daugiau prarandame, nei įgyjame. Išgirdę apie „baisią“ jų padėtį, puolame pagelbėti – paguosti, pastiprinti, įžiebt optimizmo. Deja, netrukus pamatome, kad „bėdos“ tokios didelės, o mūsų galimybės padėti tokios ribotos, jog anam žmogui nebelieka nieko kito, kaip tik dar labiau kentėti. O pabendravę ir išsiskyrę netikėtai pajuntame, kad ir mūsų pačių nuotaika subjuro, į pasaulį žvelgiame daug niūriau, iki pasimatymo su „nelaimėliu“ buvęs entuziazmas ir energija kažkur išgaravo. Todėl ne vienas turime tokių asmenų „juodąjį sąrašą“ ir, kiek leidžia aplinkybės, jų vengiame, taip apsaugodami savo šviesų požiūrį į pasaulį.

„Sunkių žmonių“ tipai

Paniurusi auka nuolat laukia, tiesiog tykoja nesėkmės. Tokių žmonių devizas – „Prašom skųstis!“ Su savimi jie visada nešiojasi vakarykščių ir senesnių nesėkmių (dažniausiai tariamų) lagaminėlį ir neabejotinai rastų dėl ko pasikankinti net rojaus soduose. Šie asmenys nerimastingi, juda, kruta, vis neranda vietos net ir ten, kur dera oriai laikytis. Toks žmogus mano, kad gyvenimas su juo pasiūlė neteisingai, jis vertas gerokai daugiau, ir dėl to kalti aplinkiniai. O jei ištinka tikra nesėkmė, niekad neprisiima atsakomybės ir kaltina tik kitus. Jis visuomet blogai nusiteikęs ir nuolat seka, kad tik jo aplinkiniai neužkabintų. Tada jis stoja į kovą už savo laikysenos ir požiūrio teisingumą. Niekada nepamiršta ironiškos pastabos ar kritikos savo atžvilgiu, visada randa progą atkeršyti. Šios grupės atstovai atmeta visa, kas nauja, yra niūrūs ir nekenčia visų aplinkinių, juos kaltina nejautrumu, o patys iškelta galva kankinio veidu eina per gyvenimą. Jei pasisiūlytumėte padėti,

išgirstumėte: „Taip, bet vis tiek iš to nieko neišeis...“

Kaltinantis kritikas yra apsisprendęs kankintis, tad visais įmanomais būdais gins savo poziciją. Kiekviena žingsnyje kritikuos kitus tik dėl to, kad įrodytų savo teisumą. Toks žmogus įsitikinęs, jog gyvenimas yra ašarų pakalnė. Abejojate? Jis padarys viską, kad jūsų gyvenimas tikrai pasidarytų toks vien tik tam, kad įrodytų savo teisumą. O jau jei kitas iš tikro suklydo, kaltinantis kritikas tai įsidėmės ir nuolat visiems primins „baisią“ suklydusiojo kaltę. Jis lengvai įžvelgs visų aplinkybių neigiamus aspektus – čia jis profesionalas, juk visą gyvenimą miklinasi šioje srityje... Taip jis lengvai sužlugdo geras kitų idėjas ir išsklaido entuziazmą, likdamas teisus bei valdantis padėtį.

Įtariajam skeptikui nė neverta sakyti, kad jis yra skeptikas – vis vien nepatikės. Tai nepatikus baily, nepasitikintis savimi, kitais ir pasauliu, vis nuogąstaujantis, kad aplinkiniai jam nepakenktų, todėl budriai stovintis savigynos sargyboje. Jis – beviltiškas pesimistas, visad abejojantis viskuo, ypač gėriu po saule, ir iš anksto žinantis, kad vis tiek viskas baigsis blogai.

Elgsenos priežastys

Asmuo, linkęs kankintis ir tai rodyti, nebūtinai gali būti priskiriamas kuriam nors „sunkių žmonių“ tipui. Kai kurie iš jų turi savo priežasčių taip elgtis. Pamėginkime įsigilinti.

Jei žmogus daug kalba apie savo nesėkmes ir negalvimus, tai – ženklas, kad jo gyvenimas yra labai primityvus. Mat jis daugiau neturi apie ką šnekėti. Dėsto tik tai, ką jaučia ir mato prieš nosį – apie kainas, aplinkinius, beje, tik piktus ir pavydžius (na, tokius, kaip jis pats). Kartais sakoma, kad niurgzlūs esti tik pagyvenusieji, bet šitai netiesa. Jei žmogus gyvena visavertiškai, t. y. įdomiai, jis tuo dalijasi ir su juo tikrai įdomu pabendrauti, kad ir kokio amžiaus jis būtų.

Kai kurie mano, kad būti nelaimingam yra „geras tonas“. Tikriausiai taip yra dėl kitos kultūros – tos, su kuria

ilgai turėjome nemenkų reikalų, įtakos. Kas kas, o dažnas rusiškos *dūšios* žmogus tai įkvėptai kankinsis ir pasakos aplinkiniams. Vakarietiškos kultūros žmonėms nepriimta atverti aplinkiniams savo rūpesčių (beje, tikrų, nes niekam iš jų į galvą nešautų vaidinti nelaimėlio). JAV neįprasta rodyti savo silpnumo, nes būsi pasmerktas, todėl draugijoje pokalbis nepradedamas nuo to, kas žmones iš tikrųjų jaudina. Tas pat pasakytina ir apie rytietiškas kultūras, kur žmogaus sunkumai ir kūno ligos suprantami kaip dalykai, už kuriuos atsakingas jis pats. Tad jei tau nesiseka, pats kaltas ir nėra čia kuo didžiuliotis.

Egidijaus Darulio nuotrauka

Tuo tarpu pas mus dažnai elgiamasi kitaip. Štai sutinkame bendraklasį ar kaimyną: „Sveikas! Kaip laikaisi?“ O tas pradeda nuodugniai pasakoti apie žmogaus ligos diagnozę ir eigą, vaiko ar anūko pažymius ir jo santykius su kuriuo nors mokytoju, tetos bylinėjimosi teismuose peripetijas ir pan. Klausai, gailiesi eikvojamo laiko ir galvoji: „Na, kam man visa tai?“ Kai paklausi: „O kaip aš tau galėčiau padėti?“, dažniausiai išgirsti: „Ai, niekaip.“ Vis dėlto kalba nutrūksta, išsivaduoji iš beprasmių bendravimo. Tad reikėtų keisti tokį įprotį – būti nelaimingam. Nemažai žmonių, manau, su palengvėjimu atsipūstų, noriau dalytųsi šviesesnėmis savo gyvenimo pusėmis, ir gyvenimas jiems patiemis taptų mielesnis.

Kai kuriems asmenims būdingas vadinamasis „magiškas“ mąstymas: „Nelaimės nuvyti tik nuolat kartodamas, jog viskas yra blogai. Tada jos pamany, kad čia jų jau užtenka, ir eis kitur. O apie laimę nevalia nė užsiminti, nes prisišauksiu bėdų.“ Tikra bėda ta, kad kalbėdamas apie nesėkmes žmogus išties pradeda jaustis bėdžius ir nevykėlis. Kaip sakoma, „prisišaukia“. Ar nepastebėjote, kad nuolat besiskundžiantiems gerokai dažniau nesiseka?

Mūsų vaikystė yra nuspalvinta pasakų. Psichologijoje aprašytas „Pelenės sindromas“, kai kurių autorių nuomone, daugiau arba mažiau būdingas maždaug 80 proc. moterų. Jos pasyvios ir nelaimingos, laukia pagalbos iš išorinių aplinkybių – staiga nutiks kažkas

svarbaus ir viskas savaime pasikeis į gera, panašiai kaip Pelenei. Išties, jei jautiesi bejėgė ir nieko negalinti pakeisti, sunku džiaugtis tokiu gyvenimu.

Paradoksalu, kad didžiama žmonių, teigiamai atsakančių į klausimą, ar nori laimės, iš tikro daro viską, kad būtų... nelaimingi! Jiems būti nelaimingiems dažnai reiškia būti išskirtiniams, net didvyriams: „Tik pagalvokite, mane likimas taip skriaudžia, bet aš išstveriu, laikausi! Kiti net nežino, kas yra kančia, o gilus gyvenimo suvokimas įmanomas tik kenčiant. Visi vadinami laimingieji plaukia gyvenimo paviršiumi.“ Taigi nė pats gerai nesuvokdamas žmogus vaidina nelaimėlį, kad pasijustų ypatingas, ne toks, kaip kiti.

Garsi JAV psichologė K. Horni teigia, kad kankinimasis ir bejėgiškumas neurotikui tampa priemone susilaukti aplinkinių užuojautos ir net meilės bei išvengti reikalavimų, kurie keliami kitų žmonių veiklai ir darbui. Ar nepastebėjote, kad dauguma nelaimėlių tiek ir teveikia – vis „kenčia“? Irgi paradoksalu, kad su tokiu parazitavimu taikstomasi net darbinėje aplinkoje. Juk reikia būti tikram beširdžiui, kad iš taip kenčiančio pavaldinio ar kolegos reikalautum darbo rezultatų. Deja, kentėjimas kaip manipuliavimo aplinkiniais priemonė anaipol neretai pasitaiko. Kad kentėti naudinga, gana anksti sužino vaikai: juk susirgus nereikia eiti į nemielą darželį ar mokyklą, niekas nebereikalauja atlikti kasdienių pareigų, visi užjaučia, myli, gaili. Ir kai kurie vaikai šias patirtis perkelia ir į savo, suaugusio, gyvenimą, interpretuodami jį kaip nesibaigiančių kančių grandinę.

Galima pagalba

Ar tariamiems kankiniams įmanoma padėti ir kaip? Pirmiausia turime suprasti, kad pats žmogus pasirinko tokią poziciją. Ir jei ji jums nepriimtina, nepritarkite jai savo bendravimu ir tokio „nelaimėlio“ išklausymu. Nuotaikos ir mintys – užkrečiamas dalykas. O saugoti savo pačių sveiką požiūrį į pasaulį ir kitus žmones bei išlaikyti savo entuziazmą yra pirmoji mūsų pareiga. Be to, tie asmenys ne tik niekada nejaučia dėkingumo jiems pagelbėjusiems, bet esti akli ir kitų žmonių bėdoms. Šios – jų teritorija, todėl į ją jie nieko neįsileidžia. Tad jei tokį tariamą kankinį aplenksite, jau padarysite nemažai. O ir jis pats, likęs aplinkinių atskirtas, gaus progą susimąstyti ir savo santykius su pasauliu bei kitais gal pradės keisti į šviesesnius ir optimistiškesnius.

Pusę stiklinės vandens galėtume pavadinti ir pusiau pilna, ir pusiau tuščia. Požiūrį renkamės patys, ir tik nuo mūsų priklauso, ar švėsime savo gyvenimą su dėkingumu Kūrėjui, ar vis liūdėsime, Jam priekaištaudami ir būdami nuolat nepatenkinti.

Ašaros kalba geriau negu žodžiai

Julius KVEDARAUSKAS, *psichologas*

Įprasta manyti, kad didžiausias skausmas yra ten, kur matyti atviros žaizdos, kraujas, kur garsiai rėkiama, aimanuojama. Ir tikrai – fizinis skausmas dažnai būna tiesiog nebepakeliamas. Tačiau jei pabandytume prisiminti, kada gyvenime mums skaudėjo labiausiai, tai tikrai nebūtų vien fizinių traumų ar ligų sukulto skausmo prisiminimai. Nematomas, vidinis, dvasinis skausmas dažnai mumyse palieka ne ką mažesnių žymių. Apie fizinį skausmą kalbėti, jį parodyti, paaiškinti yra lengviau nei nei apie vidinį, dvasinį, kurį galime tik nuspėti iš kito žmogaus veido išraiškos, elgesio, ašarų. Šįsyk ir pasvarstysime apie ašaras kaip skausmo išraišką. Ką jos reiškia? Silpnumą, pažeidžiamumą, „skystą“ charakterį? Vidinės žaizdas? O gal tai Dievo dovana, atnešanti palengvėjimą? („...ir darės riedant ašaroms širdy man daug lengviau“, – sakė J. W. Goethe eilėraštyje „Ašarų dovana“.)

Turbūt kiekvienas žinome ar bent esame girdėję apie psichologus, psichoterapeutus, kurie moka ar gal net mėgsta pravirkdyti savo klientus. Paklausti, kodėl taip daro, daugelis jų tikriausiai atsakytų, kad tai reikalinga pačių klientų gerovei, jiems sveikti. Panašiai kaip chirurginė operacija – pradžioje baisu, skauda, bet kitaip liga tik žengs į priekį. Jau nuo seno žinoma, kad tam tikromis aplinkybėmis reikalingos radikalių pravirkdymo priemonės. Pavyzdžiui, seniau stipriems jausmams sukelti, jiems „išprovokuoti“ būdavo pasitelkiami raudotojai. Tačiau kasdienėse situacijose, nebūdami minėtais „virkdytojais“,

nepatogiai pasijaučiame, kai su kuo nors kalbėdamiesi staiga pravirkstame arba apsiverkia mūsų pašnekovas. Turbūt neretai pamanome: gal paklausiau to, ko nereikėjo klausti, gal skatinau kalbėti apie tai, kas per skaudu, gal iš viso nereikėjo bendrauti...

Kaip tokiomis aplinkybėmis dažniausiai elgiamės? Turbūt daugumai pažįstamos šios savo ar aplinkinių reakcijos:

- Raminame verkiantįjį (arba save pačius) prašydami kuo greičiau susitvardyti („Na, ir ko čia dabar verki?“). Jeigu patiems yra tekę būti taip „nuramintiems“, tikriausiai pripažinsime, kad tai – ne pats geriausias nuraminimo būdas. Deja, mūsų autoritetingieji gydytojai, iš kurių lūpų dažnai galima išgirsti tokius žodžius, ne išimtis. Galima juos suprasti – kasdieną darbe susidurdami su netektimis, jie taip tiesiog ginasi

Silvijos Knezekytės nuotrauka

nuo sunkių savo pacientų jausmų.

- Ne ką daugiau padeda ir skaudžios temos ignoravimas arba greitas dėmesio nukreipimas į kitas temas („Verčiau pakalbėkim apie ką nors malonesnio!“). Tokiais atvejais kalbama apie bet ką – orą, politiką, kainas, ligas... Tik ne apie tai, kas ašarojančiam skaudu ir svarbu. Turbūt daugumai pažįstamas noras daug kalbėti tam, kad užpildytume nejaukią tylą, sukeltą pašnekovo ašarų.
- Visi kiti „raminimo“ būdai, kuriais stengiamės pabėgti nuo sunkių savo jausmų, pavyzdžiui, pyktis ant verkiančiojo, jo kaltinimas („Tavo ašaros man baigia įvaryti depresiją!“), grasinimai uždaryti į psichiatrijos ligoninę ir pan.

Tokiose situacijose gali padėti nuoširdus, atviras pabuvimas su skausmo slegiamu žmogumi. Tyla, keletas nuoširdžių žodžių, rankos palaikymas, apkabimas. Labai sunku? Taip, bet geriau minutę taip pabūti, nei pusvalandį tuščiai šnekėti.

Kadangi kenčiančiam žmogui apie savo skausmą neretai būna sunku kalbėti, labai padėti gali atviras pašnekovo pasipasakojimas apie savo patirtą skausmą, netektį, suteikiant viltį, kad tai praeis. Nieko baisaus, jei pravirkstame patys. Ypač jei pravirkstame ne dėl to, kad tam tikrose situacijose (prie karsto ar kapo) priimta verkti, neva visi taip daro, bet todėl, kad ašaros rieda savaime, kai su verkiančiu pajuntame kažkokį neapčiuopiamą bendrumą, jungiantį mūsų abiejų ašaras. Jos dažniausiai kalba geriau negu žodžiai.

Vaikai ir liūdesys

Vaikystė dažniausiai esti linksma, džiaugsminga, be rūpesčių. Bet štai nutinka nelaimė: į šeimos duris pasibeldžia mirtis. Nebūtinai artimo giminaičio netektis. Gali nugaišti mylimas šunelis, papūgėlė, katytė. Pasitaiko, kad niekas nemirė, o vaikelis staiga nuliūsta ir ima klausinėti apie mirtį. Natūralu susimąstyti, ar reikia su vaikais kalbėtis apie liūdnus dalykus ir konkrečiai apie netektį. Atsakymas vienareikšmis: taip, reikia.

Vaikai gana ilgai nesuvokia, kas yra mirtis ir kad ji apskritai yra. Artimo žmogaus išėjimą jie suvokia kaip išdavystę: „Mane paliko, pametė.“ Šiaip jau apie netektį mažieji pradeda galvoti sulaukę šešerių ar septynerių. Dažniausiai tada ir pradeda kamantinėti. Meluoti jiems nieku gyvu negalima. Jeigu mažylis su nerimę klausia mamos: „Ar tu numirsi?“, atsakykite jam: „Taip, kada nors aš tikrai mirsiu ir tu mirsi. Bet tai bus dar labai negreitai, nes mudu esame sveiki, drūti ir nesenai.“ Antrą kartą šie klausimai iškyla paauglystėje; šis metas yra ne tik sunkus, bet ir pavojingas turint galvoje savižudybes.

Grįžtant prie vaikystės, reikia atkreipti dėmesį į tą laikotarpį, kai mažylis ima sakyti: „Aš.“ Jis pradeda išskirti save iš aplinkinio pasaulio ir kartu suvokti save. Atsiskirti nuo mamos labai baisu, nes visi atsiskyrimai neaiškiai, miglotai siejasi su mirtimi. Jeigu esu „Aš“, vadinasi, dalis saitų su mama nutrūko. O taip norisi, kad viskas būtų kaip buvę – saugu ir amžina. Tada vaikui reikia padėti įeiti į tikrovės pasaulį.

Atskirai verta pašnekėti apie pasakas. Jose medžiotojas šaudo į zuikėlį, vilkas suryja Raudonkepuraite senele, Eglės broliai dalgiais užkloja Žilviną ir t. t. Pasakos informuoja vaikus apie mirtį, žiaurumą, skriaudą. Kartais jos mums atrodo aršios, pobaisės, tačiau jų tradici-

ja gyvuoja ilgus tūkstantmečius, per kuriuos jos puikiai atliko savo paskirtį. Tai patikrinta empiriškai, todėl pasakų, net ir labai žiaurių, nereikia vengti. Iš jų vaikas savaip daug sužino apie gyvenime esantį liūdesį. Pradinukai ima skaityti kitokias knygas ir lieja ašaras vartydami „Dėdės Tomo trobelės“ ar „Brisiaus galo“ puslapius. Šito irgi nereikia bijoti. Priešingai, skatinkime vaikus skaityti, o ne spoksooti į televizoriaus ar kompiuterio ekraną. Knyga padeda jiems pasirengti ir natūraliai įsiliesti į tikrovę, praneša apie liūdesį, skausmą. Vaikas supranta, kad tai egzistuoja, nors nutiko ne jam. Sterilioje, vien džiaugsmo pripildytoje aplinkoje užaugęs žmogus paskui patenka į gyvenimą, kur apstu žiaurumo, neteisybės, mirties, ir jam labai sunku priimti bei suvokti ne tik išorinį pasaulį, bet ir patį save. Toks asmuo yra ne tik šaltas santykiuose su kitais, bet ir nemoka įveikti savo skausmo.

Daug tėvų nerimauja, ar reikia leisti vaikams liūdėti. Pravirkusį mažylį guodžiame, myluojame. Taip daryti teisinga tik tol, kol vaikai maži. Su paūgėjusiais, jau sakančiais „Aš“, dera kalbėtis apie viską ir leisti jiems paliūdėti. Jeigu vaikai patiria tik teigiamas emocijas, jiems kyla protesto reakcijų. Kodėl gi jie dažnai sukelia isteriją? Taip nutinka tada, kai vaikas gyvena dekoratyviame pasaulyje, kur viskas klostosi tik gerai, nėra sunkių išpūdžių, vaizdų. Jis tiesiog turi išmokti liūdėti, kentėti. Per kančią vaikas panyra į savo vidinį pasaulį, pažįsta save. Tėvų uždavinys – ne apsaugoti vaikelį nuo liūdesio, bet išmokyti jį kūrybiškai bei naudingai išgyventi nepalankias ar skausmingas aplinkybes, kitaip tariant, ne vien kentėti, bet ir užjausti, padėti.

Jei vaikams leidžiama netrukdomai žiūrėti tokias televizijos laidas, kuriose mirtis nuvertinama ar pašiepiama, ilgai niui jie gali išsiugdyti polinkį nusikalsti ar

bent jau užaugti beširdžiai. Lygiai taip pat pavojingi ir kompiuteriniai žaidimai. Virtualus emocijų ir kančių sušvelninimas, palengvinimas veda prie to, kad vaikas nustoja matyti kito žmogaus jausmų visumą ir nebeskiria tikro, gyvo asmens nuo tariamo, negyvo. Dabartiniai tėvai neretai pastebi keistą savo atžalų infantiliškumą, vidinių išgyvenimų gamos stoką. Laimei, ne visi gimdytojai atiduoda vaikus televizijos „dėžei“ ir kompiuteriui.

Su vaikais reikia daug kalbėtis apie jausmus. Šeimoje nutikus bėdai, jie kartu su artimaisiais turi gailėti, užjausti, rūpintis. Jeigu įvykus nelaimei tėvai verkia kartu su vaikais, tai juos suartina. Beje, verkiantis žmogus anaipol ne silpnas, o jautrus, todėl nevalia mokyti vaikų slėpti ašaras ar sielvartą.

Pastaruoju metu plinta nuomonė, kad zoologijos sodas ir cirkas – didelės vaikų auklėjimo blogybės. Matydami nelaisvėje, purvinuose narvuose uždarytus nelaimingus žvėris, vaikai mano, kad tai normalu. Čia turimi galvoje ne draustiniai ar modernūs zooparkai, kur žvėrys laisvai bėgioja, o būtent zoologijos sodai bei jų narvuose, nelaisvėje ir pusbadžiu, laikomi gyvūnai. Kaip tik šitai ugdo pačius blogiausius vaikų jausmus ir nuostatas. Lygiai taip pat neigiamai veikia ir žvėrių išnaudojimas cirko programose. Gyvūnas ne pats pasirinko tokią dalį, prieš jį juk pasitelkta prievarta. Vaikai dažnai gaili kenčiančių žvėrelių. Norime užauginti laisvus žmones, o rodome jiems prievartą! Neatsitiktinai Maltoje, Austrijoje ir Skandinavijos šalyse žvėrių cirkai uždrausti.

Mūsų laikais visame pasaulyje vaikai intuityviai trokšta dalyvauti juos supančios aplinkos gyvenime, jo rūpesčiuose, negandose ir skausmuose. Kentėjimo, liūdesio ir atjautos patirtis ugdo vaikus.

Viena būtinų vaiko raidai sričių yra istorija. Augančiai kartai reikia žinoti apie karą, represijas, Sibirą, lagerius, žmonių patirtas kančias.

O apskritai slėpti nuo vaikų mirtį, ligas, kančią, neteisybę ir skausmą reiškia daryti jiems didelę skriaudą rengiant juos ateičiai, kur viso to būtinai pasitaikys.

Parengė V. I.

Didžiausia dovana

Antanas SAULAITIS SJ

...Pūga visiškai sustabdė eismą greitkelyje. Virtinės lengvųjų automobilių bei sunkvežimių vairuotojai variklių neišjungė, kad nesusąltų. Vieno sunkvežimio degalai baigėsi, vairuotojas žinojo miršiąs. Tada dar nebuvo mobiliųjų telefonų. Sugrubusia nuo šalčio ranka vyras parašė žmonai ir vaikučiams, kaip juos myli ir kaip už juos yra Dievui dėkingas.

Supratę, kas laukia, rugsėjo 11-ąją pagrobtų lėktuvų keleiviai mobiliaisiais telefonais skambino namo prašydami visiems pasakyti, kad jie šeimą, draugus, uošvius... labai myli.

Prieš dešimtmetį Vilniaus universiteto dėstytojų adventiniame susikaupime siūlyta pagalvoti apie labiausiai į atmintį įstrigusias Kūčias ir Kalėdas. Vienas dėstytojas kone su ašaromis prisiminė ankstyvąjį pokarį, kai trūko šeimos narių – žuvusių, pasislėpusių arba ištremtų. Prie Kūčių stalo buvo tik dviese – berniukas su motina, dar sausainiukai ir arbata.

Sunkiomis beviltiškoms sąlygomis visa kita neteko pirmenybės – liko tik ryšiai su žmonėmis...

Visai nejučia pasąmonėje iškilo nenuilstami žiniasklaidos aiškinimai apie ekonominius sunkumus, mūsų laukiančias bėdas, darbų bei išteklių stygių, prarastas santaupas, neišmokamas paskolas. Kaip ir visi, turėsi kukliau valgyti, mažiau keliauti, atsargiau pirkti ir vartoti, ieškoti pigesnio būsto, neužmiršti labiau vargstančių, dalytis tuo „mažiau“, kurį turėsi ar globosi.

Pradedi žmogus dėkoti už stogą virš galvos, šiltą kambarėlį, gardžią sriubą, minkštą pūkinę antklodę, įdomią ir naudingą knygą, kiekvieną gamtos kampelį, o labiausiai – už brangius žmones, kurių nei ekonomika, nei klimatas neišbarsto. Už žmones, kuriuos myli ir kurie myli, – už tą didžiausią Dievo dovaną.

Tačiau nesinori atsisakyti patogumų, saugumo, užtikrintos ir suplanuotos ateities ar bent jau darbotvarkės bei dienotvarkės, tikrumo, kad negalėtų būti to gero, kas išeitų į blogą.

O buvo ir kitaip daugelio žmonių gyvenime. Yra visai kitaip daugumos pasaulio gyventojų, to paties Dievo vaikų, šeimoje.

Atsimeni, kai po siaubingo bombardavimo per karą Raudonasis Kryžius patiltėje dalijo nedidučius sumuš-

tinius. Mažam vaikelui taip norėjosi antro... Neišdyla iš atminties juoda karo laikų duona – rausva nuo įmaišytų burokų ir stangri nuo pjuvenų tesloje. Daug metų po tų įvykių eini per parkelį – lyg mokinukas su sesute kadais iš mokyklos. Eidavome tokie alkani, kad po ažuolais rinkdavome giles ir kramtydavome visą kietą kartumą. O gavę tikros duonos ją burnoje laikydavome tol, kol pavirsdavo saldžia košele. Avižiniai dribsniai ar žirnienė atrodydavo kaip išganymas. Vaikams niekad nekildavo klausimų, kodėl kelios šeimos viename kambaryje gyvendavo, kodėl taip mielai pamiškėje ieškodavo rūgštynių ar kiškio kopūstų arba kodėl taip norėdavosi pagrauzti pradinės mokyklos kreidos.

Paauglystės metais tėvai vaikams visai savaitei duodavo kišenpinigių – mažiausiai uždirbančio suaugusiojo pusės valandos atlygį. Tais laikais mėgstamų knygų kaina prilygdavo penkių darbo valandų vertei, ir dabar jau sunku atsiminti, kaip vaikas sugebėdavo tiek sutaupyti ir į knygyną kas keli mėnesiai laimikio skubėti.

Su amžiumi lėtėjant, sveikatai menkėjant, o ekonomikai smunkant, žmogus kažkaip kitaip pajunti šimtą kartų girdėtus brangius žodelius: „Nors ir eičiau mirties šešėlio slėniu, tu drauge būsi. Tavo lazda, vėzdas galingas drąsos man duoda. Nebijosiu pikto, nes tu drauge būsi...“

Algirdo Kairio nuotrauka

Kad Jis drauge ir šalia maloningai žingsniuoja, žinai iš žmonių, kurių atidi ir apdairi meilė net ir tamsoje spinduliuoja kaip didžiausia Dievo dovana.

„Jaučiuosi atsakingas už Bažnyčią“

Katarzyna KORZENIEWSKA

Kun. TOMÁŠ HALÍK gimė 1948 m. Prahoje. Jis – sociologijos ir teologijos mokslų daktaras, Karolio universiteto Prahoje profesorius, Čekijos krikščionių akademijos prezidentas bei Prahos universitetinės bažnyčios rektorius. Kunigu slapta įšventintas 1978 m. Erfurte (tada Vokietijos Demokratinė Respublika), prieš tai pogrindyje baigė teologijos studijas. 1972–1989 m. dirbo psichologu ir narkomanų bei alkoholikų psichoterapeutu. Būdamas kunigas, veikė pogrindinėse Katalikų Bažnyčios struktūrose, taip pat platino publikacijas filosofijos ir teologijos temomis. Nuo 1990 m. svarbiausios jo veiklos sritys – akademinio jaunimo sielovada ir religijos sociologija bei filosofija. Paskelbė per du šimtus publikacijų Čekijoje ir užsienyje, jo knygos išverstos į vokiečių, italų, ispanų, lenkų bei ukrainiečių kalbas. Turi savo tinklapį internete (www.halik.cz).

Nors svarbią Jūsų anotacijų ir biografijos dalį užima informacija apie veiklą pogrindžio Bažnyčioje, savo kūryboje ne itin dažnai prisimenate šitą persekiojimo laikotarpio patirtį. Bijote jos subanalinio, supaprastinimo ar veikiau manote, kad toji patirtis šiomis dienomis nebeaktuali?

Iš tiesų bijau tokio subanalinio ir to, kad nepasiduočiau pagundai naudoti tą liudijimą vien kaip priemonę, dėl jo paties. Pernelyg dažnai komunizmo laikotarpiu, pvz., rusai, primindavo mums savo aukas ir kančias per karą, norėdami užsitikrinti mūsų, sakyčiau, vergišką, dėkingumą.

Man pačiam tai buvo labai svarbus metas, nes esu konvertitas. Atsiverčiau į pogrindį nustumtoje Bažnyčioje. Dėl jos mano tikėjimo mokytojai patyrė persekiojimų ir netgi fizinių kankinimų. Jaučiuosi atsakingas už Bažnyčią ir tuometės patirties perdavimą, nes kalbame apie tai, ką tikri žmonės jautė, ką iškentėjo.

Vis dėlto nesakyčiau, jog ano laikotarpio patirtis dabar neaktuali, nes savo gyvenime daug kartų remdavausi mintimi, kad būtent tiems žmonėms per stalininius persekiojimus pavyko išsilaikyti iš daugelio ne tokių svarbių dalykų ir tinkamai juos įvertinti. Tie, kurie, pvz., penkiolika metų praleido kalėjime, suvokdavo tą laiką ne kaip skriaudą, kurią jiems padarė „blogieji komunistai“, bet kaip tikrą atgailą už tai, ką Bažnyčia darė netinkamai netgi mūsų epochoje. Jau tada buvo kalbama, kad jeigu kada nors Bažnyčia taps laisva, ji turės atsisakyti viso triumfškumo, didybės, visko, kas išoriška, ir pradėti gyventi tuo, kuo ir jie ten gyveno, ir

visų pirma – malda ir Eucharistija. Išėję iš kalėjimų ir sužinoję, kad vyksta Vatikano II Susirinkimas (nes kalinimo vietose to negirdėjo) ir kokių jame pasiekta išvadų, žmonės suprato, kad prieita prie tų dalykų, kuriuos ir jie tarsi buvo atradę kančioje bei maldoje, suvokimo. Vėliau būtent tas liudijimas man pačiam buvo be galo svarbus, kaip – priešingai daugeliui kritikų – Vatikano II Susirinkimo autentiškumo įrodymas.

Daugelis Vidurio Europos krikščionių, po 1989-ųjų nuvykę į sekuliarizuotas Europos šalis, rasdavo vos ne analogijų su komunizmo laikais, nes ten religingumas ar tikėjimas kartais laikomi atsilikimo ženklu ir kone nuokrypiu. Tad ar galima gretinti komunizmo ir dabartinio Europos liberalizmo santykį su tikėjimu ir Bažnyčia?

Jokiu būdu ne. Žinau, kad daugelis krikščionių, susidūrę su Vakaraais, patyrė savotišką kultūrinį šoką. Ir pats jį išgyvenau 1967-aisiais, kai naudodamasis studentų mainų programa nuvykau į Olandiją. Patyręs tokį sukrėtimą ir sugrįžęs namo, irgi pakrypau į idėjas, kurios aiškino Vatikano II Susirinkimą kaip žydų ir masonų darbą. Laimei, netrukus sutikau tikinčiųjų, ką tik išėjusių iš kalėjimų ir kalbėjusių tą patį, ką pabrėžė Susirinkimas.

Kalbant apie dabartį, manau, kad reikėtų vengti Vakarų vaizduoti schemiškai. Įžvelgiu čia lyg spąstus, jeigu palikdami komunizmą išsiugdytume poreikį turėti priešą. O kadangi priešas – komunizmas – žlugo, į šį vaidmenį kartais kiek automatiškai linkstama perkelti Vakarų liberalizmą.

Kitaip negu komunizmo laikais, Bažnyčia dabar nėra persekiojama, tačiau ji apgaubta įtarumo atmosferos, vertinama kaip potenciali grėsmė laisvei ir demokratijai. Bet tai visai kas kita, ir, mano nuomone, tragiškai klysta manantys, jog Bažnyčiai reikia gintis nuo liberaliosios visuomenės taip, kaip ji gynėsi nuo komunizmo.

Tačiau komunizmas, ačiū Dievui ir Bažnyčiai, žlugo, ir tenka atsiskaityti su komunistine praeitimi. Čekų visuomenė ir valstybė palyginti labai griežtai ir nuosekliai suvedė sąskaitas su komunistinio režimo žmonėmis. Kokia šiuo atžvilgiu yra Čekijos Bažnyčios patirtis?

Nesu linkęs idealizuoti padėties Čekijos Respublikoje. Iš tiesų buvo priimtas liustracijos įstatymas, davęs tam tikrus padarinius, tačiau komunistų elitas, netekęs politinės galios, sugebėjo ekonominiais būdais užsitikrinti įtaką valdžiai. Žmonės, tarp jų ir buvę komunistai, netrokšta komunizmo sugrįžimo, tačiau pastarieji įvairias savo ambicijas dažnai sugeba įgyvendinti apėidami įstatymus.

Dažnai savęs klausiu: ar šiuo atžvilgiu mes, kaip Bažnyčia, suvaidiname tinkamą vaidmenį srityje, kurios žinovai turėtume būti? Mano supratimu, būtent mes turėjome tapti „atleidimo ekspertais“. Tai, kas daug kartų įvyko – praeities nureikšminimas, sumenkinimas, nėra krikščioniškas atleidimas. Krikščioniškas atleidimas – tai ištisas procesas. Neišvengiamai svarbu, kad praeities blogybės būtų pavadintos tikraisiais vardais, o kaltininkai pripažintų savo kaltę tam, kad galėtų pasukti atgailos ir vidinio atsivertimo keliu. Deja, dažniau pasirenkamas toks lyg tuščias užmarštis indas ir sakoma: „Prie ano reikalo jau nebegrįžkime.“ Manau, kad taip įvyko ir čekų visuomenėje, ir Bažnyčioje. Todėl nuolat iškyla ir žiniasklaidoje dažniausiai kaip skandalai pristatomi pranešimai apie bendradarbiavimą su komunistinės valstybės saugumo organais. Laimei, jie ne tokie dažni, kaip tai vaizduojama, ir kad galime pasakyti: ir tarp Jėzaus mokinių buvo atsiradęs

Judas. Proporcija, man atrodo, buvo apie 3–5 procentus ar net mažesnė.

O ar Čekijos Bažnyčios patirtį komunizmo laikais galima laikyti ypatinga?

Mūsų Bažnyčios padėtį ir tai, kad ji tapo tokių žiaurių persekiojimų objektu, nemažai lėmė ankstesnės istorinės priežastys. Čekijos tikėjimo istorija gana sudėtinga. Visų pirma svarbų neigiamą vaidmenį suvaidino primesta *rekatolizacija* po Trisdešimties metų karo (1618–1648). Čekijoje įsivyravo gerokai vienpusiška praeities vizija, Katalikų Bažnyčią vaizduojanti kaip čekų tautos priešą. Vėliau tautinis čekų atgimimas buvo nukreiptas prieš Austriją ir sykiu prieš vadinamąją austrišką katalikybę. Kuriant pirmąją respubliką po I pasaulinio karo populiarus šūkis skelbė: „Tolyn nuo Vienos, tolyn nuo Romos!“ Katalikų Bažnyčiai buvo nelengva rasti savo vietą toje demokratinėje visuomenėje iki II pasaulinio karo. Ir, žinoma, tokia padėtimi pasinaudojo komunistai, paversdami Čekoslovakiją visuomenės visiškos ateizacijos eksperimentų bandomuoju poligonu. Mūsų Bažnyčios galimybės išsilaikyti viešajame gyvenime buvo daug mažesnės negu kaimyninėse šalyse.

Tačiau čekai nuoširdžiai užjautė persekiojamuosius, o Bažnyčia laimėjo daugybę visuomenės simpatijų, ypač po 1989-ųjų. Kita vertus, jos atžvilgiu būta ir didžiulių, dažnai pernelyg didelių, lūkesčių. Atrodo, Bažnyčia buvo per daug nusilpusi nuo persekiojimų, kad būtų galėjusi pateisinti į ją anuomet dėtą viltis. Deja, nusvėrė siekis sugrįžti prie to, kas buvo iki persekiojimų, užuot kūrybiškai panaudojus persekiojimų patirtį. Gaila, kad liko tik romantiški prisiminimai, kurie šiek tiek trukdė mums suvokti naująją padėtį.

Ar kalbėdami apie Bažnyčios bei tikėjimo padėtį mūsų žemyne vis dar galime taikyti skirstymą į pokomunistinę ir Vakarų Europą? Ar jis dar ką nors paaiškina?

Negalime sakyti, kad šitai jau nieko nereiškia. Tai savotiška, istoriškai reikšminga patirtis, ir visų pirma ją išgyvenusiai kartai. Aš dėstau žmonėms, kurie gimė jau žlugus komunizmui, ir jiems tai tiesiog praeitis, kaip man, pvz., II pasaulinis karas.

Sakiau, jog nereikėtų supaprastintai kalbėti apie pokomunistinį ir Vakarų pasaulį. Pirmiausia dėl to, kad ir vadinamajame pokomunistiniame pasaulyje egzistuoja ryškūs skirtumai. Todėl visai kitoks, pvz., yra lenkų ir čekų religingumas, labai skiriasi slovākų ir čekų pamaldumas. Galime bandyti išvesti analogijų gretindami čekų religingumą su prancūzų, o slovākų – labiau su austrų. Ribos egzistuoja, bet jos nėra nubrėžtos tarsi buvusio komunistinio bloko sienos – jų istorinės šaknys daug gilesnės.

Jono Pauliaus II *Kūno teologija*

Rūta POCIUTĖ, šeimos ir santuokos teologijos magistrė

„Kūnas ir tik kūnas daro regima tai, kas neregima: dvasiška ir dieviška. Jis sukurtas, kad perteiktų regimajame pasaulyje slėpinį, nuo amžių paslėptą Dieve, ir būtų jo ženklas.“ (Jonas Paulius II)

Kūnas kaip teologija

Popiežius Jonas Paulius II drąsiai teigia, jog visa krikščionybės esmė ir gelmė nuo pat pradžių užrašyta žmogaus kūne – jo lytiškumo paslapyje. Dievo (Asmenų bendrystės) valios nutarimu esame sukurti pagal Jo paveikslą kaip vyrai ir moterys: „Tuomet Dievas tarė: ‘Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą’ <...> sukūrė jį; vyrą ir moterį...“ (Pr 1, 26–27). Ką reiškia būti sukurtam pagal Dievo paveikslą ir panašumą? Aiškiausiai žmogui apie tai prabyla jo lytiškas kūnas – regimas jo paties asmens, jo dvasinės gelmės ženklas. Būtent lytiškumas žmogui atskleidžia jį patį, jo esminį pašaukimą ir galutinį tikslą. Lytiškumas, tarsi iškalingas pranašas, nuo pat sukūrimo pradžios byloja žmogui apie paties Dievo slėpinį. Žmogus – vyras ir moteris – yra gyva Jo ikona, gyvoji teologija. Pats Dievas prisiima žmogišką kūną, kad iki galo apreikštų ir išpildytų savo Meilės planą. Jonas Paulius II teigia: „Dievo Žodžiui tapus kūnu, kūnas įžengė į teologiją... per pagrindines duris.“

Apie kokį dievišką slėpinį kalbama? Katalikų Bažnyčios katekizmas moko (221): „Atėjus laiko pilnatvei, Dievas, atsiuntęs savo viengimį Sūnų ir meilės Dvasią, apreikšė savo giliausią paslaptį: Jis – Tėvas, Sūnus ir Šventoji Dvasia – yra amžinieji meilės mainai, ir Jis paskyrė mus juose dalyvauti.“ Tai paties Dievo vidinio gyvenimo slėpinys – „Dievas yra meilė“ (1 Jn 4, 8), o meilė įmanoma tik tarp asmenų. Trejybės Asmenų meilė yra tobula ir savyje išbaigta, jai nieko netrūksta, ji pati sau pakankama. Tačiau meilės prigimtis reiškia radikalų ir absoliutų savęs atidavimą. Meilė niekada neapsiriboja ir nepasitenkina savimi. Ji išsilieja. Tai mūsų egzistencijos priežastis. Dievas neapsiriboja savo paties tobulumu, bet iš grynios meilės pašaukia į būtį kitus asmenis – sukuria vyrą ir moterį pagal savo paveikslą. Per jų bendradarbiavimą iš

tos pačios meilės Dievas ir toliau kuria kitus asmenis. Kam? Kad dalyvautume Dievo vidiniame gyvenime, Jo dieviškoje Asmenų meilėje. Tai yra didžiausias palaiminimas ir giliausias žmogaus pašaukimas – amžinas žmogaus išrinkimas Dievui, meilės santuoka su pačiu Kūrėju.

Slėpinys, nuo amžių paslėptas Dieve, iki galo apreikšiamas per Kristaus kryžių: Dievas yra save visiškai ir radikaliai dovanojanti meilė. Kryžiaus ir prisikėlimo slėpinyje žmogus suvienijamas su Dievu. Kartu taip atskleidžiama giliausia žmogaus prigimties bei jo esminio pašaukimo tiesa. Sukurtas amžinai meilei ir pagal šios meilės paveikslą, žmogus yra pašauktas *tapti* autentišku šios meilės atvaizdu, regimu ženklu per visišką savęs dovanojimą meilėje. Tik taip žmogus pasiekia savo būties pilnatvę. Šis savęs dovanojimo aspektas, kaip rašo Jonas Paulius II, yra giliai įrėžtas pačioje žmogaus prigimtyje, jo lytiškume.

Kūnas kaip pranašas

Nuo pat sukūrimo pradžios šiuos didžius Dievo slėpinius apreikšia ir pranašauja žmogaus kūnas – būtent lyčių grožiu ir pašaukimu „tapti vienu kūnu“, gimdant naują asmenį. Santuokinis vyro ir žmonos tapimas vienu kūnu, išreiškiantis giliai dvasinę, autentišką asmenų meilės bendrystę, yra sukurtas būti sakraliu Trejybės meilės ženklu, žmogaus ir Dievo būsimosios mistinės santuokos amžinybėje ženklu, Kristaus mistinės vienybės su Bažnyčia ženklu. „Todėl žmogus paliks tėvą bei motiną ir glausis prie savo žmonos, ir du taps vienu kūnu. Šita paslaptis yra didelė, – aš tai sakau, žvelgdamas į Kristų ir Bažnyčią“, – rašo šv. Paulius Laiške efeziečiams (5, 31–32).

Gedo Malinausko nuotrauka

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

Šios Šventojo Rašto eilutės yra raktinis tekstas, leidžiantis suprasti kūną ir lytiškumą Dievo plane – taip teigia popiežius. Kristus paliko Tėvą danguje ir mirtimi ant kryžiaus parodė „savo meilę iki galo“ (plg. *Jn 13, 1*), sužadėtinei Bažnyčiai atiduodamas save, *savo kūną*, savo gyvybę, išliedamas Šventąją Dvasią ir amžiams su ja susituokdamas – tapdamas vienu mistiniu kūnu. Kryžiaus meilė sudabartinama ir kasdien vis iš naujo išgyvenama Eucharistijoje. Čia Kristus ištikimai ir besąlygiškai dovanoja savo *kūną ir kraują*, kad taptume vienu kūnu su Juo, o šios vienybės nuskaistinti ir pašventinti rengtumės amžinajai vienybei. Taigi giliausia žmogaus lytiškumo prasmė yra Komunija, t. y. susivienijimas. Ją nuo pat sukūrimo pradžios pranašauja žmogaus, kaip vyro ir moters, kūnas.

Santuokinė analogija

Mėgstamiausia Šventojo Rašto ir Bažnyčios mistikų analogija, apibūdinanti Dievo meilę žmonijai, yra santuokinės meilės įvaizdis. Visa žmogaus sukūrimo ir išganymo istorija prasideda pirmųjų tėvų santuoka Pradžios knygoje ir baigiasi mistine Kristaus ir Bažnyčios santuoka Apreiškimo knygoje. Bene geriausiai tai iliustruoja Giesmių giesmės knyga, kur labai žmogiškos (vadinasi, kūniškos) meilės grožis ir intensyvumas išreiškia Dievo ir žmogaus intymų meilės ryšį.

Žinoma, žmogiškoji santuokinė vienybė yra tikrai ženklas bei analogija – ir be galo blanki palyginti su dieviškąja tikrove, kuriai esame sukurti. Dievas nėra lytiškas, Eucharistija tikrai nėra „lytinis aktas“, kaip dažniausiai suprantame posakį „tapti vienu kūnu“. Tačiau, anot Christopherio Westo, knygos *Kūno teologija pradedantiesiems* autoriaus, „Dievas yra tasai, kuris įrėžė savo paties slėpinio atvaizdą mūsų žmogiškoje prigimtyje, sukurdamas mus kaip vyrą ir moterį. Būtent tai ir yra esmė: mes esame sukurti pagal Dievo paveikslą, o ne Jis pagal mūsų. <...> Dievas norėjo, kad jo amžinasis „santuokinis“ planas būtų mums taip akivaizdžiai aiškus, jog išpaudė jo atvaizdą pačioje mūsų būtyje, sukurdamas mus kaip vyrą ir moterį ir pašaukdamas tapti vienu kūnu“.

Kaip rašo Jonas Paulius II, net jei ir visos analogijos yra netinkamos, santuokinė analogija yra mažiausiai netinkama: „Nėra nė vienos žmogiškos tikrovės, kuri labiau atitiktų šį dieviškąjį slėpinį.“

Kvietimas į pradžią

Apsišvalgius aplinkui, atsigręžus į savo pačių patirtį, iškyla trikdantis klausimas: jeigu žmogaus lytiškumas yra sukurtas būti pranašišku Dievo meilės ženklu, kodėl į jį taip nebežvelgiame? Kodėl dažniausiai matome gan iškreiptą vaizdą, veikiau parodiją, nei Dievo meilės atspindį? Pasak Ch. Westo, jei kūnas ir lytiniai santykiai

skirti mūsų vienybei su Dievu ženklinti, ir yra priešas, norintis atskirti mus nuo Dievo, tai jis atakuoja tiesiai į taikinį – stengiasi sutrukdyti, kad vyras ir moteris savo kūne nebeatpažintų dieviškojo slėpinio. Norėdami sužinoti, kas švenčiausia šiame pasaulyje, turime pažvelgti į tai, kas žiauriausiai išniekinta. Nuodėmė iš pat šaknų pažeidžia vyro ir moters santykį – skaisti ir perregima dieviškos meilės ikona aptemdoma geismo, baimės ir puikybės. Čia glūdi ir visokeriopos kančios šaltinis. Jonas Paulius II *Laiške šeimoms* (23) rašo, kad santuokinis aktas, šeimos ir paties gyvenimo šaltinis, „yra didžiojo susidūrimo tarp gėrio ir blogio, gyvenimo ir mirties, meilės ir visko, kas priešinga meilei, centras“.

Nors nuodėmė ir aptemdė Dievo atvaizdą mumyse, ji jo nesunaikino. Jis yra giliau nei nuodėmė ir ataidi iš mūsų dvasios gelmių kaip ilgesys, kaip giliausias širdies troškimas – autentiškos meilės, o ne jos klastotės, nuosirdžios asmenų bendrystės, laisvės ir tiesos troškimas. Kiekvienas tai išgyvename. Kristus, atkūręs mumyse išniekintą atvaizdą, kviečia pažvelgti į savo širdies gelmę, atsigręžti į pradinį Kūrėjo ketinimą ir suteikia jėgų jį įgyvendinti. Kristaus pokalbis su fariziejais apie santuoką (plg. *Mt 19, 3–9*) tampa išeities tašku Jono Pauliaus II *Kūno teologijoje*. Fariziejų paklaustas apie įstatymą, kuriuo Mozė leidęs skyrybas, Jėzus atsako nukreipdamas žvilgsnį į širdį: „Mozė leido jums atleisti savo žmonas dėl jūsų širdies kietumo. Bet pradžioje taip nebuvo.“

Idant suprastume, kas yra žmogus ir kaip turime gyventi, kad būtume ištis laimingi ir išpildytume giliausią savo pašaukimą, anot popiežiaus, turime žvelgti į žmogaus būties visumą. Tai yra žvelgti į žmogaus kilmę ir jo būtį iki nuodėmės, į nuodėmės paveiktą, bet Kristaus atpirktą žmogišką patirtį bei į galutinį žmogaus tikslą ir lemtį – eschatologiją, kai visas Dievo meilės planas bus išbaigtas ir pasieks savo pilnatvę. Kas yra žmogus ir koks yra pirminis Dievo sumanymas žmogiškai meilei, atskleidžia Pradžios knyga, pirmojo vyro ir pirmosios moters kūno ir lytiškumo patirtys. Jonas Paulius II ypač išskiria tris patirtis – *vienatvę* („Negera žmogui būti vienam“; *Pr 2, 18*), *vienybę* („Ši pagaliau yra kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno“; *Pr 2, 23*; „...jie tampa vienu kūnu“; *Pr 2, 24*) ir *pirmąją pradžią* („Jiedu buvo nuogi, <...> tačiau jie nejautė jokios gėdos“; *Pr 2, 25*). Būtent šių patirčių aidas prasi-veržia mūsų širdžių gelmėje ir Kristaus atpirkimo malonės dėka atveria duris į naują gyvenimą, kuriame išsipildo Išganytojo žodžiai: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, – kad apsčiai jo turėtų“ (*Jn 10, 10*).

Kitame „Artumos“ numeryje išsamiau aptarsime šias pirmąsias vienybės, vienybės ir nuogumo patirtis.

Viktoro Franklio šviesa

Vanda IBIANSKA

Apie Viktorą Emilį Franklį ir jo logoterapiją žino ne visi, nors šis mokslas svarbus kiekvienam iš mūsų, gal išskyrus šventuosius ir žmonijos didžiavyrius.

Filosofas, gydytojas psichoterapeutas, psichologas, itin aukštos kultūros asmuo, visuomenės veikėjas. Pergyvenęs nacių koncentracijos stovyklų Golgotą, ten netekęs žmonos, tėvų, brolio ir brolienės, bet, nepaisant visko, išlikęs Žmogumi. Apie jo gydymo metodus ir jį patį rašomos knygos, o jo kūriniai yra skaitomiausių leidinių sąrašuose. Dvidešimt devynių pasaulio universitetų garbės daktaras, Vienos miesto garbės pilietis, mokslininkas, labai žavėjęs popiežių Paulių VI, medikas, sugrąžinęs gyvenimo džiaugsmą ir prasmę daugybei įvairių tikėjimų ir tautybių žmonių – štai kas buvo Viktoras Franklis.

Tyrinėtojai jo biografijoje išskiria keturis ryškius etapus. Pagal juos šiame nedideliame straipsnelyje ir peržvelgsime mokslininko kelią.

Gyvenimo pradžia

Viktoras Emilis Franklis gimė 1905 03 26 Vienoje, žydų inteligentų šeimoje. Motina kilusi iš Čekijos bajorų, tėvas ėjo atsakingas pareigas vienoje Austrijos ministerijoje. Viktoras buvo antrasis iš trijų vaikų. Sugriaudėjęs Pirmasis pasaulinis karas sugriovė šeimos ekonominę gerovę ir stumtelėjo į didžiulio skurdo duobę. Tačiau berniukas sėkmingai mokėsi gimnazijoje, domėjosi filosofija, ypač A. Šopenhaueriu. Aštuoniolikmetis jaunuolis susižavi S. Froidu, netrukus jį keičia A. Adleris: vaikiną įstoja į pastarojo įkurtą Individualiosios psichologijos draugiją. Studijuodamas mediciną Franklis susirūpina sunkiai auklėjamo jaunimo padėtimi. Jo interesų srityje atsiranda bėgantis iš namų, pažeidžiantys įstatymus, besišudantys vaikinai ir merginos. Jis organizuoja anoniminius nemokamus psichologinės pagalbos centrus, kurie duoda puikių rezultatų. Šį Franklio veiklos etapą tyrinėtojai prilygina garsiojo vaikų ir jaunimo ugdytojo šv. Jono Bosko darbui. Ir iš tiesų panašumo būta itin didelio.

Karjera ir logoterapijos pradai

25-erių V. Franklis gauna gydytojo diplomą, bet jam to nepakanka, tad papildomai studijuoja neurologiją bei psichiatriją, intensyviai dirbdamas Vienos universiteto klinikoje bei kitose ligoninėse. Jis gydo neurozes, fobijas, įkyrias būsenas. Franklis jau seniai nutolo nuo Froido ir Adlerio idėjų, ieško savo kelio, suvokdamas, jog į žmogų negalima žvelgti vien fiziologiniu ir socialiniu aspektais.

1938 m. Hitleris okupuoja Austriją, ir žydai atsiduaria pavojuje. Franklis gauna vizą emigruoti į JAV, bet ja nepasinaudoja. Kodėl? Jis pats sakė, kad sulaukė dviejų ženklų: susapnavo jį paveikusi sapną ir grįžęs iš miesto namie ant stalo surado gabalą marmuro, kurį tėvas parnešė iš vokiečių sugriautos sinagogos, o ant jo užrašą: „Gerbk savo tėvą ir motiną, kad ilgai gyventum šioje žemėje...“ Viskas nuspręsta. Viktoras Franklis ir jo jaunutė žmona, su kuria buvo susituokęs vos prieš kelis mėnesius, tėvai ir brolis su broliene lieka drauge.

Tuo metu Franklis parengia savo originalius psichoterapijos metodus ir juos pritaiko. Vienas iš jų – paradoksas, t. y. kai sukeliamas noras, kad įvyktų būtent tai, ko bijoma. Tačiau svarbiausia jo darbe – sužadinti kilniausias moralines vertybes.

1938 m. jis pirmą kartą panaudojo terminą „logoterapija“, kalbėdamas apie tai, kad gydomas žmogus turi surasti savo gyvenimo *logos*, t. y. prasmę. Franklis priešpriešina logoterapiją ir Froido bei Adlerio psichoanalizę. Jis nepabrėžia praeities (nors jos visai ir nepaneigia), tačiau orientuojasi į vertybes ir patį asmenį, siūlo tokią psichoterapiją, kuri sudaro sąlygas atskleisti žmogaus energijos išteklius ir galimybes. Tuo laikotarpiu mokslininkas skaito ir nagrinėja M. Šelerio, K. Jasperso, M. Heidegerio kūrinius.

Kančių keliai

Juos Viktoras Franklis ėjo 1942–1945 metais keturiuose koncentracijos stovyklose: Terezine, Kauferinge,

Tiurkheime ir Osvencime. Jose žuvo visa jo šeima, išskyrus seserį, kuri emigravo į Australiją. Konclageriuose Franklis matė, kaip vieni žmonės virsta pabaisomis, o kiti tampa angelais. Jis pats – pavyzdys žmogaus, ištvėrusio šurpiausias fizines ir psichines sąlygas, išsaugojusio moralę bei orumą todėl, kad suprato kančios prasmę. Franklio teigimu, ir tada, kai akivaizdu, jog įveikti susiklosčiusių aplinkybių neįmanoma, turimos vertybės, idealai ir tikslai leidžia esamą padėtį bent iš dalies pakeisti. Nacių stovyklose mokslininkas savo kailiu išbandė logoterapiją.

Po karo sugrįžęs į Vieną bičiulio įdarbinamas neurologijos klinikoje, kur išdirba dvidešimt penkerius metus.

Aktyvi veikla

Pasibaigus karui, Franklis pasineria į profesinį darbą, rašo knygas, skaito paskaitas kaip vizituojuantis profesorius daugybėje pasaulio universitetų ir pats... mokosi. Jo gyvenimas neregėtai aktyvus. Nuo jaunystės prisiekęs alpinistas neatsisako šio pomėgio ir dabar. Franklio produktyvumas stebinantis: per trejus metus parašo aštuonias knygas! Grįžęs į Vieną buvo apgyvendintas bute, jau priglaudusiame aštuoniolika asmenų. Jam atiteko patalpėlė, kurioje nebuvo net kėdės.

Netrukus Viktoras Franklis antrą kartą veda, žmona Eli tampa nepamainoma pagalbininke.

1970 m. San Diego universitete įkuriama pirmoji pasaulyje logoterapijos katedra, tais pačiais metais Frankliui suteikiamas pirmasis garbės daktaro vardas katalikiškame Čikagos Lojolos universitete. Tais metais įvyksta ir Viktoro Franklio susitikimas su popiežiumi Pauliumi VI, per kurį Šventasis Tėvas pasako: „Labai prašau melstis už mane.“

Mokslininkas labai aktyvus, jaunatviškas ir guvus. Būdamas 67-erių išmoka valdyti lėktuvą, gauna pilotų licenciją ir ją nuolat naudoja.

Perkopus 80-metį, Franklio sveikata ima šlubuoti, bet jis vis vien intensyviai dirba.

Miršta nuo širdies nepakankamumo eidamas 93-iusius, 1997 metų rugsėjį. Jo laidotuvės buvo tylios ir kuklios. Viktoras Franklis palaidotas centrinių Vienos kapinių žydų sektoriuje.

Kitokie dalykai

Viktoras Franklis nepripažino kolektyvinės atsakomybės ir teigė, kad kiekvienas žmogus pats atsako už savo veiksmus. Dėl to jis sulaukė daugelio nemalonės. Po mokslininko mirties atsirado aršių jo kaltintojų, įrodinėjusių, jog Franklis kolaboravo su naciais. Suprantama, tam pasinaudota didžiulio humanisto gydytojo veiksmis, kuriais jis gelbėjo žmones, neatsižvelgdamas į jų tautybę, moralę ir tikėjimą.

Buvo ir tokių, kurie piktinosi, kad Franklis, aprašydamas koncentracijos stovyklas, pasakojo, jog pasitaisydavo ir padorių esesininkų.

Taigi dar kartą pasitvirtina tiesa, kaip pavojinga būti sąžiningam ir teisingam...

Vienas iš Franklio logoterapijos tyrinėtojų ir žinovų, profesorius salezietis kun. Zbignevas Formella rašo: „Nūdien mums išlikę jo nepaprastai humanistiniai priesakai ir tikėjimas žmogumi kaip asmeniu, kuris yra vertybė. Nepajudinamas ir jo tikėjimas kiekvieno žmogaus gyvenimo prasme bei jo asmenišku dalyvavimu savo ir kitų gyvenime. Jis dažnai primindavo rabino Hilelo teiginį, sudarytą iš trijų klausimų – tvirtinimų, kuriuos logoterapijos požiūriu reikėtų versti taip:

- Jeigu aš to nepadarysiu, tai kas padarys?
- Jeigu to nepadarysiu dabar, tai kada padarysiu?
- Jeigu tai padarysiu tik dėl savęs, tai kas aš tada esu?“

Ištraukos iš Viktoro E. Franklio knygos „Žmogus ieško prasmės“

*Iš vokiečių kalbos vertė Austėja Merkevičiūtė, iš anglų – Zigmantas Ardicikas
Antra pataisyta laida, 2008*

Kai nieko daugiau nebelieka

Neištariame daugiau nė žodžio, klibinkščiudami tuos kelis kilometrus, brisdami per sniegą ir slidinėdami ant ledo, prilaikydami vienas kitą, pakaitom keldami ir vilkdami pirmyn, bet žinome – šią valandą kiekvienas galvoja tik apie savo žmoną. Protarpiais žvilgteliu aukštyn, kur blėsta žvaigždės, arba tolyn, tenlink, kur už niūrių debesų sangrūdų brėkšta aušra. Tačiau mano dvasioje dabar vien šis paveikslas, vizija, palaikoma nepaprastai gyvos vaizduotės, niekada anksčiau, normaliaame gyvenime, man nebūdingos. Kalbuosi su žmona. Girdžiu ją atsiliepiant, matau jos šypsnį, jos įdėmų ir drąsinantį žvilgsnį ir – tikras ar ne – jos žvilgsnis spinduliuoja ryškiau už kaip tik dabar patekančią saulę. Mane nusmelkia mintis, kad pirmąsyk gyvenime patiriu, jog

tiesa yra tai, ką tokia daugybė mąstytojų skelbė kaip savo gyvenimo išminties galutinę išvadą ir ką apdainavo tokia daugybė poetų; tiesa yra tai, kad meilė yra galutinė ir didžiausia aukštuma, kurion pakilti geba žmogaus būtis. Dabar suvokiu tiesą, paliudytą žmogaus kūrybos, mąstymo – ir tikėjimo: išganyką meile ir meilėje. Aš suvokiu, kad žmogus, kai jam šiame pasaulyje nieko nebelieka, gali būti – tegul tik akimirksnį – laimingas, iki širdies gelmių atsidavęs mylimo žmogaus paveikslui. Niūriausiomis aplinkybėmis, įstumtas būsenon, kai neįmanoma savęs išreikšti jokia veikla, kai tegali vien deramai kentėti – garbingai kentėti, – net tokiomis aplinkybėmis žmogus geba realizuotiis kontemplanodamas mylimo žmogaus paveikslą. Pirmąsyk gyvenime galiu suprasti, kas pasakyta šiais žodžiais: „Laimingi angelai, su beribe meile žvelgią begalinėn didybėn.“

Prieš mane parkrinta draugas, sugriūva ir už jo einantys. Sargybinis jau čia, jau talžo juos. Valandėlę vizija išnyksta. Tačiau netrukus mano siela vėl pakyla, vėl gelbstisi iš kalinio egzistencijos, vėl nusklendžia Anapus, vėl užmezga pokalbį su mylima būtybe. Aš klausiu, ji atsako; ji klausia, aš atsakau. „Stot!“ Pasiekėm statybos aikštelę. „Pasiimti įrankius! Kiekvienam kirtiklis ir kastuvai.“ Visi supuola tamsion lūšnon, stengdamiesi nustverti tvirtą kirtiklį, patogų kastuvą. „Greičiau, šunsnukiai!“ Netrukus jau stovim griovyje savo vakarykštėse vietose. Kirtiklio smaigalys skaldo suledėjusią žemę, žyra žiezirbos. Smegenys dar snaudžia, dar tyli bičiuliai. O mano dvasia dar laikosi mylimo žmogaus paveikslo. Dar kalbu aš jai, dar kalba ji man. Staiga topteli – juk net nežinau, ar mano žmona gyva! Užtat žinau – dabar sužinojau, – kad meilei ne itin svarbu kūniška žmogaus egzistencija, kad jai be galo svarbu giliausia dvasinė mylimo žmogaus esmė, jo „tokia – būtis“ (anot filosofų); kad jo „čia-būtis“, jo čia – šalia – manęs – būtis, net jo kūniška egzistencija apskritai nesvarstoma. Aš nežinau, negaliu žinoti, ar mylimas žmogus gyvas, ar

ne (visą kalinimo laikotarpį laiškų nei rašėme, nei gavome), bet šią akimirką tai nesvarbu. Dabar man visiškai nereikia žinoti, gyvas mylimas žmogus ar ne: mano meilės, mano mylinčios atminties, mano mylinčio regėjimo tai negali paveikti. Net jei būčiau tuomet žinojęs, jog mano žmona mirusi, man regis, vis tiek būčiau galėjęs – šitai žinodamas – visiškai taip pat atsiduoti anam mylinčiam regėjimui, o mūsų dvasinis pokalbis būtų buvęs toks pats ryškus ir gaivinantis. Taip suprantu šią akimirką tiesą:

„Dėk mane kaip antspaudą

ant savo širdies....

Juk meilė stipri kaip mirtis...“

(Gg 8, 6)

„...vis vien sakyti gyvenimui TAIP“,
p. 46–48

Faktai tragiško optimizmo naudai

Pirmiausia paklauskime savęs, kaip turime suprasti žodžius „tragiškas optimizmas“. Trumpai tariant, tai reiškia, kad esi ir būsi optimistas, nepaisant „tragiškos triados“, kaip ji vadinama logoterapijoje, triados, kuri susideda iš žmogaus egzistencijos aspektų, apibrėžtų kaip antai: 1) skausmas; 2) kaltė ir 3) mirtis. Iš tikrųjų šiame skyriuje keliamas klausimas: ar įmanoma tarti gyvenimui „taip“, susidūrus su šiais dalykais? Kitaip formuluojant klausimą, ar nepaisant šių tragiškų aspektų potenciali gyvenimo prasmė gali išlikti? Šiaip ar taip, „vis vien gyvenimui sakant TAIP“ (šis sakinytas tapo vienos mano vokiškai parašytos knygos pavadinimu), daroma prielaida, jog gyvenimas yra potencialiai prasmingas bet kokiomis sąlygomis, net labiausiai apgailėtinomis. O tai savo ruožtu suponuoja žmogaus gebėjimą negatyvius gyvenimo aspektus kūrybiškai paversti pozityviais ir konstruktyviais. Kitaip tariant, svarbu geriausiai panaudoti bet kokią padėtį. Tačiau „geriausia“ yra tai, kas lotyniškai vadinasi *optimum* – štai kodėl aš kalbu apie tragišką optimizmą, tai yra optimizmą tragedijos akivaizdoje, regint žmoniškąją potencialą, kuris geriausiai

savo dalimi visada leidžia: 1) kančias paversti žmogaus laimėjimu; 2) kaltėje pamatyti progą pačiam tapti geresniam; 3) iš gyvenimo laikinumo gauti paskatą imtis atsakingų veiksmų.

Tiktai reikia turėti galvoje, kad optimizmas nėra kažkas, ką galima įsakyti ar liepti. Žmogus negali prisiversti būti optimistas be jokios atrankos, kad ir kokie menki būtų šansai ir viltis. Tai, kas pasakyta apie viltį, tinka ir kitiems dviem triados komponentams, nes nei tikėjimo, nei meilės negalima pasiekti įsakmiai. <...>

Algirdo Kairio fotoetiudas

Kaip moko logoterapija, yra trys pagrindiniai keliai, kuriais pasiekama gyvenimo prasmė. Pirmasis – kuriant arba nuveikiant darbą. Antrasis – ką nors patiriant arba ką nors sutinkant; kitaip tariant, prasmę galima rasti ne tik darbe, bet ir meilėje. <...> Tačiau svarbiausias yra trečiasis gyvenimo prasmės ieškojimo būdas: net beviltiškos situacijos bejėgė auka, stovėdama prieš likimą, kurio negali pakeisti, gali save pranokti, praaugti ir taip pakeisti save.

„Logoterapijos santrauka“,
p. 142–143, 150

Don Kamilio mažasis pasaulis

Šuo

Giovannino GUARESCHI

Tai, kas atsitiko su šuniu, šiek tiek sumaišė visiems protus.

Vieną naktį toli, upės pusėje, suaidėjo ištęstas ir gūdus dejavimas, ir žmonės, krečiami šurpo, sakė: „Tai jis!“

Plaukiant aukštyn, už Don Kamilio bažnytkaimio, prie tos pačios upės buvo dar trys kiti bažnytkaimiai: Uolinė, Išdagnamis ir Pakulinė. Prieš keletą mėnesių buvo šnekama, kad Pakulinėje kiekvieną naktį kažkoks šuo vilko balsu staugias, nors niekas jo niekad nematė. Tai buvo laikoma girtų žmonių kliedėjimu. Vėliau tos pasakos buvo sekamos lygumoje. Sužinojus, kad dabar naktimis jis staugias Išdagnamio pakrantėse, kilo rimtas nerimas. Dar vėliau to paties šuns balsas gąsdino Uolinės gyventojus. Visi patikėjo tais įvykiais. Vos tik išgirdavo paupyje šuns staugimą, sukildavo iš miego, ir ne vieną iš baimės išmušdavo šaltas prakaitas.

Kitą naktį tie patys reiškiniai pasikartodavo, ir daugelis jau žegnojosi, nes staugimas būdavo labai panašus į žmogaus dejones.

Žmonės guldavosi stipriai plakančiomis širdimis, bet negalėdavo užmigti, nes vis laukdavo, kada vėl užstaugs. Tiems dalykams nesibaigiant, buvo nutarta visą tą upės pakraštį nuodugnai apžiūrėti. Vieną rytą dvi dešimtys vyrų pasiėmė šautuvus ir iškošė pakrantę bei aplinkinius laukus. Šaudė į kiekvieną susijudėjusį krūmą, bet niekur nieko neužtikto. Kitą naktį vėl pasigirdo tie patys garsai.

Veltui buvo surengta antroji ekspedicija. Trečiosios jau nė nemėgino, nes dėl to paslaptingo įvykio žmonės net dieną drebėjo iš baimės.

Moterys, nuskubėjusios pas Don Kamilį, maldavo, kad jis eitų pašventinti upės pakrantės, bet Don Kamilis atsakė: šunų reikalais kreipiamasi į šungaudžius, o ne į kunigą.

– Stipri baimė jaučiama ir Vatikane, – tarė gerokai įmitusi mergina Polė, Liesiaus sužieduotinė.

Tada Don Kamilis išsitraukė iš daržo kuolą ir, iš tolo moterų būrio lydimas, patraukė upės link. Pakelėje visos nuošaliai sustojo ir laukė, o Don Kamilis dingo krūmuose. Visur išlandžiojęs, visur išieškojęs, visus krūmus basliu išmaišęs, pagaliau vėl pasirodė.

– Nieko nėra, – pasakė.

– Kad jau atėjote, galėjote užmesti ir palaiminimą, – šūktelėjo Polė. – Tai jums mažai būtų kainavę.

– Jei dar prasižiosi, užmesiu palaiminimą ne tik tau, bet ir visai UDI (Italų demokratų partija. *Vert. past.*). Jei jums įkyri šuo, užsikimškite ausis ir tada miegosite, kaip ir aš. Geram nakties miegui svarbiausia rami sąžinė, kurios daugelis iš jūsų neturi. Verčiau dažniau lankykite bažnyčią.

Polė užtraukė „Pirmyn, vergai nužemintieji“, bet greit baigė, nes Don Kamilis paleido į ją kuolą.

Tą naktį šuns staugimas vėl girdėjosi, ir net Don Kamilis, turėjęs ramią sąžinę, negalėjo užmigti.

* * *

Kitą dieną jis susitiko su Peponiu.

– Man pranešė, kad tamsta vakar buvai šuns pasižiūrėti, – pradėjo Peponis. – Kaip tik ir aš iš ten sugrįžtu, bet nieko nemačiau.

– Jei šuo naktį prie upės staugia, vadinasi, naktį jis ten yra, – atkirto Don Kamilis.

– Ką tamsta nori pasakyti?

– Noriu pasakyti, kad jei kas nors iš tikrųjų nori jį pamatyti, turi eiti prie upės naktį, kai šuo ten yra, o ne dieną, kai jo ten nėra.

Peponis susigūžė.

– O kas ten gali naktį eiti? – paklausė. – Jo visi čia kaip velnio bijo.

– Ar ir tu bijai? – pasiteiravo Don Kamilis.

Peponis kiek suabejojo.

– O tamsta? – paklausė.

Ėjo vienas šalia antro tylėdami. Paskiau Don Kamilis sustojo.

– Ir aš, – atsiduso Peponis, – ir aš eičiau, jei atsirastų, kas su manimi kartu eitų.

– Taigi, – pritarė Don Kamilis, vengdamas išsiduoti, kad ir jis tą patį galvoja.

Trumpą valandėlę juodu kažką kalbėjo, paskiau Peponis ištiesė ranką.

– Taigi iki pasimatymo ši vakarą po devynių!

Susitikę po devintos valandos, atsargiai kiūtino per vynuogių laukus. Jei būtų buvęs koks nors garsintuvas, pridėtas prie judviejų krūtinių, žmonės būtų girdėję jų širdis mušant tarsi kulkosvaidžių tratėjimą. Susėdę po pakrantės krūmu, tylėjo ir laukė, laikydami užtaisytus šautuvus.

Praslinko kelios valandos; įsiviešpatavo kapų tylą. Mėnulis, iškišęs nosį pro debesį, blankia šviesa apšvietė tą glūdumą.

Ir štai, nuaidėjo ilgas ir skardus staugimas, sustabdęs Don Kamilio ir Peponio širdžių plakimą. Balsas ėjo nuo upės pusės. Jiedu, atsargiai išlindę iš po krūmo, sustojo ant kranto kaip ant apkasos.

Staugimas pasikartojo, ir nebebuvo jokios abejonės, kad jis sklinda iš paupio meldų. Don Kamilis su Peponiu įsmeigė į juos akis. Mėnulis spindėjo vandens paviršiuje, ir abu, aiškiai pamatę judantį tamsų šešėlį, nusitaikė į jį.

Vos tik vėl ten sustaugė, juodu kartu paleido po šūvį, ir staugimas virto skausmingu cypimu, aimanavimu.

Tada jų baimė dingo, ir abu iš džiaugsmo pašoko. Don Kamilis, nusisiautęs sutaną, brido į vandenį, o Peponis sekė iš paskos.

Pribridę meldų vidurį, rado sužeistą juodą šunį, į kurį Peponis pašvietė elektriniu kišeniniu žibintuvėliu.

Tai buvo geras šunelis, jis laižė Don Kamilio ranką, o Peponiui tuojau kilo mintis jį pribaugti paleidžiant šūvį į galvą.

– Tamsta jam pataikei į koją, – tarė Peponis Don Kamiliui.

– Jei taip, tai pataikėme, – pasiaiškino Don Kamilis.

Peponis apžiūrėjo šuns apykaklę ir kažką timptelėjo: po šunimi plūduriavo maišas, užkliuvęs melduose. Don Kamilis jį ištraukė. Tai buvo didelis kareiviškas brezentinis maišas, suragėjęs nuo vandens.

Peponis pasilenkė ir dideliu peiliu nupjovė maišo viršuje užrištą vielą, bet tuoj išsitiesė visas išbalęs ir pažvelgė į Don Kamilį.

– Jau ne pirmas čia toks įvykis, – tarė Don Kamilis. – Kažkas nežinia kada užmušė žmogų, įgrūdo jį į maišą ir įmetė į upę. Nužudytasis turėjo šunį, ir tas šuo, šokęs į vandenį, priplaukė maišą ir ant jo užsikabinęs slinko nešamas srovės. Maišas užkliuvo upės melduose pirmiau prie Pa-

kulinės, paskiau prie Išdagnamio. Dienomis šuo slėpdavosi arba medžiojosi maisto, o naktį grįždavo pas nelaimingąjį šeiminką. Kažin kiek laiko jis jau naktimis staugia, o jį tegirdėdavo, kai maišas užkliūdavo kur ties kaimu.

Peponis pakraipė galvą.

– Dėl ko jis staugė? – paklausė. – Ir kodėl tik naktimis?

– Gal tai sąžinės balsas, kad jį geriau išgirstų, virto šuns staugimu, o gal kad sąžinės balsas geriau girdimas naktį.

Šuo pakėlė galvą.

– Sąžinė! – garsiai sušuko Don Kamilis.

Šuo atsakė vamptelėdamas.

Nepavyko sužinoti, kas buvo tas ikištasis į maišą, nes laikas ir vanduo jį buvo labai sužaloję. Po kažin kiek trukusios kelionės jis rado prieglobstį palaimintame žemės kampelyje.

Šuniui padvėsus, Don Kamilis ir Peponis užkasė jį gilioje duobėje, kad ilsėtusi ramybėje.

Tos upės pakrančių kaimuose ir vienkiamiuose dar ir šiandien kai kas iš gyventojų vidurnaktį šoka su baime iš miego išmušti šalto prakaito ant kaktos, nes išgirsta staugiant šunį ir girdės jį visą savo gyvenimą.

Vertė kun. Antanas SABALIAUSKAS

Autoriaus iliustracijos

DANUTĖ GAILIENĖ

Ką jie mums padarė.

Lietuvos gyvenimas traumų psichologijos žvilgsniu

Beveik dešimties knygų bei vadovėlių autorė ir bendraautorė, Vilniaus universiteto profesorė, Klinikinės ir organizacinės psichologijos katedros vedėja D. Gailienė savo naujame veikale, išleistame 2008 m., aptaria visos mūsų tautos patirtą ir galbūt dar tebeapatiriamą traumą, kylančią iš nelengvos ir sudėtingos XX amžiaus Lietuvos istorijos.

„Viena kitą keitusios okupacijos, penkiasdešimt totalitarinio režimo sąlygomis pragyventų metų giliai paveikė mūsų sąmonę, savimonę ir santykius. To siekiam buvo labai nuosekliai – vienas iš svarbiausių totalitarinės sistemos tikslų buvo pakeisti, perdirbti žmogų, pagaminti kokybiškai kitokios sąmonės individą. Kai labiau į tai įsigilini, sistemingumo mastas tiesiog pribloškiantis,“ – rašoma knygos pratarinėje.

Moksliniame leidinyje atiduodama pagarba žuvusiems, įvardijamos išgyvenusiujų kančios, aptariamas tarptautinis kontekstas, nagrinėjami ilgalaikiai padariniai, pristatomi naujausi tyrimai. Jame atskleidžiama, kokią įtaką traumos daro visuomenės atminčiai ir kaip jas traktuoja šiuolaikiniai sveikatos mokslai, analizuojama, ar žmonės dar ir dabar veikia tokia skaudi patirtis ir kur jų stiprybės šaltiniai, taip pat svarstoma, kodėl mums yra svarbu apie visa tai kalbėtis.

TYTO ALBA

Priimti bejėgystę

Ramūnas AUŠROTAS

Ar kada nors savęs klausėte, ko labiausiai bijote? Būti nemylimi? Galbūt. Meilės stoka žeidžia ir skaudina, ypač tuos, kurie buvo apskčiai nemylimi. Tačiau tai, kas jau patirta, būna ir išbijota. Mano manymu, labiausiai bijome būti silpni. Baisiausia, kad negalime tokie būti. Gyvename ypač didelių lūkesčių visuomenėje, kur iš mūsų reikalaujama idealaus rezultato: kad būtume tobuli katalikai, vyrai/žmonos, tėčiai/mamos, darbuotojai/darbuotojos.

Bijodami nesame pajėgūs priimti savo bejėgystės. Čia turiu galvoje bejėgiškumą, kylantį iš asmens silpnumo ir ribotumo, o ne nepajėgumą, susiklosstantį dėl nepalankių socialinių sąlygų (tai svarbu atskirti, nes pirmasis yra susijęs su prigimtimi, kurios pakeisti negalime, o antrasis – su išorės aplinkybėmis, kurias galime ir būdami krikščionys privalome veikti). Man atrodo, kad mes apskritai esame praradę gebėjimą priimti savo bejėgiškumą. Tik nežinau, kada tai atsitiko. Galbūt svarstydami sugrįžtume netgi į Adomo ir Ievos laikus: juk jie nuskynė vaisių, vadinausi, nenorėjo susitaikyti su Dievo jiems duotu apribojimu. Vis dėlto pirmiesiems tėvams buvo lengviau: kaip sakė G. K. Chestertonas, didžiausia žmogaus laisvė buvo apribota mažiausiu draudimu. Spėju, kad šis neužmirštų esąs kūrinys... Mums, patiriantiems viso to padarinius, yra šiek tiek sunkiau.

Žmogus – vienintelis kūrinys, nenorintis priimti savo ribotumo. Kartais tai gerai. Kitaip Kolumbas nebūtų atradęs Amerikos. Tačiau su savo kūno silpnumo ir dvasios trapumo faktų susiduriame kone kasdien. Kai kada gyvenime jis gana skaudžiai žmogui parodomas. Tikriausiai retai kam tenka patirti savo ribotumą taip radikalai, kaip teko Jeanui-Dominique'ui Bauby, madų žurnalų „Elle“ redaktoriui. Karjeros viršūnėje esantį žurnalistą ištiko insultas ir jis buvo beveik visiškai paralyžiuotas: galėjo judinti tik kairiąją akį ir voką. Išgyveno

beveik dvejus metus būdamas tokios būklės ir su išoriniu pasauliu išmoko bendrauti mirksėdamas vienintele akimi. Jos padedamas padiktavo savo memuarus ir jų pagrindu režisierius Julianas Schnabelis 2007 m. sukūrė filmą „Skaifandras ir drugelis“ (*Le Scaphandre et le papillon*). Ši laisvos struktūros, išradinai nufilmuota ir sumontuota juosta susideda iš vizualizuotų Jeano-Dominique'o buvimo įkalintam kūne patirčių (vadinamasis „įkalinto žmogaus“ sindromas), jo gyvenimo praeities intarpų ir fantazijų.

Filmą galima žiūrėti pagrindinio veikėjo akimis, kaip kinematografinėmis priemonėmis liejamą žmogaus, atsidūrusio beviltiškoje padėtyje, skundą. Jeanas-Dominique'as iki pat mirties nepajėgia priimti savo bejėgystės: jo būklė primena senovės graiką – žmogų, tikintį, kad jo siela yra įkalinta kūne, o išvaduoti jį tegalinti mirtis. Tačiau į juostą galima žvelgti ir kitaip, krikščioniškai – kaip į liudijimą, jog kažkodėl tik patirdami savo ribotumą mes pradėdami kelti prasmės klausimą, tik stoka mus priverčia įvardyti tai, kas yra svarbu ir kas ne, tik netektis išmoko branginti tai, kas iš tikrųjų brangu.

Filme matome daug kančios. Dėl jos dažnai esame linkę kaltinti Dievą. Taip elgiasi ir Jeanas-Dominique'as. Tačiau būtent kančia liudija, kad esame žmogiški, t. y. silpni. Kančia išmuša mus iš pusiausvyros, iš perdėto pasitikėjimo savimi, užtikrintumo, kurio iš tikrųjų nėra, ir padaro mus tikrai žmogiškus. Ir netgi vaisingus. Plika akimi matyti, kad filmo herojaus gyvenimas po insulto buvo vaisingesnis, negu iki tol. Šitai paliudija raidė po raidės mirksint akimi padiktuota knyga, Prancūzijoje tapusi bestseleriu. Negana to, kančia geba įjautrinti širdį. Dievas nėra kančios tėvas. Tačiau kartais jis leidžia kančią, kad žmogaus širdis taptų platesnė. O tai – galimybė, kuria žmogus yra laisvas pasinaudoti: Jeanas-Dominique'as vėl pradeda bendrauti su buvusiu žmona ir vaikais; jo tėvui ir antrašajai partnerei taip ir nepavyksta įveikti neįgalumo barjero.

Kadras iš filmo „Skaifandras ir drugelis“

Panašiai atsitinka ir Tamaros Jenkins filmo „Savadžų šeima“ (*The Savages*, 2007) herojams Vendei ir Toniui. Jų tėvas paskutines gyvenimo dienas leidžia Floridoje, globojamas antrosios žmonos. Šiai staiga mirus ir jos giminaičiams išspyrus senuką lauk, Vendei ir Toniui tenka vėl prisiminti, jog turi tėvą. Tai ironiškas žvilgsnis į JAV socialinės rūpybos sistemą (filmo pradžioje kamera fiksuoja idiliškus, gerovės kupinus pensininkų „rojaus“ vaizdus Amerikoje) ir jautri, o kartais net aštroka šeimos santykių istorija (vaikai nenori matyti tėvo, nes tai jiems primena vaikystėje patirtą smurtą). Pradedama ieškoti senelių

namų, kuriuose priglautų jų tėvą. Taip gimsta *kelio filmas* apie vidinę vaikų susitaikymo su tėvu, o tėvo – su mirtimi kelionę. Kino juosta užfiksuoja tas permainas, kurias asmeniniame (ir nelabai laimingame) Vendės ir Tonio gyvenime sukelia šis priverstinis, liūdnų prisimi-

nimų bei kančios lydimas susidūrimas. Nejučia prisimena šie keisti šv. Pauliaus žodžiai: „Taigi, kad neišpuikčiau, man duotas dyglys kūne, šėtono pasiuntinys, kad mane smūgiuotų ir neišpuikčiau. Todėl aš jau tris kartus maldavau Viešpatį, kad atitolintų jį nuo manęs.

Bet man atsakė: „Gana tau mano malonės, nes mano galybė geriausiai pasireiškia silpnume.“ <...> Džiaugiuosi tad silpnumu, paniekinimais, bėdomis, persekiojimais ir priespauda dėl Kristaus, nes, būdamas silpnas, esu galingas“ (2 Kor 12, 7–10).

Kas nedera bažnyčioje

Lyg ir visi žino, kad per šv. Mišias mobilieji telefonai turi būti išjungiami. Bet, žiūrėk, ima ir užgroja kuris nors savo melodiją. Tada žmogus puola kuistis po kišenes, krepšį, rankinę. O kelios dešimtys šv. Mišių dalyvių jau sutrikdyti, išmušti iš vėžių. Mielieji, palikite tuos telefonus namuose, jeigu jau taip atkakliai pamirštate išjungti!

Visiškai nesuprantamas žmonių noras suoluose įsitaisyti prie krašto. Štai stovi šešiavietis suolas. Dvi senyvos ponios sėdi iš kraštų, o keturios vietos viduryje tuščios, nors yra stovintys. Jei kiltų žemės drebėjimas, gaisras ar trenktų perkūnas, kraštinė vieta gyvybės neišgelbėtų ir patogios vietos geriausiame rojus kampelyje negarantuotų. Šv. Petro „kontrolės skyriuje“ nebėjotinai kiti dalykai nulems jūsų disklokaciją Amžinybėje, būkite tikri!

Pereikime prie maldos. Per šv. Mišias atsakinėjame, t. y. meldžiamės įprastu garsumu, ne per garsiai ir ne per tyliai. Uolieji rėksniai paprastai nėra sąmoningi katalikai ir susipratę tikintieji, jeigu jau taip balsiai šaukia. Tačiau pasitaiko trukdytojų, blaškančių kitų žmonių nusiteikimą ir susikaupimą. O, kad taip jų balsingumą nors laikinai būtų galima paskolinti kai kuriems ganytojams, prie altoriaus šapenantiems sau panosėje taip tyliai, kad nė ministrantai nieko negirdi!

Ganytojai mūsų brangieji, melskitės garsiai, nes mes, avinai ir avelės, irgi norime dalyvauti šv. Mišiose, o ne tiesiog pūpsoti, ypač tie, kurie sėdime

galiniuose suoluose. Dėl pamokslų, na tai... Kartais geriau, kai jie sakomi tyliai, tada nors pasnausti galima. Oi, klausysitės savo pamokslų skaistykloje už bausmę! Tada tai pasikamuosite ir gerokai paraudonuosite, kais ausys, jeigu tik vėlės turi ausis.

Na, pagaliau kunigas pakviečia prie Dievo stalo. Čia ir prasideda! Kaip buityje, taip ir bažnyčioje... Prasideda grūstis, spūstis, alkūnėmis pirmyn! Mielieji, Kristus ateina pas kiekvieną, ir Jo malonių dosnumas priklauso nuo jūsų meilės ir pagarbos artimui, o ne nuo grūdimosi ir įžūlumo. Būkite gailestingi sau patiems, neskriauskite savęs, nes būtent taip ir darote, kai nepaisote kitų.

Kunigui su kieliku ir komunikantais artėjant prie žmonių, būtinai atsiranda „tradicionalistų“, kurie plumpsteli ant kelių, tuo trukdydami kitiems ir kunigui. Žmonės, Komunija priimama stovint! Taip yra nuo Vatikano II Susirinkimo, o Lietuvoje išleistas net specialus Vyskupų Konferencijos potvarkis. Metas, tikrai metas šitai žinoti.

Antras keistas uoliųjų (jau tų, kurie nesiklaupia) poelgis yra paskubomis persižegnoti kunigui artėjant su Komunija, tarsi jis laikytų rankose ne Kristaus kūną, o nelabojo šakes. Žegnotis nereikia!

Dar viena nesuprantamo „etike-to“ apraiška yra pritūpti priimant Komuniją, tiksliau tūptelėti. Jis būdingas irgi daugiausia ponioms. Komuniją dalija ne kokie nykštukai, ir kiekvienas kunigas tikrai pasieks jūsų burną. Prisimenu, kadaise a. a. monsinjoras Algirdas Turčinskas per Mišias Šv. Antano Paduviečio bažnyčioje Kaune garsiai ir įtaigiai pasakė: „Pora liturginių pastebėjimų: priimant Komuniją žegnotis ir pritūpti nereikia.“ Vos tik jis priartėjo prie išsirikiavusios eilės, uoliosios moteriškos visos kaip viena ėmė žegnotis ir tūptioti...

Algirdo Kazlos nuotrauka

Jei kuris skaitytojas užsigavo dėl šių pastabėlių, atsiprašome. Jos tikrai buvo rašytos su meile ir be jokio kandumo.

Vanda IBIANSKA

Gydytojo Petro paskaitėlė apie miokardo infarktą

Širdies ligos dabar šienauja senus ir jaunus. Tiesa, moterys iki 50-ties jomis serga rečiau, tačiau atėjus moteriškajam rudenėliui ir persitvarkius hormonų „ūkiui“, sparčiai vejasi vyrus. Įdomu, kad miokardo infarktas šiaurinių šalių gyventojus ištinka ne taip dažnai, bet ir čia jis didelė bėda.

Kas tai per liga?

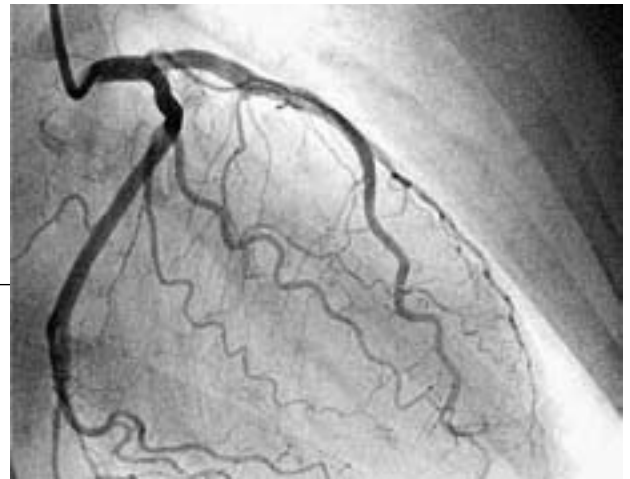
Miokardo infarktas negrįžtamai pažeidžia širdies raumenį, ir dalis jo audinių apmiršta. Šią ligą sukelia pablogėjusi širdies raumens kraujotaka. Dėl susidariusių aterosklerozinių plokštelių sumažėjus kraujagyslių spindžiui (jos užsikemša) širdies raumuo reikiamai nebeaprūpinamas krauju. Dažnai dėl tų nelemtų plokštelių susidaro krešulys, ir vainikinė arterija visiškai užsikemša tikrąja šio žodžio prasme. Tada dalis širdies raumens netenka mitybos. Kai širdis nebegauna deguonies, jos ląstelės žūsta. Dėl šios priežasties miokardo infarktas įvyksta dažniausiai. Apmaudu, kad juo suserga vis jaunesni žmonės, ypač vyrai.

Kaipgi „užsidirbame“ šią piktą ligą?

Tai, atrodytų, sena daina, tačiau ją reikia nuolatos prisiminti ir kartoti: turime stebėti savo kraujospūdį ir užkirsti kelią hipertenzijai. Jeigu ja jau susirgome, vaistus irgi geriame nuolat, o ne priešokiais, ir ligą valdome. Antra didelė neganda yra cukrinis diabetas, este edantis kraujagysles. Į jį nieku gyvu negalima žvelgti lengvabūdiškai. Diabetikams smarkiai padidėja tikimybė susirgti infarktu. Kitaip nei peiliu sveikatai nepavardinsi rūkymo, be kitų blogybių, sukeliančio ir kraujagyslių spazmus. Iki 40 proc. rūkalių suserga miokardo infarktu antrą kartą (jei išgyvena pirmąjį...). Stiprūs sukrėtimai, neviltis, jausmų įtampa taip pat padaro savo juodą darbą. O kur dar fizinis pasyvumas, smaksojimas prieš televizorių ar kompiuterio ekraną? Penkis kartus per savaitę mankštinantis po pusvalandį sveikata neginčijamai pagerėja. Žinoma, persistengti iki devinto prakaito nevertėtų.

Ką derėtų valgyti ir ko atsisakyti?

Be jokių kalbų reikia atsisakyti riebios mėsos ir gyvulinių riebalų. Ikrai, kepenėlės, smegenys – labai skanu, bet geriau į šiuos produktus numoti ranka, o tai nesunku turint galvoje, pavyzdžiui, ikrų kainą... Lygiai taip atsiribokime nuo grietinės bei grietinėlių.

Cukraus vartojimą mažinkime iki minimumo. Užtat nereikia vengti aliejaus, tik jame nekepime, nes smarkiai įkaitintas jis pavirsta visai negeru daiktu. Morkos, visų rūšių kopūstai, bulvės, žalumynai, vaisiai yra sveikatos šaltinis, bet mes kažkodėl jų valgome vis dar per mažai. Aišku, žuvis taip pat labai patartina, jos valgyme kuo daugiau.

Kada reikia sunerimti ir kreiptis į šeimos gydytoją?

Pavojaus signalas yra skausmas už krūtinkaulio, ypač fizinio krūvio metu. Dažnai šį skausmą lydi dusulys, širdies ritmo sutrikimai. Tai jau labai rimta. Kartais visų šių simptomų nėra, o be jokios regimos priežasties apima nerimas, peraugantis į mirties baimę. Tai irgi pavojaus sirena. Pajutus šiuos negerumus būtina nedelsiant kreiptis į šeimos gydytoją. Jis atliks pirminius tyrimus, įvertins jūsų būklę ir skirs gydymą, o prireikus nusiųs pas kardiologą, taip pat pasiūlys ištirti kraują ir tada nuspręs, ar jums nereikia profilaktiškai gerti aspirino arba kitokių kraujo krešėjimą mažinančių vaistų. Ištirs ir cholesterolio kiekį kraujyje. Jei jis laikosi didelis ir paskirta dieta negelbsti, gausite gerti jį mažinančių vaistų. Tačiau tai tik kraštutiniu atveju, nes šie preparatai neigiamai veikia kepenis.

Ištikus miokardo infarktui reikia skubiai kviesti „greitukę“, nes ši liga gydoma tik stacionare. Čia vienais vaistais ištirpinamas krešulys, antrais mažinamas deguonies poreikis, trečiais numalšinamas skausmas. Kiekvienas ligonis gydomas individualiai, nes visi atvejai šiek tiek skiriasi. Tai įmanoma padaryti tik ligoninės sąlygomis, todėl į ją reikia vykti kuo skubiau.

Nepamirškime, jog miokardo infarktas gali baigtis mirtimi, todėl stenkimės užbėgti jam už akių.

Krizinė ateitis

Vanda IBIANSKA

Kaip žinome, artėja baisūs laikai. Valstybės biudžetė skylės, *Sodra* sėdi kalioše, pabrango šildymas, elektra, dujos. Rusijoje, kurios, kaip sakoma, protu suvokti neįmanoma, vyksta bala žino kas. Bala – tai ir rublio devalvacija, o mes juk prekiaujame su šiąja meškų šalimi. Iš televizijos, radijo bei laikraščių sklinda makabriškos prognozės. Trumpai sakant, blogiau būti negali; ačiū Gediminui Kirkilui ir jo Vyriausybei, kurios klaidas tenka taisyti Andriaus Kubiliaus ministrams.

Tad nepabijokime ir atviromis akimis pažvelkime į niūrią ateitį.

Kai uždarysime Ignalinos atominę elektrinę, liksim be elektros. Mažutis Kauno HES'as vos ne vos pripumpuos srovės Seimo, Vyriausybės ir Valdovų (Brazausko) rūmams apšviesti. Gatvės bus tamsu, namuose irgi. Nusikalstamumas padidės iki neregėto masto, nes patamsyje žudyti ir plėšti bus lengviau. Piliečiai gatvėmis vaikščios su *liktarnomis*. Žinia, ne

šviesoje arba prie *liktarnos*. Kauno Rotušėje Kęstutis Ignatavičius gražys rankas iš sielvarto, nes nespės registruoti visų naujagimių. Vardų limitai bus išnaudoti, ir po Džiugų, Kristijonų bei Žemynų pasipils Aloyzai, Alfonsai, Teresės ir net Vandos. Labai sunerims kinai bei indai, nes gimstamumo rodikliais imsime juos lenkti.

Tačiau šis dalykas turės ir blogųjų pusių. Nebeveiks šaldytuvai, tad maisto atsargų sukaupiti nepavyks. Nors... kaip čia pasakius. Valgysime šviežių ir net ekologišką maistą! Skverai ir parkai bus režiais išdalyti įstai-goms, ir jų darbuotojai sės ten morkas, sodins bulves ir burokus. Taip pat ir kopūstus, svogūnus ir netgi česnakus. Kolektyviniai sodai bus už auksą brangesni.

Kadangi tūžmingieji rusai nebeparduos nei dujų, nei naftos, tai arklys kainuos šešis kartus brangiau už naują „Volvo“. Apie karves bei ožkas nėra ko nė užsiminti.

Iš naujų smulkiosios pramonės, jei norite – verslo, šakų atsiras krosnelių – *buržujų*, ranka tempiamų įvairaus mastelio vežimėlių gamyba. Suklestės amatai. Tiesa, gerokai nukentės miškai, nes vagiama bus begėdiškai. Lietuviai visada mėgo vogti mišką. O ką bekalbėti, kai prispiria bėda ir reikia užkurti *buržujką*?

Vienas po kito užsidarys fabrikai, todėl vanduo upėse praskaidrės ir atsiras daugiau žuvų. Žvejai aukšlių net katinams negaudys, duok jiems arklišką lydeką ar šamą! Turguje jų irgi nusipirksi. Bet norvegiškų lašišų – tai jau ne.

Vaistams brangstant radikaliai keisis medicina ir gydytojų paslaugos. Čia dera įterpti, jog galudieniai gilios karšties nesulauks, nes pensijų (kruopapinigių) nebe-gaus, todėl nei mitalo, nei vaistų neįpirks. Negyvėliai gulės krūsnimis, tik spėk laidoti. Taip, nepažeidžiant moralės normų, bus atsikratyta senelių, tėvų ir šiaip silpnųjų individų. Trumpiau – senių. Beje, gydytojams teks nuleisti išdidžias nosis, nes į pirmą planą išsiverš žolininkai. Vos pasklidus girdui apie sumanesnę gyduolį,

Algirdo Kairio nuotrauka

viskas blogai, bus ir pozityvių dalykų. Visų pirma suvešės žibalinų lempų beigi minėtų *liktarnų* ir žvakių gamyba, todėl nemažai bedarbių įsidarbins. Elektros nebuvimas padarys tiesioginę įtaką demografinė padėčiai – neapsakomai išaugs gimstamumas. Nes kai nėra šviesos, ką daugiau daryti? Televizorius neveikia, blizgiųjų žurnalų irgi nepaskaitysi. Ba, kompiuteriai taip pat žvelgs juodais negyvais ekranais! Taigi, akušeriniai skyriai bus perpildyti, o gimdyti teks dienos

Gyvenimas kaip senas vynas

minios trauks pas jį kaip į Šiluvą. Merkinės ir kitokios piramidės bei užkalbėjimai taps labai paklausūs.

Elektra, centrinis šildymas, automobiliai, kompiuteriai, telefonai nuskęs praeityje kaip fokstrotas ar koks „Tango milonga“. Turtingi bus ne „Maximos“ savininkai, o geri amatininkai. Žmonės gyvens glaudžiai, tai yra po keturis ar šešis viename *ruime*. O ką daryti? Pro langą blėsčiojanti sužvarbusi žvaigždė nesusildys, o *buržujka* ir artimo kūnas dusnyje neabejotinai šildo.

Štai kokia ateitis mūsų laukia, mieli lietuviai! Užteks automobiliais švilpti, iš šaldytuvų rūkytas dešras traukti, po užsienius goglinėti, į tuštybių muges per TV ar kompiuterį spoksoti. Atėjo kitoks gaistas. Patys prisišaukėme. Reikėjo anksčiau *praventiliuoti* smegenis ir nepulti į vartojimo liūną. Beje, andai, prieš ketverius metus, – ir rinkti į valdžią ne raudonai infekuotus subjektus, o dorus žmones.

Nors, jei atmintis man nenudilo, lygiai taip, kaip čia aprašiau, jau buvo. Pokaryje. Tada dar į Sibirą vežė,

sodino į kalėjimus, Kaune „Juodieji katinai“ siautėjo. Kas tai tokio, paklauskite vyresnio amžiaus kauniečių. Taigi, buvo 100 kartų blogiau. Ir ką? Išgyvenome! Atlaikėme lagerius, Sibirą, skurdą, pusbadį, nuolatinę baimę. Išlikome.

O dabar baisiausia panika apninka vos išgirdus, kad teks porą trejetą metų pagyventi kukliau. Ne tik mums, bet ir visam pasauliui. Kad raudoklių tauta esame, seniai žinoma. Bet kad iki tokio lygio?! Atrodytų, jog jau saulolaida, jei pajamos mažumėlę sumažės. Aišku, galima suprasti tuos, kurių jaunystė palėpėje atgulė. Bet ne visi juk seni, o dejuoja taip, tarsi pragarmė per žingsnį būtų.

Išgyvensime. Ne karas juk ir ne Černobyilis. Kruopose nėra konservantų, tad sveikiau misime. Gal net knygas skaityti imsime ir dažniau į bažnyčią užsuksime? Kad dar taip ir degtinė penkiskart pabrangtų!

Šypsenos be raukšlių

Troleibuse susitinka dvi merginos.

- Kodėl tu ne su savo automobiliu važiuoji?
- Bakas tuščias, visai pinigų neturiu.
- O tai kiek į jį telpa?
- 150 litų.

* * *

- Ką mezgi, močiute?
- Megztinį, vaikelį.
- O kodėl taip skubi?
- Noriu suspėti, kol nesibaigė šis siūlų kamuolėlis.

* * *

– Kodėl geri tiek daug vandens, Petriuk? – klausia mama.

- Nes suvalgiau obuolį.
- Bet ką tai turi bendro?
- Pamiršau jį prieš valgydamas nuplauti.

* * *

- Dukryte, susirask kitus batukus – apsiavei vieną rudą, kitą baltą.
- Tai kad ten irgi tokie patys.

* * *

- Kas sunkiau: kilogramas plunksnų ar kilogramas geležies?
- Jos sveria vienodai.
- Taip? Tai užsimeskite ant kojos kilogramą geležies!

* * *

Vyras dalijasi su žmona savo svajonėmis:

- Žinai, norėčiau nukeliauti kur nors, kur dar nebuva... Ir padaryti ką nors tokio, ko nesu daręs...

Žmona:

- Puiku, eik į virtuvę ir išplauk indus.

* * *

Klientas:

- Pirmąkart rašau elektroninį laišką.

Konsultantas:

- Sveikinu! Kokios bėdos?

Klientas:

- Adrese yra raidė „a“, bet kaip aplink ją nupiešti tą apskritimą?

* * *

Ateina Mikė Pūkuotukas pas Knysliuką:

- Teta mums atsiuntė dešimt puodynių medaus, kiekvienam po aštuonias.

Knysliukas nusteбęs sako:

- Betgi po aštuonias neišėina!
- Nežinau, išėina ar ne, bet savo aštuonias aš jau suvalgiau.